

SECTIO I.

Legitima præparatione acquisita medicamina, corporis humani infirmitatibus corrigendis accommodat.

CAPUT I.

Digesta exhibet interna.

HÆc cum falsè recepta Galenicorum hypothese de quatuor humoribus nitantur, omitti planè quidem possent, quia verò ea purgantibus, non electivè sumptis, sæpissimè optimo cum emolumento præmittuntur, dum modo principii salini diversimodè corrupti habeatur respectus, pauca eaque generosiora lustrabimus, & primæ solum corporis regioni dicata, quæ ceu universi corporis sentina, gignit & suscipit omnigena excrementa, variis vel flavæ vel atræ bilis, & aliis innumeris recrementis circumfluxa: huic in genere alvi subductio dicata manet, quæ absque ullâ vi lenit, lubricat intestina, ut ex eis eliciantur stagnantiare-

crementa, vicina viscera vel transmissione læsura, atque ita materiam majoris mali exhibitura.

Hic verò ante omnia maximè observanda venit ea diversitas quæ inter materiam peccantem occurrit ratione salis excrementitij, an vel deficiat acidum & bilis flava Dominium obtineat, vel peccet nimia quantitate, & sali scorbutico & excrementitio ortum ministret.

Si sincera peccet bilis nimia volatilitate concentratur optimè acidis, & tum optimo cum emolumento sequentia adhibentur, inter quæ laudatur

Pulvis Digestionis Hepaticus Ruber.

℞. *Crem. Tart.* ℞. ij. ℥. viij.
Spiritus vitrioli. ℥. iiij.

Infundatur hic spiritus super *santali rubrè* in pollinem redacti ℥. iiij. adde *spir. vini* ℥. viij. & fiet tinctura.

Hac sæpius imprægnetur cremor tartari donec omnis liquor sit imbibitus, terantur omnia in porphyrio summa cum diligentia ut singula probè uniantur, & fit pulvis delicatus ad ℥. j. cum jusculo carnis sæpius datus, qui acriores bilis particulas obtundendo, pristino
vigo-

vigorieas reddet, & acidum debilitatum restituet: vel fiant sequentes

Morselli de tartaro citrati.

℞ Crem. tart. pulv. ℥. iiii.

flaved. cortic. citri. minutim. concis. rec. ℥. β.

sacchari albi aqua rosarum & cinnam. sol. ℥. j.

℞. f. a. Morselli qui ad ℥. β. sæpius sumpti bilem corrigent. Vel aliquoties in septimana sumatur haustus feri lactis cum seqq. herbis digestus, v. g.

℞. Herb. chamadr.

fumar.

becabung.

cochlear. ana. m. j.

rad. raphan. armorac. ℥. j.

In mortario lapideo contusa infundantur in feri lactis ℥. ii. horis 12. colaturæ adde aqua borrag. acac. ana. ℥. ij.

℞. de hoc digestivo sumantur mane. ℥. vj. & continuetur per octo dies.

Si acidum copia peccans, primas vias humore excrementitio salino scorbutico infarferit,

℞. Croci Martis absque acido potentiori facti ℥. β.

corall. praparac.

solis genis.

absynth. ana. gr. viij.

℞. d. q. i. m.

℞ 4

Si bi.

Sibilis concurrat, adde tartari vitriolati ℥. j.

Vel ℞. tartari vitriolati ℥. j.

dissolve in vini generosioris mensura j. cui
adde

passular. minor. ℥. iij.

cinamomi. ℥. ℞.

stent infusa, & de hoc mane post ovum forbile,
item vesperi sumatur haustus.

Vel detur seq.

Pulvis digestivus scorbuticus

Mollenbrocci.

℞. Croci Martis aperitivi ℥. j. ℥. ij.

magister. cochlear.

tartari vitriolati.

nitri antimoniat. ana. ℥. j.

facularon. ℥. j. ℞.

℞. & detur ejus ℥ j. ad ℥. ℞.

*Vel propinetur hoc vinum passu-
latum.*

℞. Passular. minor. ℞. ℞.

fol. senn. el. ℥. j. ℞.

corric. citri.

cinamom. ana. ℥. ℞.

crem. tartari. ℥. vj.

coriandri ℥. ij.

Mf. contunde, & in vini generosi mensu-
ris ij. infunde per diem & noctem in loco ca-
lido: Postea coletur per manicam & de eo
detur mane & vesperi haustus.

CAPUT

CAPUT. II.

Purgantia magis consideranda tradit.

HÆc, si humores adeo sint corrupti, ne reduci ad bonam frugem queant, eos per decessum evacuant: Si enim copia vitioforum humorum peccat corpus, evacuationem urget paulo fortiolem, quam quem præparantia vel digestiva præstant, quia tum humore peccante turgente, & in motu plus sæpè damni, quam commodi afferunt leviora alterantia propinata, nullis purgantibus stipata.

Peccant verò Galenici, qui absque ullo ferè habito respectu & in omni morbo, cum ad ægrum vocantur, subito purgantia repetunt, nescientes nec considerantes, quas excitent in Microcosmo intempestivè adhibitæ & sæpius repetitæ purgationes, turbas, nec observantes corporum conditiones infinitis modis variare. Impura enim corpora, quorû vires boni succi penuria flaccescunt, exsolvantur facile; quibus verò alvus semper stricta, nullum afferunt beneficium, nisi coactum. Dantur qui omni occasione ad fluxus alvi proclives, his

leni pharmaco vel centum sedes procreares; alii præpropere vomunt; hic ad purgationis visum purgatur: ille nec vehementissimo movetur. Sic & obesi, nec prægraciles, nisi maxima cum cautela purgandi. Naturalis ergo ejusque proprietates exploretur prius, vel benignioribus scrutetur: & ignotus cautè aggrediatur. Melius itaque purgans partiri, quam ægrotantem in præcipitium deferre.

Sic quoque non omnis ætas idonea est, cautè namque succida infantum, & arida senum corpora tractanda: Si tamen res urgeat, omnem cogit deponere formidinem, vide de his pluribus tractantem *Cl. Suvallve* in disquisitione therap.

Sic & Mulieres sibi sua requirunt, in ipso enim mensium fluxu, omne purgans aliud, est ineptum: Prægnantes cautè primis ac ultimis mensibus medicandæ: quod tamen lenit, humores nimium non colliquefacit, ut utero nocere queant, nec etiam tali, intestina nimium irritantur, & antequam per longam viarum ambagem illuc veherentur, perderent sanè noxam, quam inurere utero possent.

Quantum verò purgare debeamus, difficillimæ indaginis res est: Materia tamen copiosa, etsi vires adsint, partitis tamen vicibus

me-

melius exterminatur. Succus crassus, valida desiderat, sed modicè data: Vires imbecilles neutiquam subito ac copiosè quid peragendum volunt.

Purgatio porro curationis ergò suscepta, nullo temporis discrimine tenetur. Præferens verò, vere & autumnò melius expeditur; & si tempus ferat lunæ motus observentur, sub incremento enim ejus omnes purgationes faciliores & cum minori ægri commotione conjunctas esse observabis. Principium etiam & augmentum morbi, licentiam purgandi exhibent; status verò quietem imperat, tum enim natura ex pugna se recolligens non turbanda est.

Jam verò usurpandi modus non vilipendendus: Huic solida, illi liquida placent, quorum tamen hæc citius illa tardius operantur. Oportet itaque hic maximè cognita habere quælibet purgantia; horum Schola Galenica multa somniavit genera videlicet cholagoga, phlegmagoga, melanagoga, & hydragoga, pro quatuor humorum cantilena. An verò hæc denrur electivè purgantia negant *Ammannus in sua paranesi p. 330. Valæus & Suvallve disp. therap. p. 54.* & alii plures: quemlibet potius humorem à quolibet elici purgante verosimilius est, attractio quidem, ei largienda

da, sed non determinanda. Et cum nondentur isti quatuor fictitii humores, quomodo purgandi? Destruunt item elective purgantia catholica, quæ omnem humorem excrementitium expellunt. Efficax itaque omne legitime paratum & exhibitum purgans, quicquid enim fluxile, tenue, aquosum, & biliosum invenit, indistinctè exterminat; sequente, si purgans justè mensuratum sit, crassiori pituitosa, & plus coagulata excrementorum parte, atque ita ex valido medicamine omnes consequenter succi crudiores secedunt: Nec diversus fæcum color electionem indicat, quia ferè omnes flavo colore tinguntur, nisi alium colorem ex medicamine traxerint, chalybeata namque nigricantem sæpè exhibent, rhabarbarum flavum, &c.

Quod verò purgantia multum à se invicem discrepent, & eorum quædam leniter, alia fortiter, & multum evacuent, hoc diversam indicat particularum texturam, ratione vel acidorum vel alcalinorum spiculorum, variata dispositione figuratam, & humori idoneo & simili applicatam; non enim semper contraria contrariis, sed similia similibus solvi, & expelli in superioribus sufficienter experti sumus. An verò ita corporaliter, vel saltem virtualiter ad partem affectam veniant? item an cum chylo
&

& sanguine circulentur? & an excrementa purgatione rejecta à corde arteriis communicentur? hinc inde quæritur, ut *Cl. Ammannus* inquit, sed vix deciditur. Quod corporaliter ad partem affectam non veniant, probant purgantia ab extra umbilico, & plantis pedum applicata: quod cum chylo, & sanguine circulentur, declarant exempla quibus purgantium energia chylo & lacti nutriticis communicatur; Et quot excrementa à corde communicentur arteriis, diarrhæa à toto demonstrat. Sed instar „*Cl. Ammannus*, quod utur hæc largiar, inquit, „non possum tamen absolutè credere: qualis „enim amabo, anxietas oriretur, qualia symptomata, si Regia corporis, purgante invaderetur, & ipsa Majestas læderetur; & cum tormenta à purgantibus sæpius in intestinis excitata sint intolerabilia, quid fiet in corde? & si „humores per arteras ad intestina deferuntur, „cur non simul sanguis ordinariè & ante hypercatharsin excernitur? Vel si acrimonia „humorum corrodit & excoriat podicem; „quid ni multo magis hæc acrimonia cor lædet? ut taceam: diarrhæam à toto esse figmentum Galenicum: ideò quæstio hæc de „modo operandi purgantium, ut & aliorum „medicaminum manet indeterminabilis. *Vide Willis Pharm. Rat. Pechlin. de purgantib. & alios.*

In purgantibus jam Medici gloria, & ægroti salus consistit, hinc admodum cautè circa purgantia procedere debet Medicus, ne circumstantias necessarias negligendo excessum committat. Quo verò purgans simplicius, eo perfectior effectus, quæ verò immodica variorum combinatione constant composita, damnantur, quia periculosa hæc est confusio, & ingredientia, sæpe tacitis sese, ex contrariantibus particulis conflata, viribus pervertunt, & destruunt, corrigentia tamen ob alienas vires non spernenda. Sed appropriata vehicula quæ purgantia ad partes quasque vehant, ridicula sunt, non enim eis prudentia inest quæ vix in homines cadit. His jam præmissis transcursum, ad ipsas accedimus formulas, ubi primò Pulveres ponamus, & quidem se sistit hic tanquam universale purgans,

Pulvis Catholicus D. D. Mich. qui

Rz. Radic. Jalapp.

mechoac. alb. ana. ℥. j.

diagrid. sulfurat. ʒ. viij.

Ol. an. si. ʒ. i. ℥.

c namom. ʒ. j.

℥. fiat Pulvis subtilissimus cujus Dosis ʒ. j.

Pulvis laxativus vegetabilis.

Rz. Jalapp. resinol. ʒ. iij.

pulv. polychrest. ʒ. ʒ.

lap. bezoar. orient. ℥. j. Ms. f. pulvis Dosis ℥. j.
ad ℥. β.

Pulvis polychrestus sive rubinus vegetabilis est resina scammon. lantalo rubro tincta.

Vel ℞. Resin. jalapp. gr. xvj.
tariari purificat. ℥. β.

Ol. cinam. gutt. iij.

Mf. fiat pulvis pro dosi.

Vel ℞. Resin. jalapp. ℥. β.
scamm. gr. v.

Antim. diaph. cum nitro adhuc mixti
gr. xij.

Sacchari cand. ℥. j.

Ol. cinam. gutt. iij.

Mf. fiat pulvis pro una vice.

Vel si fortiori opus sit purgante ut in Melancholia, Epilepsia, Apoplexia, quartana, in usum veniat seq. Nob. *Cnæfelii*

Pulvis Helleborinus.

Qui ℞. *Florum Helleb. nigri veri*, in felici aspectu Lunæ cum Jove & crescente ante Solis ortum collectorum.

sacchari albissimi ana. ℥. j.

salis essentialis acetosell. gr. xxiiij.

essent. citri ex cortic. extim. rec. gr. xij.

Mf. fiat pulvis subtil. Dosis ℥. j. ad ℥. ij. specifica proprietate supra dictis affectibus medetur.

Quid

Quid non spondet tartarus vitriolatus ? hic à multis pro universali digestivo, & insigni purgantium stimulo habetur, adeò ut purgantibus junctus, eorum vim adeò exaltet, ut vel quarta purgantium pars sufficiat, v. g.

*Rx. Tartari vitriolati ℥. j.
diagrid. correcti gr. v.
trochisc. alband. gr. iij.
gummi guttae gr. j.
ol. anysi gutt. iij.*

ms. fiat pulvis pro dosi.

*Vel Rx. Resin. scam. gr. xij. vel xiiij.
antimon. diaphor. cum nitro ℥. β.
tartar. vitriolat. gr. viij.*

ms. & pro dosi ante paroxysmum febrilem exhibe, ita ut simul natura & medicina operari queant.

Si humores excrementitii tenaciores existunt, liquidiora melius quam sicca operationes perficiunt, & tum si leniori rem expediri posse existimas,

*Rx. Rhabarb. pulv. ℥. ij.
aq. flor. acat. ℥. ij.
cinam. ℥. j.*

Infunde per noctem in loco calido, mane adde syr. cichor. cum rhabarb. vel rosar. solutiv. ℥. β. & propina.

Vel ℞. Resin. Jalapp. gr. xviiiij.
 aq. cichor. ℥. ℞.
 cinam. ℥. vj.

Syr. de cichor. c. rihab. ℥. ij. m̄s.

Vel ℞. Resin. scammon. gr. xv.
 sacchari candi ℥. iiij. exactè mixtis adde
 Syr. acetos. citri ℥. ℞.

m̄s. pro dosi.

Vel ℞. resin. jalapp. gr. xv.

cum amygdalis tribus vel quatuor excortica-
 tis, & aquæ acac. & cinamom. ana. ℥. iiij. fiat
 emulsio, cui adde syr. papav. errat. ℥. j. m̄s. pro
 dosi.

Vel ℞. Mann. elect. ℥. iiij.

fol. senn. el. ℥. vj.

crem. tart. ℥. ij.

passul. min.

conf. coriandr. ana. ℥. iiij.

mista incisa, & crassiusculè contusa includan-
 tur nodulo, cui affunde aquæ bullientis ℥. xiiij.
 stent in infuso per horas vj. post fiat colatura,
 vel sine vel cum levi expressione.

Dosis est ab ℥. ij. ad ℥. iiij.

Si chronicis malis, lentè, & sensim demo-
 liendis directam velis purgantis vim, vina me-
 dicata, omni ingratis destituta adhibeas, v. g.
 seq. vel simile.

℞. Radic. asparagi.
 graminis,
 filicis,

Gg

rusci,

rusci. ana. ℥. iij.
cortic. radic. cappar. ℥. ij.
polypod. quercin. ℥. j. ℞.
herb. absynth. pont.
capill. ven.
centaur.
hyperici ana. m. ℞.
fumar.
meliss.
scolopendr. ana. m. j.
Flor. borrag.
bugloss.
acac. ana. m. ℞.
Fol. senn. el. ℥. ij.
Rhabarb. el. ℥. ℞.
tartari albi crud. ℥. ij.
sem. anisi.
cochlear. ana. ℥. iij.
croci ℞. j.
macis.
cinamom. ana. ℥. ij.

grossè incisa & contusa *D. S.* species pro tribus vini mensuris.

Dosis ℥. iij. singulo mane.

Si in præservandis contagiosis malis purgandum sit, non inveniètur præstantius quam hoc

Elixir.

Elixir. Propr. Rhabarb. Purgans.

℞. Aloes Socotrin. ℥. j. ℞.

myrrhe elect. ℥. j.

croci Austriaci ℥. ℞.

Rhabarb. finiss. ℥. iij.

Vini malvat. opt. ℔. ij.

spir. sulfuris campanati.

pulverisata & mixta stent in digestionem per
 mensem & ultra, postea colentur per linteam,
 liquor tinctus & imprægnatus usui asservetur.
 Cujus dosis à ʒ. j. ad ʒ. j.

In febribus malignis, imò ipsa Peste, ut &
 in hypochondriacis & uterinis malis præstan-
 tius vix darur purgans.

Non infimum etiam meretur locum se-
 quens

Elixir Citri Purgans D. Mich.

℞. Radie. jalapp ℔. j. ℞.

sem. carthami ℔. j.

gummi gutta.

scammon. rosat. ana. ℥. ℞.

℥. & extrahe cum Elixire citri, postea adde
 aquæ cinam. & syr. è succo citri parum.

Dosis est à ʒ. j. ad ʒ. iij.

Elixir siue Essentia Citri hæc est.

G g 2

Rescin-

Rescinde flavas citri cortices subtilissimè, relictam pulpam pone super fornacem per 6. vel 8. dies, tum exprime succum, quem per cucurbitam destilla, & exit spiritus vini spiritum æmulans, hunc superfunde corticibus, & extrahe tincturam flavescens palato & oculis gratam. Ne vero interea temporis pereant cortices, parum succi citri, vel aquæ rosarum eis insperge.

Si frigidum ventriculum cruditatibus repletum acidis, expurgare velis, prodest sequens

Spiritus Panchymagogus Cnæselii.

℞. Trochisc. alhand. ℥. j.

scammon.

gummi gutta ana. ℥. iij.

affunde spiritus anisi ℔. j. stent in digestionem & serventur. Ejus Dosis est à ℥. ℔. ad ℥. vj.

Vel spiritus salutis Maxvelli.

℞. Spiritus vini potentissimi ℔. j.

Fol. fenn. el. ℥. ij.

jalapp. resin. ℥. j.

hellebor. nigri preparati ℥. vj.

olei fœnic. anisi ana. gutt. aliquot.

Folia fennæ & Helleborus contundantur, jalappa vero minutim incidatur, & macerentur

tur omnia per 14. dies, tunc exprime, & adde iterum tantum novarum specierum, quantum prius addidisti, & ut prius procede: digestionem repetita & colatura facta, si placeat, adhuc semel adde novas species, & ut prius procede, tunc spiritum expressum colatum pro usu asserva.

Dosis est ab $\bar{z}$. β . ad $\bar{z}$. j .

*Nec hic duplex spiritus pro Viris &
Mulieribus contemnendus. Si pro
Viris,*

*R. Fol. fenn. el. $\bar{z}$. ij .
ligni sanct.
sarsaparill.
rad. china.
bacc juniper. ana. $\bar{z}$. j .
aloes hepat. $\bar{z}$. ij .*

Incisa & contusa infundantur in spir. vini libris iij. digestionem peracta, tinctura colata servetur.

Dosis 2. vel 3. cochlearia.

*Si Mulieribus appropriatum velis
hunc spiritum.*

*R. Fol. fenn. el.
bascar. lauri.
Fol. card. bened.
aloes socotr. ana. $\bar{z}$. j .*

Gg 3

super-

superfunde concisis lb. ij. spir. vini, & extrahatur tinctura, cujus dosis ut supra.

Siquin delicatior Morsellos purgantes expetat.

℞. Jalapp. resinos. pulv. ℥. j.
spec. rosat. novell. ℥. ℞.
amygd. d. excort. ℥. ℞.
sacchari albi ℥. i. ℞.

mf. fiant morselli pro adultis num. ij. pro infantibus aliquot annorum num. vi.

Vel ℞. Jalapp. pulv. ℥. iiij.

diagrid. sulf.

gummi gutt. ana. ℥. ℞.

crem. tart. ℥. ij.

spec. rom. rosat.

diarrhod. abbat. ana. ℥. ij.

sacch. aq. cich. & cinam. sol. ℥. iiij.

℞. f. a. Morselli pondere dimidiæ uncia.

Vel fiant Morsuli soluti vide Jalappa, v. g.

℞. Conserv. rosar.

violar. purp. ana. ℥. i.

spec. diatrag. frig. ℥. i. ℞.

radic. jalapp. resin. ℥. j.

diagrid. sulf. ℥. iiij.

sacchar. in aq. cinnam. solut. ℥. xiiij.

olei cinamomi. gutt. vi.

anisi gutt. iij.

mf.

mf. fiant s. a. Morselli pondere uncia^e unius.

Vel ℞. Jalapp. pulv. ℥. ℞.

crem. tart. ℥. iij.

resin. scam. gr. vj.

sacch. alb. ℥. ℞.

olei citri. rec. ex cortic. extim. gutt. iij.

mf. fiat morsellus pro dosi.

Vel fiant Morselli Dia - Manna

v. g.

℞. Manna elect. ℔. ℞.

dissolve in aq. rosar. cinnam. & succi citri depurat. q. s. colaturæ adde.

cremor. tartar. ℥. iij.

jalapp. resinos. gr. xxxvj.

maceris gr. vj.

ol. still. anisi gutt. iij.

mf. fiant s. a. Morselli pondera uncia^e dimidia^e.

Vel ℞. Manna elect. ℔. j.

tartari purificati ℥. i. ℞.

jalapp. resinos. ℥. vj.

olei maceris gutt. x.

f. s. a. Morselli pondere uncia^e unius.

*Si Pillule arriident tibi commendo
hasce Catholicas.*

℞. Aloes socotrin.

diagrid. correcti.

trohisc. alhand. ana. ℥. j.

Extracti helleb. nigri ℥. ℞.

Gg 4

Cnm

Cum syr. rosar. solut. & balsamo sulfuris verò
fiat massa, è quâ formentur Pillulæ minores,
Dosis $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{ss}$. ad $\mathfrak{z}$. j. exhibendæ.

Vel fiant hæ Pillulæ Catholica, v. g.

$\mathfrak{z}$. Spec. aromat. rosar. $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{ss}$.
rhabarb. el.
colocynth.
helleb. nigri ana. $\mathfrak{z}$. j.
jalapp. resin.
Fol. senn. el. ana. $\mathfrak{z}$. i. $\mathfrak{ss}$.
scammon. $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{ss}$.
mastich.
storac. calam.
aloes socotr.
gummi ammon. ana. $\mathfrak{z}$. vj.
sem. ebuli $\mathfrak{z}$. iij.
salis absynth. $\mathfrak{z}$. vj.

Cum spir. vini & aq. cinnamomif. s. a. Ex-
tractum ex quo formentur pillulæ. Dosis à $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{ss}$.
ad $\mathfrak{z}$. j.

Vel ex solo hellebori extracto, addita scam-
monii resina fiant pillulæ, quæ in morbis me-
lancholicis & mensium suppressione mirabi-
liter operantur.

Pro admodum delicatulis optatum ma-
ximè erit hoc

Electuarium Cydoniatum gratiss.

$\mathfrak{z}$. Scammon. $\mathfrak{z}$. iij. ex hoc tincturam extra-
he cum

he cum optimo spiritu vini, reiteratis vicibus quousque omnis tinctura extracta sit, & nullus spiritus tingatur amplius.

Jam paratum habeas Electuarium diacydonior. nondum ad consistentiam inspissat. ℞. iij. civil. & cum jam spissescere incipit, affunde paulatim spir. vini tinctum, movendo & agitando spatula, donec omnis spiritus tinctus affusus evanuerit rursus, ultimò affunde aliquid aquæ cinnamomi, recoque parum, ac tum in scatulas effunde & serva.

Si sicut qui nulla plane purgantia assumere queant, eis externè adhibeas seq.

*Unguentum Fessenii album
laxans.*

℞. *Fellistauri.*

butyri recent. non salitiana ℥. iij.

extract. helleb. nigri.

diacolocynth. ana. ℥. j

diagri. d. gri. ʒ. vj.

croci gr. viij.

℞. & lento igne coque ad consistentiam mellem, & cum nucis juglandis putamine umbilico impone. Vel applicetur sequens

Emplastrum purgans.

℞. *Semin. cataput.*

colocynth. ana. ℥. ʒ. ʒ.

Gg s

rad.

rad. & fol. helleb. nigri.

esule.

succitithymalli.

cucum. asinin.

agreste.

rad. sambuciree.

ebuliana. ℥. vj.

aloes hepat.

scammon. ana. ℥. i. ss.

cherebint. ℥. iij.

mellis despumati q. s.

ut fiat s. a. Emplastrum vel cataplasma.

Miras habet vires hoc Emplastrum umbilico impositum solvit potenter alvum, vermes necat & expellit, stomacho applicatum vomitum, renibus & lumbis urinam, & mammis mulierum menstrua ciet, & abdomini impositum partum facilitate, & si diu gestetur foetum expellere dicitur.

Vel hoc tibi Maxvelli oleum recommen-
datum habeas, ad quod

℞. Aloes Hepatic.

myrrha. ℥. v.

fellis tauri ℥. j.

mf. & ex retorta destilla oleum, cum hoc ventriculum vel umbilicum inunge, superimposita spongia hoc oleo tincta, & effectum mireris.

Sic

Sic & succus rithymallorum lacteus sale mixtus & alvi facibus recentibus immixtus, violenter sed cum dolore alvum movere perhibetur.

Hæc jam sunt purgantia, quibus variè variatis & mutatis ac quietere sanè possumus, unicum tamen hoc semper observes, ut ita medicamen disponas, ut & sapore & odore blandiatur ægro, & quod validam ac suavem vim ex mole saltem exigua spirat, semper præferatur reliquis.

Nimius verò cathartorum usus Galenicis pravo more receptus respuat, in primis apozemata larga sanè dosi, & sæpè repetita, maximisque haustibus propinata, quæ ventriculum adeò sanè enervant & viribus labefactant, ut nunquam postmodum nisi exhibitò medicamine, suum perficiat munus.

CAPUT III.

Vomitorium exhibet.

Horum tanta sanè est efficacia, ac tantum beneficium, ut etiam ea, quæ aliis purgantibus ne hilù cedunt mala, movere soleant, magis etenim sunt catholica, & materiam

coagulatam etiam, & tenacissimam, penitus educunt, quam purgantia relinquunt intacta: hinc illa nascitur empiricorum felicitas, qui in herculeis sæpe morbis, dato quod supernè & infernè valentissimè evacuat, mira patrant, ubi nostri Galenici timiduli, mirum admodum trepidant, & etiam levissimo vix fidunt. Sed nos cum *Cl. Suvalse* rusticam illam vel infantilem timiditatem proscribimus, quia hoc modo egregiis medicamentis usus denegatur legitimus: sic & *Cl. Thomson* in suis observationibus *epilogismi Chymici* p. 4. nobis ad-
 „ stipulatur his verbis: Nihil (exceptis Hel-
 „ monti arcanis,) inquit, magis conducit ad
 „ futuram saltem acquirendam, quam Eme-
 „ ticum lene in principio oblatum, spiritus il-
 „ luminans, naturæ benevolum, scorias si quæ
 „ sint in Orgasmo multifariam mitissimè di-
 „ sturbans, sine violentia aut superstitie mali-
 „ gnicate, imò etiam si nec sursum nec deorsù
 „ excrementa perspicuè profligarit, nihilomi-
 „ nus resolvendo, restaurando, illuminando,
 „ abstergendo, nec non per poros cutis noxia
 „ exterminando, pensum suum absolverit: ta-
 „ li vomitorio in febribus malignis ineuntibus
 „ pro exanthematum, sudaminum, macula-
 „ rum, pustularum, morbillorum, variolarum,
 „ à centro ad peripheriam expulsionem vix
 „ quic-

„quicquam reperiat pręstantius. Hęc sunt,
 „porro pergit p. 8. quę (post 40. cathartica
 „vulgaria succos corporis sinceros colliquan-
 „tia miseris data, centro mali, ventriculi fer-
 „mentum, aliarumque partium depravantia,
 „neutiquam pertacto,) chronica infirmitate
 „impensę etiam exhaustis propinata, suppe-
 „rias ę vestigio attulerunt.

Quod verò Galenici timiduli, talia non prę-
 stent suis pręscriptis vilioribus vomitoriis, nec
 hinc fidant, inde venit, quia in pharmacopo-
 liis pręparata vomitoria sunt cruda, incorre-
 cta ex falsis fundamentis enata, viribus eximiis
 orbata & corrupta. Si verò hi à suis pręcon-
 ceptis erroribus remitterent, & veriora Chy-
 mię fundamenta haud adeò damnarent, me-
 liora sanę medentum fata proditura essent!
 sed redeamus ad nostra vomitoria. Hęc quĩ-
 dem (quia magis contra naturam vomitus agit
 quam purgatio,) etsi operationes suas non per-
 ficiant absque anxietate, totiusque commo-
 tione: contremiscunt enim sæpę labia, cali-
 gant oculi, & extrema frigent, quia ventricu-
 lus rei molestę injuria convulsus totus sursum
 impetuoso conatu fertur: Nihilominus ta-
 men, si aliàs Emeticum sit naturę consenta-
 neum, & additis aliquot resolventibus, abster-
 gentibus, & leniter purgantibus, propinatum,
 salu-

salutiferus maximè erit vomitus, si modèrame compleatur. Et licet tam operosus effectus nil sanè nisi terribilia spirer, tamen relectis viribus, pacatus deprehenditur archeus: quicquid enim impuritatis ac illuviei ventriculorum, & viciniam infestabat, hâc via commodioriejectum est.

Hinc Lien, & ventriculorum contingentes partes, via hâc brevi & expedita omnibus exuuntur noxis, in.ò & ea quæ crassioris sunt tenacitatis ventriculo excutiuntur, ac consequenter tum reliqua corporis sublevantur.

Cum tamen interim valida hâc viscerum concussio non sit cuivis, hinc sanè proclivitas cujusque naturæ, ac humorum propensio & motus attendatur.

Ad vomendum verò aptus est nauseabundus, qui firmo stomacho, & capite, amploque pectore existit. Subitò hâc exposcitur medela cum æstuant præcordia; os amarecat, frequens salivatio, hypochondriorum morsus, amarulenti ructus, & alia juncta adsunt. Econtra verò cephalalgia in malignis, & hæmorrhagia lacessitus, sicut nec in tabem pronus, qui exhaustis viribus, & exuto robore, animo facile linquit, nunquam ad vomitum cogendus.

Conducibilis verò maximè est vomitus, ubi ventriculi salus claudicat, quicquid enim in

eo cruditatis nomine venit, & ex singulati corruptela, maligna effumatione cerebro noxium est, imo ipsum venenum epotum, subitaneo hujus adminiculo sine omni ejicitur noxa.

Et ipse stomachus crebriori vomitu exagritatus præter naturam, vomitorio sensim exhibito curatur.

Non bilis quovis modo corrupta, non ipsa atræ bilis rabies, nec mucositates pituitosæ salinæ, in intimis etiam viscerum caniculis contentæ, inconcussa remanent.

Sic & febriles paroxysmorum insultus, dum inchoant, hoc præsentaneum exquirunt auxilium: Febrilis enim focus ventriculo plerumque vicinus est, hic vomitorio legitimè adhibito, aut extirpatur, aut infringitur, ne fomitem vel vas vel cordi remittat. Ipsa enim sæpè natura in tertianariis, & quartanariis vomitum movere solet, quidni ergo artifex motam camarinam, amplius commoveat, ita enim revocatur miasma, vel influxus cohibetur, ne originem feбри præbeat.

Omnibus porro catarrhis spicula hebetat, ac præsertatione etiam arthriticos mirè subleuat. Nec asthmatici, nec anhelosi, si modo integro degant pulmone, à vomitu ar-

Jam

Jam vomitorium propinaturus, tempus opportunum notato, si enim sincerum lubet elicere succum, jejunis exhibe. Sed si duriter quis mobilis existat, stratagemate adhibito, nimirum post pastum, unius horæ spatio interjecto, vomitorium propina, ita enim vacuatio facilitatur, & bonis cum malo succus extrahitur: in ipso actu cum vomendi conatus angit, oculos comprime, & caput in prono situ repone, & si opus differatur nimium, digitis irriteretur.

Si vero nimia violentia fatiget, compescatur, cucurbitulâ ventri imposita, & sal absinthii cum cochleari recentis limonum succi exhibeatur: vel fomentum adstringens ventri applicetur, aut laudani opiati aliquot grana porrigantur, ita enim placida quies fontem obturat, & stomachum confortat.

Sed ipsa jam adeamus vomitoria, inter quæ valentiora, quæ ulterius vires extendunt, quam alia fortiter saltem turbantia, triumphant. Hæc vero à verè purgantibus non natura, aut specie, sed gradu saltem differunt: vis enim in his excellentior, in purgantibus verò minor.

Quod verò sæpius purgans, vim induat emeticam, ab humoris ejiciendi dispositione dependet, volatiliores enim & biliosi à naturâ
aliàs

aliàs facilius fursum feruntur, quam concentrati humores acido-salini scorbutici, qui ideo volatilibus & acrioribus salinis vomitoriorum spiculis exagitari necesse habent.

Inter omnia vomitoria verè excellent Antimoniata legitimè & parata, & graduum ratione adhibita. Et expeditum sanè tibi præstabunt Emeticum, *sulfur Antimonii, centaurium minerale vocatum, tartarus Emeticus, poculum ex regulo perpetuum*: hæc, si ritè fabricata sint, mirandos sanè nec laudandos satis præstabunt effectus. Sic & doctissimus *Maxwellus* communicat ex antimonio purgans, quod universale, & instar auri potabilis suas operationes perficere deprædicat, & obscurioribus verbis ita describit:

Fac inquit, ex stibio Hungarico igne naturæ multiplicato, calcinatione, pulverem albisimum, à fumo cavè, quem copiosè emittit, verum si pondus hacce calcinatione tantum non inveneris errasti: ac tum igni iterum impone, donec pondus augmentetur, & tum calcinatio perfecta est.

Recipe hujus pulveris ℥.j. spiritus summi vegetabilis ℞.β. simul mixta digere per 20. dies, vel mensem, liquorem decanta, cujus dosis ℥.ij ad ℥.β. est in omnibus morbis summum arcanum.

Hh

Sipul.

Si pulvere remanente uti rursus velis, ut prius calcina, sed calcinatio citius perficitur, & pulvis virtute & pondere augetur, acidi spiculis ex Sole reattractis, & ita perpetuam habebis mineram salutis. Multa, pergite, tibi dixi, si intelligis.

Si mitiori rem expediendam judicas, tibi commendo gummi guttam, quæ præter emeticam vim, catharticam obtinet, ac hinc nec intemperanter effervesceat in stomacho, præprimis si tartarus vitriolatus & spiritus vitrioli commixti sint, v. g.

R. Gummi gutta pulv. gr. xij.
tartari vitriolati gr. viij.
spir. vitrioli gutt. vj.
aqua cinamomi ℥. j.
julepi rosarum ℥. ij.

ml. pro una dosi.

Vel ex hujus pulvere cum cremore tartari & mica panis in pillulas redacto, non contemnendum habebis effectum.

Aliàs non ingratum nec violentum, sed jucundum admodum vomitorium præbet Cl. D. Ludovici Oxysaccharum, quod ita parare jubet:

Recipe croci metallorum, legitimè ut de Antimonio parat. scrupulos octo, infunde per triduum in aceti communis (non destilla-
 ti, ut-

ti, utpote nimium figentis :) unciis decem in loco calido, postea sæpius agitur liquor, (qui de croco quidpiam dissolvit,) filtratur, eique ana sacchari albi additur, & vitro clauso in calida detinendo sponte solvitur, & si placet, essentia papaveris erratici drachma tingitur, ac ita tutissimum etiam infantibus exhibendum acquiris vomitorium, cui trimestri grana duo præterpropter, anniculo grana septem & octo, adultis verò ad drachmas duas, tres, vel unciam semis, exhibitum hoc Oxysaccharum, optatum admodum præstabit effectum. De hoc refert, quod, cum confectum, unà præterpropter expressi oleosi corticum citri succi drachma condire instituerit, omnes ejus ac singulæ doses indifferenter quovis per inferiora saltem sufficienter expurgarint. Cum verò hoc multoties tentasset, nunquam postmodum eundem effectum, in recenter fabricato Oxysaccharo, quovis modo etiam quæsito, reperire potuisse refert.

CAPUT IV.

Diuretica examinat.

HÆcurinam, vel quicquid impuri seri vas, vel visceribus adhæret, expellunt: Non verò ea exhibenda, nisi natura ad vias urinarias inclinet, quod ex sudore suppresso, & copiosa urina (nisi eam largior potus excitavit,) cognoscitur.

Et cum naturam universaliter expurgent, & ab attenuabili humorum colluvie liberent, hinc in acutis magnæ utilitatis esse etiam, contra communem opinionem, non præmissis universalibus, *Excell. Ammannus* asserit, cum ipsa sint universalia, hinc etiam in calculosis subito ad diuretica transeundum cæteris paribus jubet, non tamen audacter, in omni renum affectu, ubi de calculi præsentia non sat certus sumus. Notabilis enim hic error est, inquit, quorundam practitorum, qui sine discrimine diuretica, & calculum pellentia adhibent, dum enim magnitudinem calculi, & numerum ignorant, sæpius calculum in angustias ureterum pellunt, cum ineffabili patientis cru-

cruciatu, sicuti *Helmont* pluribus hæc pertra-
ctat de lithiasi §. 15. & seq.

Respiciunt in genere diuretica, urinam par-
te serosâ & salina variè variatâ constantem, &
eius largiorem fusionem. Cum enim eadem
salinæ particulæ sæpè prava vi scorbutica pes-
simos inducant effectus, hinc ad eadem diure-
tica ante omnia confugiendum erit.

Universale Diureticum acidulæ præbent,
his actuale inest frigus, sed potens calor & sic-
citas, abstergunt enim & succi plurimum ad-
dunt, non abominandæ sapore, viscida inci-
dunt, ac tartarea salina resolvunt, & ex intimis
corporis penentralibus educunt.

Non verò una via excrementa exturbant,
licet præcipuè per urinas. Humoribus me-
lancholicis, acidis, salinis, commixtione aqueæ
substantiæ fluiditatem imprimunt; adeò ut
per vias urinarias potissimum secedant.

Si ideoque viscera vis impuritatibus scorbu-
ticis salinis expedita? Si ventriculo & nervis
afflare robur? & calidis ac frigidis affectibus
solamen dare plurimum? addito acidulas. Sed
præmissis præmittendis, adaptata diæta, & aliis
observatis legitimis requisitis.

Si has adire haud licet, vires supplere pos-
sunt acidulæ artificiales, quas *Henricus de Ra-*
chas in peculiari tractatu, longè efficaciores

naturalibus ob separationem superflua aquo-
sifatis, & utilitatem tam hyberno, quam æsti-
vo tempore, prædicat, easque ex metallo in
primam materiam redactæ, auxilio salis her-
metici, aut optima minera adhuc vivis, & pro-
prio spiritu imprægnatis, ac facillè solubilibus,
certoque membro appropriatis (ut cerebro
vitriolum Lunæ, cordi aurum, epati Mercuri-
um, pulmonibus sulfur &c.) vi aquæ men-
strualis ex sale hermetico, & terra virginea
compositæ extrahit, admirandaque præstari
observavit.

Aliàs *D. Helvicius Dietrich* hoc modo suas
paravit acidulas: v. g.

℞. *Antimon. nitriana.* ℥. j.

sulfuris comm. ℥. j. ʒ. ij.

contusis probe immisce vel terram figillatam,
vel bolum armenum, vel silices tusos, aut are-
nam mundam optimè siccata, vel quod me-
lius, Martis limaturam, tunc inde retortæ ter-
reæ, & igne aperto vel arenam secundum
gradus destilla. Si lubet irroretur hæc tota
mixture phlegmate vitrioli, ex vitriolo crudo,
per se per alembicum destillato, in vas reci-
piens præsuppone aquam frigidam fontanam
ad ℥. j. circiter, vel quartam partem phlegma-
tis vitrioli, sicque destilla, liquorem extillan-
tem per M. B. rectifica, quod in fundo manet
filtra, & serva. Cl.

Cl. Mollenbroc. de Arthritide vaga refert, se ex aphonitro tincturam facere, quæ miræ sit efficaciam in obstructionibus referendis, & resolvendo tartaro vel sale scorbutico, illumque per urinam expellendo: hanbita fabricat:

Recipe *aphronitri*, q. v. superfunde *spiritum salis*, & ob salium contrariorum repugnantiam videbismiram effervescentiam, hinc in vase amplo conjungi debent; facta verò pugna, filtra liquorem, & habebis insigne medicamen in tartaro per urinam expellendo ut jam supra laudatum.

Sic & Penotus insignem paravit spiritum aperitivum quem hoc modo idem Cl. Mollenbroc. elaborat.

Recipe *vitrioli Goslariensis* ℥. iij. β.

salis tartari ℥. ij. β.

filic. calcinator. ℥. vj.

Indantur retortæ terreæ, ac gradatim ignem augendo destillentur. Caput mortuum excoquatur, ac spiritus excocto sale imprægnetur, ex quo cum argilla figulina globuli efformentur, qui retortæ iterum immissi destillentur, ac destillatus spiritus rectificetur & ad usum ferveretur.

B. D. Keiling olim Archi-Episcopi Magdeburgensis Archiater hunc spiritum in

literis ad Cl. Mollebroccium datis, valde laudavit ob silicum admixtionem, præprimis si illa circa aurifodinas nati sint, in eorum enim spiritu maximam vim corporis machinam innovandi latitare asserit.

Dicitus *Cl. Mollenbrac.* interim refert se hunc spiritum in hydrope maximè proficuum expertum esse.

Omnibus facilè palmam præripiunt salia volatilia, quæ coagulatores salinum crudum acidum à coagulando liberant, sanguineam massam exagitando serosas à cæteris amandant, concretionem multa dilutione impediunt, quævis acria, copiâ suâ & energiâ destruant, eorum spicula defricant: renum fermentum vitiosum, si illud calculi aut arenularum fabricæ vacet, enervant, temperantque. Si tamen calculosæ concretiones jam factæ sint, nonnisi longo usu, hisce salibus volatilibus curam perficies, quia illa per varias in corpore mutationes debilitantur, antequam verum hostem jam aggrediantur: hinc non inconsideratè Paracelsus suum ludum fixavit magis, ita tamen ut fixiori involucro volatilium Medicina obtegatur, ut tot digestionum subactionibus resiltat fortior, usque eo latitans, donec hosti obvius simili dissimilitudine, (quia & calculus & ludus ejus acidum continent

nent ac alcalinum,) eum diruat, vel ejus co-
 pias imminuat, sicuti accuratè admodum hæc
 tractat politissimus *Wilhelmus ten Rhyne in*
suis meditationibus de veteri Medicina p. 223.
 ubi ulterius calculosæ concretionis solvendæ
 spem in volatili nitri spiritu ponit, cum ex sa-
 libus volatilibus maximam partem constitua-
 tur, hujus vero solutionis causam esse, quod
 suis aculeis obstructions referat, & renum fer-
 mentum confortet, ut sanguineam massam
 largius præcipitet, sive serum à sanguine sepa-
 ret, ac multâ dilutione acrium confluxum im-
 pediat, vel eadem hebetet. Et cum hæc vola-
 tilia acida suis spiculis non exactè illi fermento
 respondeant, destructionem calculosæ & sala-
 linæ concretionis, pro fabricatione intendant,
 in primis nitri spiritus; Et hoc confirmari cre-
 dit historiâ, quâ nitrum à provincia Nitria de-
 ducit, quod plurimum ibi scateat, ubi nec ru-
 pes nec lapides ferè ullos permittat: forsan
 quia hujus spiritus, ignis instar, homogenea
 congregat, & heterogenea segregat, ac pe-
 netratione suâ calculosum diruit vinculum.

Ex hoc fundamento supradicti spiritus vi-
 res suas trahunt, in resolvendis salinis & tarta-
 reis ac coagulatis mucilaginosiis excrementi-
 tiis humoribus.

Ubi & maximè excellit Tinctura succini
 Hh 5 cum

cum liquore nitri fixi parata. Uti & tinctura nitri de nitro edocta; & supra dictus *Cl. Wilhelm. ten Rhyne* refert se experientia edoctum, nullum Sal volatile magis adversari calculo, quam calculi: quod & de reliquis massæ sanguineæ, & liquoris serosi, salinis concretescentibus particulis considerari meretur, ac hinc spiritus sanguinis humani urinæ, vel salis armoniaci volatilis & urinosus & acidus, hic admirandæ sunt energiæ, in salinis quibuscunque concretionibus resolvendis.

CA PUT V.

Sudorifera considerat & Alexipharmaca.

HÆc occultos inquirunt, ac inveniunt meatus, superfluas enim serositates, alienis utrinque qualitatibus imbutas, per totius corporeæ molis porositates confestim in aquæ speciem exprimunt.

Cum enim hujus copia arteriæ tenduntur, & cor potentius solito pulsat, tum natura suo molimine serum fundit, & poros laxat: Si verò claudicat hæc naturæ benignitas, Dia-
pho-

phoretico erigenda est, quod solvit, fundit, tenuat succos, segregatque à crassioribus tenues: Et cor ad expulsionem instigatum oscula vasorum, cutisque patefacit.

Primo verò corporis ambitus, dein successivè interna pleraque exceptis cavitatibus exonerantur, quia ad intima corporis penetrant, subtilia, ac agilia sudorifera.

Hinc in chronicis frigidisque destillationibus, ubi indomabiles quandoque regnant humores, mira possunt; quæ verò crassi, salini, terrestres nec liquabiles. ut in halitus vaporosos facestant, relinquuntur ac respuuntur, aliis evacuandis tum exterminanda.

Et licet toto corpore ignea extendatur caliditas, persistente solum virium robore, maximam tamen putrescentium humorum copiam eliminant, præsertim ubi quid maligni aut pestilentialis concurrat: Solis enim sudoriferis cordi & ejus canalibus infesta hostilitas ac pernicies infringitur, & malignitas declinatur, malitiaque ad corporis ambitum deducitur, quorsum nec purgantia perveniunt unquam.

Ante omnia tamen, & quidem adolescente hoc malo exposcit hæc remedia malignitas, mox in principio per sudores discutienda, ne paulo post virium robore imminuto, cor oppressum deficiat.

Jam

Jam verò ut nil malorum consciscatur corpori, molliter huic præsidio incumbendum, & nimia materiæ copia, si tempus ferat, primò eximenda est: Postea virium robur perpendendus, maximè enim hoc sæpe cadit, dum cutanea aperiuntur spiracula, & spiritus vitalis, coloris vehiculum, evanescit, ac humores solvuntur.

Non verò nisi blande ad sudorem cogendi emaciati, & quorum calor & bilositas moderamen excedunt, in his enim facile jecori malum succrescere potest.

Aliquoties de die movere sudores, nisi in peste necessitas urgeat, malum; duo enim vel tria indusia madefacta omne id absorbent, quod cum ægri tolerantia educibile existit.

In hydropicis hisce armis in aciem prodire haud licet, quia copia feri excedens promptè expelli haud potest, nisi plenitudo humoris ferosi prius purgantibus detrahatur.

Quomodo verò jam discuti ferofitas debeat videndum, non enim sufficit Diaphoreticum assumere, sed opus item est calore ambiente, qui promovetur tegumentis corpori eiticumpositis, ut pori dilatentur magis, libera tamen manente respiratione, ac ita pederentim incaleseat corpus, ut sic madefactum elapsa ab hausto remedio hora diffluat, tum indusia

dussa madida semper cum calefactis commutanda; & omni sanè conatu frigus arcendum. Probe verò felicitant hanc operationem jejunos venter, somnus, æstus hypocausti, vel sili-ces igniti, linteisque aceto madentibus involuti, ac pedibus axillisque suppositi, halitus item strangulis conclusus quoad tolerari potest, in peste verò & malignis somnus vitetur, ne venenum irrepat ad cor: ubi è contra in aliis suavi prærepente somno, à placida quiete, vigiliis, doloribusque exemptis sudores torant copiosius ac tolerabilius.

Antequam verò ad ipsa accedamus sudorifera, hoc adhuc notari velim, ne ea propinentur ubi serum deficit, nisi aqueis vehiculis copiose additis, quo serum substantialiter augeatur, nec jam deficiens magis exhauriatur. Sic & in primarum viarum cruditatibus, quando abundant, antequam eæ purgantibus vel vomitoriis, quoad crassiores partes eliminatæ sint, non exhibeantur, ne serum coagulatum, magis coagulent, & impuritates sanguinis quas tollere debent, augeant magis.

Nec fortius impellendi sunt ad sudandum ægri, præprimis quorum natura non inclinatur. Hinc peccant illi qui in febribus tam benignis quam malignis ægram continuò instigant, ut sæpius phthiseos metum & alia non levia
sym-

symptomata incurrat, hinc naturæ concedatur tempus oportet, cum sæpe præstet tenuis odor, quod nunquam præstat sudor.

Tandem ad ipsa deveniendum sudorifera quæ vel externa sunt vel interna: Externorum nomine Balnea, thermæ, Laconica exercitia, & frictiones & similia veniunt: nunquam verò his solis res absolvitur nisi ubi in spatiis intercutaneis materia magis hæret, vel ubi tumor particularis membrum aliquod fatigat, tunc enim expetitur persæpè levamen præstant.

Interna varia & diversa sunt, ab Alexipharmacis non distincta, nisi levi gradu; sudorifera enim conspicuum magis effectum relinquunt, ubi Alexipharmaca absq; sensibili sæpè transpiratione sanguinem ventilant: quia tamen ex uno fundamento educi ambo debent, hinc non distinctum dabimus examen: primò tamen sudorifera magis, postmodum verò Alexipharmaca dabimus.

Hic verò duplex sudoriferorum via potissimū consideranda, vel per alcalia vel per acida.

Alcalia in omnibus illis conveniunt affectibus ubi serum acidis, salinis, scorbuticis, imprægnatum particulis, mali originem fovet: Inter hæc verò maximè volatilia excellunt, quæ potentius fixis sudorem cient, v. g.

℞. Aqua

℞. Aqua Card. bened.

renellor. C. C. ana. ℥. j.

salis vol. C. C. ℥. j.

syr. papav. err. ℥. ij.

mf. pro dosi.

Vel ℞. Sem. card. bened. ℥. ij.

aq. scabios. ℥. ij. β.

scord. ℥. β.

f. emulsio cui adde

salis vol. C. C. ℥. β.

saccharicandi. ℥. j.

mf. pro dosi.

Vel ℞. Aqua juniperi ℥. j.

extract. junip. ℥. j.

ol. ejusdem dest. gutt. iij.

salis C. C. vol. ℥. β.

rob. juniperi ℥. ij.

mf. pro dosi.

Si verò simul humorum fermentatio con-
currit, ut in inflammationibus, pleuritide, ar-
ticulorum fluxibus, ubi & acidæ & alcalinæ
inter se pugnant, ac spiritus hinc pereunt,
& alcalinæ subiguntur, ac una in pus de-
generant, tum statim in principio jugu-
lari debent particulæ dimicantes, eminenti-
oribus sudoriferis volatilibus fixis combi-
natis,

natis, ut sânt *Antimonium diaphoret. bezoard. minerale, nitrum fixum & similia.* Tum enim volatiles spiritus stagnantem sanguinem non modo resolvunt, poros aperiendo sudorem promovent, sed & acidum peccans emendant, expellunt, quia exagitant & cum eodem non condensantur, quia diversæ in volatilitate & fixitate naturæ sunt, & remanentia acria attenuando dulcificant, bili pristinum vigorem restituunt, ferociamque tollunt, v. g.

℞. *bezoard. mineral.*
salis vol. C. C. ana. ℥. ʒ. ʒ.
Zinnab. nativ. gr. v.
laud. opiat. gr. j.

mf. pro dosis.

Sic & acida sæpissime, levi copula combinata, optimum, præsertim in magis biliosis, præstant effectum, parant enim viam reliquis, spiculorum suorum similitudine, & ad inordinatos ac effusos ferunt in hostes. Sic observamus Tincturam bezoardicam acido volatili legitime copulatam, promptius sudorem movere, quam absque hoc paratam. Sicuti comperimus in febribus intermittentibus, palpitatione cordis & similibus, ubi acidum simul peccat.

Si Bi-

Si Bilem magis volatilem, quam acidum respicere oportet, acida melius rem expedient, ac inter hæc quæ alcalinis commixta fixioribus, volatilitatem biliosam & concentrant ac expellunt, ubi absente malignitate sequens peroptimè convenit

Oxysal Diaphoreticum.

Recipe salis card. benedicti q. v. superfunde sensim tantum aceti generosioris, donec & sal dissolutum, ac ebullitio sedata, gratum liquorem acidum præbeat: tum evapora leniter liquorem, sal verò relictum solve cum aquâ rosarum, ac per octo dies leni calore digere, & fiet rubicundus liquor, qui decantatur, & ad siccitatem exhalatur, tum vero loco sicco asservatur.

Cujus dosis ℞. j. ad ℞. ʒ.

Si malignitas, vel venenata qualia, sanguinem resolvendo, vitales offendant & destruant spiritus, eorum verò specialis proprietas nondum cognita satis sit ad Alexipharmaca universalia confugiendum erit.

Sed licet nullum sit Alexipharmacum quod omnibus venenatis qualibus conveniat: attamen dantur polychresta, quæ pluribus malignis affectibus solamen attulisse, experientia comprobatum habemus,

Inter hæc ante omnia excellunt *Theriaca
cælestis & Tinctura Bezoardica.*

Hic verò observa, in principio, ad majorem penetrationem & discussionem citiorem, & ubi malignitas intimior, ac natura in expellendi opere cessat, & exanthemata retrocedere observantur cum respiratione difficili, & præcordiorum anxietate, magis conducere volatilia.

Postmodum verò circa statum, vel acquiescente jam & sedato archeo, ubi alteratione & præcipitatione magis opus, fixiora plus convenire.

Non verò semper sudor cogendus, sed sufficit alexipharmacis ritè adhibitis, naturæ liberum concedere motum.

Imò & hoc maximè venit observandum, ut homini maligno morbo prehenso, subitò, & ante initum somnum, alexipharmacum porrigas, ut ita in prima quasi herba malignitatem jugules, antequam somno ad cor deferri ea queat.

Jam ad ipsa præsidia, inter quæ, propter nobiliora ingredientia, & singularem hinc energiam, primarium vindicat locum, & propterea ita vocat.

Theriaca cœlestis quæ mihi ita fit.℞. *Opii legitime parati* ℥. viij.

Huic in consistentiam melleam redacto, & succi limonum depurati ℥b. j. soluto, in capaci vitro adde

Trochisc. de viperis ℥. iiij.*Essent. croci* ℥. ij. ℞.*castor.* ℥. ℞.*Pulpa scilla* ℥. iiij.*olei nucista* ℥. ij. ℞.*spir. vitrioli volat.* ℥. j.*myrrha elect.* ℥. ij.

Hisce adde Extractum ex sequentibus speciebus paratum, v. g.

℞. *Angelic.**Carlina.**Imperator.**Contrajeru. ana.* ℥. iiij.*Zedoar.* ℥. ij.*Fol. menth. moschat. m.* ij.*mari veri* ℥. ij.*somar. scord.**ruta ana.* ℥. iiij.*hyperici* ℥. j.

Ex his speciebus incisis fiat cum vino malvatico spiritu vini acuato extractum, quod tum rursus suo solvente solutum, prioribus adde.

Porro adde ex sequentibus aromaticis confectum extractum, v. g.

Recipe *Cinamomi acuti* ℞. β.

fl. macis.

Ligni aloes ana. ℥. ij.

Ex hisce cum aqua cinamomi fiat s. a. Extractum, quod tum aqua cinamomi rursus solutum prioribus adde.

Jam ex fœcibus post extracta relictis, & calcinatis, ac in cineres conversis fiat sal, qui repetitis solutionibus purificatus prioribus addatur.

Postea in B. abstrahatur liquor ad remanentiam extracti liquidi.

Spiritum verò egredientem serva pro nobiliori aquâ theriacali.

Jam ut confectum extractum in coelestem exaltes theriacam, superfunde ei spiritum vini juniperinum summè rectificatum ad quatuor digitorum eminentiam, & vase accuratè clauso, in calore leni detineatur per 6. vel 7. dies, donec spiritus probè sit tinctus: quo effuso alium superaffunde, ac laborem repete, donec spiritus omnes vires extraxerit, nec tingatur amplius.

Hoc facto massam remanentem in reverberio calcina, quo flammâ sensim cremata, in cineres abeat materia, ex qua sal elicies & puri-

Part. II. S.
serves
ritum jam ti
mo de hilla, &
me Benzoidic
theriacae effem
ie
Per larum pra
Smaragd. p. r.
Lapis bezoidi
bezoidi, m
emah. nati
ambra gry
lice continue
o sint consist
ment.
Hac est extra
parago omnib
tu paratis, &
qu praeter ratio
rum, longe
dem de hanc
zulos, & ing
er a multa in
qu quidem mo
quid commix
pharmacam e
no principaliss
no consultant,

purificatum ferves spiritui tincto jungendum.

Spiritum jam tinctum & sale junctum, in B. lenissimo destilla, & serva pro spiritu theriacali summe Bezoardico: in fundo verò residet vera theriacæ essentia, cujus unciis quatuor adde

Perlarum prap. Orient.

Smaragd. prap. ana. ℥. ℞.

Lapis bezoar. veri ℥. ij.

bezoard. mineral.

cinnab. nativ. ana. ℥. iij.

ambra gris. ℥. j.

miscæ continue agitando, donec eam affecta sint consistentiam, ut in pilulas formari queant.

Hæc est extracta mea cœlestis Theriaca, quam ego omnibus, etiam maximis solennitatibus paratis, & ex variis inutilib⁹ ingredientibus præter rationem compositis, Pharmacopolarum, longè sane præfero. Percurre eorundem de hac theriacâ hinc inde editos tractulos, & ingredientia considera, invenies reverà multa inconsideratè admodum addita, quæ quidem molem, at vires minimè addunt. Et quid commixta gummita? An ea vim alexipharmacam exaltatura existimas? Sane! cum principalissimæ hujus theriacæ vires in opio consistant, quid opus multis inutiliter

quærere, quod paucis iisque nobilioribus efficacius obtinemus, nisi quis præter necessitatem, vel sumptus & labores, ex nimia curiositate, multiplicare ineptè velit.

Opium est quod principaliter hic suas exferit vires, assentiente nobis *Cl. D. Ludovici in sua Pharm.* ubi saluberrimum opii cum alexipharmacis ac aliis Diaphoreticis copulationem sat nosse asserit, eaque etiam in malignarum illarum cephalalgicarum principiis, opii tantillo quasi condita, imò in augmentis ad diaphoresin, (non verò in statu, contra vigilias atque deliria, ceutum sæpè numero funesta,) securissimè magnoque cum iuvamine exhiberi, tam diu se confirmatum scite refert. Nec dissentiant alii, inter quos *Cl. B. Suvalse* vult, narcoticam vim, ad diaphoresin non minus præstare ac salinam, & hoc non accidentaliter sed ex se, cum ex eis, inprimis opium, calore, id est volatilibus sulfureo-salinis particulis constet, unde etiam Theriacam, Mithridatium, Diascordium & plura alia antidota sudores præcipue eliciant. Dosis hujus theriacæ ut plurimum est à gr. ij. ad iiij. in pillulis, vel cum aliis nobilioribus remixti, gr. j. vel ij. v.g.

℞. *Aque Card. bened. vel tenell. C. C. ʒ. j.*
Tinct. bezoard, gutt. xx.

theriac. cœlest. gr. ij.

salis viper. vel C. C. vol. gr. viij.

-syr. è toto citro ℥. ij.

mf. pro dosi in peste sæpius repetenda.

Castorei Extractum.

Quod ingreditur, hoc fiat modo, v. g.

Recipe Castorei opt. recent. ℥. iiij.

spir. cerafor. nigr. vel lilior convall. ℔. ij.

Castoreum ab omnibus membranis, & pinguedine purificetur, incidatur subtilissimè, & cucurbitæ vitreæ immisso superfundatur dictus spiritus: factaque unius diei maceratione, abstrahatur spiritus destillando fortiter per M. B. ad siccitatem castorei, ut omnis spiritus iterum proliciat, qui asservetur studiose.

Ex residuo castoreo extrahatur repetitis vicibus, spiritu vini affuso, essentia, donec spiritus non amplius tingatur, postmodum spiritus omnis tinctus abstrahatur levi calore M. B. ad consistentiam mellis, quæ in patina vitrea, ulterius ad satis densam extracti consistentiam evaporetur, cui denique restitatur spiritus ablatus, & addita essentia arant. saccharin. ex rec. cortic. extractæ ℥. ℔. tum fiat

li 4

justæ

justæ consistentiæ extractum: quod propter particulas salino sulfureas volatiles oleosas, ad effectus cerebri & uteri insignis est Medicina.

Ex croco, eodem plane modo, jam docto, fit itidem essentia.

Præterea etiam Theriaca cœlestis, pro Panacæa à multis vult haberi, ad omnes ferè morbos, cui ramen non semper eventus respondet, variis quidem medicaminibus admodum commodè in multis affectibus, (ubi sudorifera, & bezoardica desiderantur, item spirituum exsultans motus, dolorem, vigilias, &c. infert,) combinatur; quod verò in omnibus fermè affectibus, ad quos vulgo laudatur, ad eam, per se & aliis haud combinatam, tanquam ad sacram anchoram confugere debeamus, nimium dictum existimo, cum non ubique & bezoardica & narcotica rem expediant.

Accedamus igitur ad alterum, quod aliis universalius volumus, Alexipharmacum, quod ob insignes vires nuncupatur

Tinctura bezoardica.

Hanc nos ita adornamus ex *Cl. D. Ludovici, Hoffmanni, & aliorum* mente, v. g.

℞. Ra-

℞. Radic. Angelic.
 Carlina.
 enula.
 Zedoar. ana. ℥. iij.
 croci integri Austriaci ℥. j.
 herb. scordii.
 ruta ana. m. j.
 cinamomē el.
 cortic. citri.
 myrrha el. ana. ℥. ℞.
 castor.
 Opii ana. ℥. ij.

Incisa & contusa infunde in spiritus baccar.
 juniperi vel sambuci optimè dephlegmati ℔.
 v. stent in digestionē per 14. dies & ultra, sæ-
 pius interea agitando, post sume spiritum de-
 cantatum ac leviter quodammodo expres-
 sum, cui adde

Spiritus tartari volatil. legitimè parati ℔. ij. ℞.
 salis volat. CC. vel succini ℥. ij.
 spiritus vitrioli volatil. ℥. x.
 essent. camphor. ℥. ij.

m. f. tingantur vel santalo, vel essentia papav.
 errat.

Hæc est nobilissima & adeò decantata Me-
 dicina, à B. D. Michels, ratione quidem ingre-
 dientium, non verò in fundamento differens,
 & ab illo, post mixturam simplicem, quæ ne-
 que ab his multum distat, adeò decantata &
 divulgata, ut instar Panaceæ haberi cæperit, in

plurimis corporis humani infirmitatibus. Cum verò B. D. Michels descriptio, plurima minime necessaria contineat ingredientia, ratione quidem virium haud absimilia; attamen, quia vilia quædam, quæ magis molem quam vires addunt, hinc non immerito, dicti Cl. Medici, (juxta quorum normam hanc nostram concinnavimus tincturam:) correctionem instituerunt, selectiora saltem, & conspicuis viribus dotata ingredientia assumendo, viliora verò negligendo.

Vires nobiles satis & decantatæ sunt, in omnibus illis affectibus, ubi Alexipharmacis & Bezoardicis opus esse duxeris. Hinc in quibuscunque febribus intermittentibus, malignis, morbillis, variolis, Epilepsia, Apoplexia, Pleuritide, catarrhis, uterinis suffocat. morbo hypochondriaco & similibus, optimo cum emolumento propinatur in variis convenientibus vehiculis, vel cum cerevisia etiam simpliciter, aut vino, à guttis x. ad xx. & L. remixta.

Principalissima energia in particulis hujus tincturæ volatilibus salino-sulfureis consistit, quas non spiritus tartari solum, sed & reliqua, ut camphora, opium, myrrha &c. addunt.

Sunt qui camphoram non consultò semper
addi

addi existimant, ubi sanguis nimis rarefactus ebulliat, acita vigilias, sitim, calorem immodicum & similia inducat: ac si hoc omninò ita se haberet, nunquam in febribus malignis, & peste, ubi principalissimè nexu suo solvitur sanguis, & spiritus exultant, sui juris facti, exhiberi deberet; ubi tamen experientia aliud docet, scilicet, quod tum malignum, venosum & rodens ac suffocans acidum, patientes sine intermissione exanimans, camphora per os data, statim absorbeat, ut spiritus vitalis pristinum recuperet vigorem; observatione ex acidis spiritibus desumpta, quos, quò subtiliores offendit, eò expeditius absorbet.

Si tamen quis aliquam partem absque camphora asservare velit, licet; inprimis cum dentur, quibus odore saltem contrarietur, nec omnes omnia ferant.

Quoad superiorem verò difficultatem ultrò adimendam, credo, opium blandimentis suis, particularum camphoræ subtilium spicula maximè restinguere, vel hebetare, ne ullum quidem succrescere possit majus malum.

Et quorsum rapiuntur illi? Si in sanguinis rarefactionibus, calore immodico & similibus, prohibita omnia, vel ea saltè volunt, quæ particular. suarū subtilitate eas juvare rarefactiones
pos-

possunt, sane omnia & Alexipharmaca & Bezoardica alia, quæ ex his particulis constant, in febribus malignis & similibus exulare deberent, quod tamen experientia reclamatur.

Opium ex supra recensitis causis, (in theriaca cœlesti,) hanc etiam tincturam optime ingredi, dicti Authores confirmant, nisi expressa pestilentium narcosis moderamen suadeat.

Si tamen lubet, poteris plane omittere opium in compositione, & exhibitionis tempore demum, pro rei exigentia de tinctura anodyna addere, quantum requirit morbi status, ita certius erit.

Universalioribus jam dictis alii Electuarium Orvietanum adnumerant, quod à *Cl. D. Sebastiano Schæffero* communicatum accepi hac formâ.

Rx. *Gentian.*
hystore.
carlin.
torment.
dictam. alb.
aristol. rot.
long.
anthor.
card. sanct. in umbra siccatur.
calam. arom.
fem. echii.
anchus.
quæra ana. p. æq.

quibus

quibus subtilissimè pulverisatis adde

Radic. scorzoner. pulv. ad pondus omnium.

Pulveris hujus sume partem unam.

Mellis destumati partes tres.

Misce benè & fiat Electuarium super ignem lentum, cui in fine adde ad singulas x. libras Theriacæ Andromachi ℥. j. vel ℥. j. β. & serva in vase terreo ad usum.

Nec sequens Theriaca composita Cncefelli vilipendenda, quæ

Recipit *Theriac. Andromach.*

Muhridat. Damocr. ana. ℥. j.

radic. anthor. pulv. ℥. β.

lapid. bezoar. or. veri ℥. β.

conf. alterm. ℥. β.

conserva borrag.

cichor.

rosar. ana. ℥. β.

syr. è toto citro q. s.

misce f. f. a. Electuarium.

Sic & hoc extractum antipestilentiale F. Hoffmanni non ex minimis est, quod

Recip. *I. Theriac. opt. ℥. iij.*

croci orient. ℥. j.

Fiat cum spir. vini extract.

II. Recip. *Flor. sulf. ℥. j.*

myrrha elect. ℥. ij.

olei è bac. juniperi dest. q. s. ad eminent. 4.

digit.

succini destill. ℥. j.

Dige-

Digere per quadriduum, postea filtra, & de hac extractione adde priori partes xij.

III. Recipe Radic. Angelic.

Enula ana. q. v.

Fiat cum spir. vini extractum, hujus partes xvj. adde prioribus, & digere simul calore lenissimo in vitro clauso per octiduum, tunc filtra & ad Extracti consistentiam evapora, tunc adde

salis C. C. volat.

succini. volat. ana. p. xij.

misce, digere, & serva pro summo arcano in peste, dosi ℥. β. ad ℥. β.

Vel tibi hoc Elixir Balsamicum P. Emm. recommendatum habeas, v. g.

℞. Mumia vera ℥. iij.

myrrharubr. ℥. β.

Angelic. ℥. ij.

croci Austr. ℥. iij.

Theriac. ℥. iij.

cinamom. ℥. β.

camphor.

salis. vol. C. C. ana. ℥. ij.

Incisis & contusis superfunde tincturæ sulfuris, ex sulfuris hepate cum sale tartari facto, extractæ ℥. iij. stent in digestionem per tempus, vel saltem loco levi calido, probè saltem clausa, do-

donec optimè sentiantur extractæ species,
tum decanta, vel filtra & serva.

Dosis est à $\mathcal{D}$. β . ad $\mathcal{D}$. j.

Uſus externè in quibuscunque inflamma-
tionibus admodum insignis, cum linteis ete-
nim duplicatis applicatus emnem subito ad
miraculum extrahit inflammationem, & do-
lorem.

Vel hoc fiat Elixir Pestilentielle.

$\mathcal{R}$. Spiritus theriacalis supra ad Tinct. Bezoard.
adparati $\mathcal{lb}$. j.

Balsami antimonialis veri $\mathcal{z}$. j.

ſalis viperar. volat. vel C. C. $\mathcal{z}$. ij.

camphor. $\mathcal{z}$. ij.

Miſta digere, donec uniantur probè, tum
ſerva.

Dosis gutt. x. xx. ad xxx.

Vel. Recipe spir. baccar. sambuci per ferment. parat.
& rectificatiss $\mathcal{lb}$. β .

cum hoc ſpiritu extrahe ſupra Tinctura Bezo-
ardica ſpecies. colaturæ adde

Balsami antimonialis $\mathcal{z}$. ij.

ſalis ſuccini volat. $\mathcal{z}$. j.

crucoris C. volat. $\mathcal{z}$. j.

camphora. $\mathcal{D}$. iij.

Fiat. ſ. a. Elixir, quod in peste & febribus
malignis inſigne eſt & præſervativum & cura-
tivum

Dosi $\mathcal{D}$. β . ad $\mathcal{D}$. j.

Non

Dosis ℥. β. ad ℥. j.

Non ineptè huc refertur Elixir proprietatis Paracelsi, cuius verum menstruum ille retinuit, hinc id ex mente Schonii correctum aponimus.

Primò fac spiritum Juniperi hoc modo:
v. g.

℞. Fæcum vini mensuras 16. vasi ligneo inditis adde contusar. baccarum juniperi matur. recent. mensuras 8. misce & adde tartari crudi pulv. ℥. β. salis comm. ℥. j. ac repone vas clausum per tres vel quatuor septimanas, quovis tamen die probè miscendo, ac rursus tegendo, & pannis & operculo ligneo, debita hac maceratione vel fermentatione peracta leni igne ex vesica destilla, ut de sedecim fæcum mensuris, sex circiter spiritus mensuras nanciscaris.

Has sex mensuras rectifica ut tres saltem remaneant, quaserva, item poteris servare phlegma pro nova infusione. Postea recipe aquæ vernalis Martio, Aprili, vel Majo collectæ potissimum id, quod vel tribus diebus antea ut post æquinoctium stillavit ex alembico majori. Hanc bis vel ter destillando purissimam recipe, & ejus mensuris octo adde therubintinæ Venetæ veræ ℥. ij. & ab initio leniter destilla, postea paulum aucto calore, donec

nec 6. circiter mensuræ egressæ sint, à quibus oleum clarum separa.

Jam recipe spiritus tui juniperini mensuras tres & aquæ vernalis therebintinatæ ana adde, & lactescet aqua, hanc per alembicum destilla moderato igne, ut media pars evehatur, quam serva.

Jam recipe *Aloes socotrin. elect.*

Myrrha elect.

Croci Austriaci ana. ℥. ij.

Speciebus hisce grossè contusis & cribratis adde menstrui prædicti ℥. β. spiritu acido volatili vero, vel salis vitrioli aut sulfuris, acidulati, misce & stent per noctem, die vero sequente ulterius adde menstrui ℥. iij. itidem acido volatili acidulati. Tum misce, ac vitro probè clauso stent per aliquot menses, singulo verò die agitentur. Postea vero decantatur Elixir & ad usum asservatur.

Præservat à peste, febribus malignis, confortat stomachum, absument catarrhos & alios insignes præstat effectus. Dosi ℥. j. ad ℥. j. & ultra.

Nec inefficax erit hoc Elixir Polychrestum, v. g.

℞. *Aloes socotrin. ℥. ij.*

myrrha elect. ℥. j.

croci. ℥. iij.

Essentia malvatica ℥. xij.

Kk

Mista

Mista stent in digestionē per 14. dies, filtra-
to tum adde

Rhabarb. elect. ʒ. ij.

Agarici ʒ. ij.

ms. seruetur pro usu.

Essentia Malvatica fit ex

Herb. rorell.

Fior. bellod. hortens. ana. m. j.

Vini Malvat. mensur. j.

Destillatis, & dicto usui destinandis.

Neque etiam sequentia non erunt ex usu,

v. g.

Pulvis Bezoardicus.

ʒ. *Antimon. diaphoret. præcip. de antimonio*
docti ʒ. j.

margarit. orient. præp. ʒ. j.

oculor. cancri ʒ. ij.

C. C. sine igne parat. ʒ. ij. ʒ.

unicornu veri ʒ. ʒ.

rasur. eboris. ʒ. i. ʒ.

ms. fiat pulvis subtilissimus, cujus Dosis ʒ. ʒ.
ad ʒ. ʒ.

Conducit singulariter in peste, febribus ma-
lignis, variolis, morbillis, erysipelate & simili-
bus, si calidiora alexipharmaca non securè ex-
h.beri posse putas.

Aqua

*Aqua Bezoardica Cl. F. Hoffm.
temperata.*

℞. Pomor. citri recent, & succulent. nu-
mer. vj.

Exprimatur succus, eique cortices addan-
tur, exclusis seminibus, adde

succi scordii ℥. j. ℞.

acetosa.

scabiosa.

card. bened. ana. ℥. ℞.

Destilla ex M. B. & aquam egressam serva,
cujus Dosis ℥. j. vel per se, vel aliis commixta.

Decoctum C. C. D. Simon Pauli.

℞. Rasura C. C. ℥. j.

Radic. carlina.

contrajerv.

fœniculi ana. ℥. iij.

sem. aquileg. ℥. ij.

zibibar. exactinar. ℥. iij.

Coque in l. q. decocti hordei, & sub finem
adde

conserv. rosar. r. ℥. ij. ℞.

borrag.

bugloss. ana. ℥. j.

Colaturæ libris duabus adde

syr. rubidei ℥. ij.

succi citri recent. ℥. j.

spir. salis. volat. ℥. j. m℥.

Kk 2

Gela

Gelatina C. C.

℞. Rasura C. C. tenell. succulenz. ℥. ij. β.

Aqua fontan. ℥. ij.

Bulliant ad mediæ partis consumptionem, spumam non auferendo, tum fiat colatura, cui adhuc calenti adde

succi citri. ℥. ij.

gelatin. rubi idai ℥. v.

aquacinnamomi. ℥. β.

ambra. gris. gr. sij.

moschi gr. j.

vini generosioris pro lubitu.

Omnia tum leviori calore liquefacta porcellanis vasis immitte ut refrigerent.

Optimè hæc & similia aromatisantur.

Essentia citri sicca.

Quæ conficitur ex corticibus citri recentibus, mediante sacchari albi aspersione, quod abraditur rursus, cum inversa cultelli parte in orbe stanneo, usque dum saccharum succi instar fiat, hoc reperitur, donec saccharum siccum maneat, & nullum amplius succrescat.

Vel hoc citri spiritu cardiaco, v. g.

Recipe pomorum citri q. v. remota parte alba inutili, conscinde reliquam, adde sacchari q. s. misce in vase probè clauso, stent in digestionem per 7. dies: postea per alembicum destilla,

stilla, & si lubet rectifica ex arena, ac prodit spiritus limpidissimus, qui vires collapsas optimè restaurat.

Si ab aëre maligno præservativum desideras, fiant hi

Trochisci Alexiterii.

℞. Cortic. citri recent. ℥. j. β.

Contunde optimè in mortario lapideo ad pulvis formam, ut per setaceum trajici queat, adde

extracti Angelic.

Zedoar. ana. ℥. j.

balsam. antim. veri. c. oleo succini parati ℥. j.

ol. dest. rut. gutt. v.

croci Austr. ℥. β.

sacchari alb. ℥. ij. β.

misce, & cum albumine ovi clarificato, vel mucilagine tragacanth. f. s. a. trochisci.

Si Acetum Bezoardicum arrideat,

℞. Radic. Angelic.

Imperat. ana. ℥. ij.

Fol. Rushe.

scord. ana. ℥. v.

sem. citri.

levistic. ana. ℥. β.

Kk 3

402

cortic. citri cum toto incis. lb. j.

myrrha. ℥. j.

Theriac. opt. ℥. iiij.

camphor. ℥. ij.

Aceti vini optimi mensuram unam. Dige-
re per tempus & filtraturam serva.

Dantur qui amuletis multum tribuunt, in-
primis *Cl. Thomson* ex *Helmonte*, *Epilogismi*
Chymici p. 66. ex hac causa: Cur pestis, inquit,
aliæque ægriitudines nonnunquam tam perti-
naces persistunt, generosis pharınacıs vix ce-
dentes, debetur materiæ malignæ, in conve-
xa stomachi parte sitæ, ad quam pauca reme-
dia, integris viribus possunt transmigrare.
Hinc in hac angustia, Amuleta, *Zenexton*,
quædam sulfura depurata radiatione, & solo
intuitu *Archeo* indulgentia, miram præstant
opem; alcalibus volatilibus optimè correctis
non prætermisiss.

Nulla ex his magis comprobata habemus,
ac ea quæ *Helmont* ex bufone recommen-
dat, refert enim se bufones applicuisse bubo-
nibus & escharis, tam in viris quam mulieri-
bus, ac ubique non sine prompto juvamine.
Cum autem hoc remedii genus delicatiori-
bus, horribile admodum vitum fuerit, coëme-
runt alii, maximo pretio ab *Indis* Amuletum,
sive *Venenorum magnetem*, quem *Albana-*
sus

nafius Kircherus, ab Hispanis *Piedra della cobra de cabelos* vocatum, miris extollit laudibus, in suo Regno naturæ Magnetico, ubi de eo prædicat, quod hunc sibi insitum habeat magnetismum, ut vulneri ab animali venenoso inflictio, appositus, statim tenacissimè adhæreat tam diu donec omni veneno attracto, satiatus quasi sua sponte decidat: si verò unâ vice, venenum, ob nimiam copiam, non omne fuerit extractum, de novo appositus adhæreat tam diu, donec omne venenum planè sit extractum.

Hoc experimentum à Kirchero & aliis, pro infallibili fuit creditum, donec *Nobil. Redi* Archiater Florentinus plurima falsa esse deprendit.

Certius Amuletum itaque *Buttlerus* Helmonti communicavit ex bufonis veneno per vomitum rejecto, quibus Londini aliquot millia hominum peste correptorum curaverat. Hoc verò ita parare iussit, nimirum bufones mense Junio captos propè focum suspendi, substrata ex cera flava confecta patina; & tandem post tres dies suspensionis, inveniri mucosam quandam materiam, unâ cum nonnullis insectis vomitu rejectis. Bufonem verò hoc veneno rejecto, quod tamen ante triduum non rejiciat, obire.

Helmont; Sed cum verum hujus usum à dicto Buttlero vellet sciscitari, qui tunc temporis in carceribus detinebatur, cum è carcere liberatum Buttlero, nec amplius præsentem invenit, hinc verum hujus usum ignorans, attamen ex hoc rejecto veneno, & bufonis cadavere seorsim exsiccatò & in pulverem redactò, cumque tragacantho trochiscos paravit, quos tam ad præsertionem quam curationem insignes deprehendit, & eorum veram ac probatam experientiam attestatur Kircherus Zvelfferus & alii.

Ego cum terra lemnia, gelatinâ viperarum insuccatâ hosce formare trochiscos.

Sic etiam pro amuleto admodum recommendant multi cum Helmonte frustum succini lucidum, quod quovis mane, septem planetarum pulsibus affricatum, ad incalescentiam, verissimè à peste præsertare asserunt.

Uti & sequens *Cl. Cnæffeli Emplastrum Magnetium* quod

℞. Succini opt. pulv. ℥. β.

bufon. exsiccat. & pulv. ℥. j.

miscet, & huic in cucurbita tantum spir. vini adde, ut transversum digitum emineat, post in M. B. abstrahe hunc spiritum, usque ad consistentiam magmaticam, ter affuso semper novo spiritu, hujus quantitas præsertans optime subigi-

tur

tur cum Empl. de Meliloto in Emplastri consistentiam.

Hoc singulo emunctorio applicatum, omnem attrahit malignitatem, etiam in anginis, & tumentibus tonsillis, circa collum gestatum, ut & aliis malignitate conjunctis affectibus.

Item in hæmorrhagiis narium, ex nimia sanguinis ebullitione, sub illius lateris ala gestatum, cujus narium foramen sanguinem stillet, vel sub utraque, si utrumque cruentetur, mirabili tractu, fluxum subito cohibet.

Porro etiam Oleaginosa & ratione præseruationis & curationis, non contemnendæ sunt energiæ in peste, illis enim ventriculus bellè oblitus & quasi emplastratus, ab acutissimis & corrosivis veneni effluviis, omninò fit intactus & saluus.

Hinc Balsamica sulfurea, in primis è sulfuro Antimonii parata maximo cum effectu exhibentur: ubi nec sequens contemnendus

Balsamus vitæ H.

℞. Florum sulfuris vitriolæ. ℥. iiij.

Aloes Hepatica.

myrrha elect.

olibani ana. ℥. iiij.

croci orient. integr. ℥. ℞.

ci ramoni.

Kk 5

cube-

cubebar. ana. ℥. iij.

Angelic. ℥. j.

Rhabarb. ℥. β.

Ineisis & contusis adde in cucurbita,

Olei Juniperi.

therebinth.

chamomill. ana. ℥. β. ℥. iij.

succini ℥. iij.

caryophyllor. ℥. β.

Hæc optimè mixta, stent probe clausa in digestionem per mensem: tunc supernatantem Balsamum clarum decantare poteris. Restanti verò massæ affunde aquis vernalis therebinthinatæ ℥. j. β. & ex cucurbita appposito alembico destilla leni igne, & prodit Balsamus qui decantato priori commiscendus.

Hic balsamus præter vim alexipharmacam, insignium porro est virium, in aperiendis renum obstructionibus, pectoris item affectibus & similibus, Dosi gutt. v. ad. vij. & ultra.

Externe inunctus, catarrhis medetur, confortat cerebrum, nervos, absumit tumores à frigido, curat vulnere & similia
alia patrat.

CAPUT VI.

Anodyna & Mitigativa habet.

HAc dolorum anchorâ nil ægrotis gratius, nil omninò acceptius, ex hac, inductam quietem, jucundis in somniis peractam, sequitur refocillatio, humorum temperies, acrium dulcificatio, hincque laudabilior nutritio, labor nullus.

Hæc in externa & interna distinguimus.

Inter externa numeramus epithemata, quæ ex pane similagineo; lacte, croco, & vitello ovi confiunt. Sic & soli lumbrici vivi dorso applicati, dolores probè ejus leniunt, uti & lac calidum vesica exceptum, & in dolore pleuritico lateri dolenti applicatum. Nec Pediluvia contemnendi sunt usus, quæ ex capit. papav. lactuca, meliloto &c. facta fuere: ac optimè item ad conciliandum somnum temporibus applicatur, hoc

Emplastrum somniferum.

℞. Ung. populeon. ℥. j.
ol. papav. express. ℥. iij.
radic. mandrag. ℥. ij.

croci or. ℥. vj.

castor. ℥. ℞.

Opii. ℥. v.

cera. q. s.

f. f. a. Emplastrum.

Vel hoc Unguentum aut simile, v. g.

℞. Alabastris pulv. ℥. ℞.

ung. popul.

rosae. mes. ana. ℥. j.

ol. nymph. ℥. j. ℞.

camphor. ℥. ij.

Opii. corr. ℥. j.

cera modicum.

mf. fiat unguentum nuchæ & temporibus in-
ungendum in capitis doloribus.

Vel ℞. Olei nucissta ℥. j.

Opii ℥. j.

sacchari Saturni ℥. j.

mf. & inunge.

Insignis etiam usus erit sequens

Pomum somniferum Reg. Polon.

℞. Opii thebaic.

resin. iadan.

borac. calam. ana. ℥. ij.

lignis aloes pulv.

radic.

radic. ireos pulv. ana. ℥. ℞. ℥. ij.
nuc. moschat.
croci ana. ℥. j.

exactè mixtis in fine adde

moschi or. ℥. β.

ambra. ℥. j.

ol. rosar. still. veri gutt. vj.

mf. fiant s. a. duo poma, quæ manibus tractentur ex unâ in aliam, donec incallescant, & odor nares feriat.

Nervina etiam huc referuntur, quæ alcalina sua balsamica proprietate, acrimoniam & acidum nervis inimicum absorbent ac demulcent. Talia sunt spirituosâ sulfureo-salina, ut spir. vini generosus, lumbricorum, C. C. & similia alcalinæ indolis, quæ omnis generis doloribus conveniunt, membranosis tamen melius, quam carnosis, ut inflammationibus & similibus applicantur.

Hæc sunt anodyna externa, quæ ab internis solo gradu differunt, quædam enim sunt anodyna, quæ non æquè sunt narcotica, nec hypnotica, dum nimirum acrimoniam quidem humorum mitigant, & consequenter dolores auferunt, & per accidens quoque interdum soporem cient; licet somnum intentione primaria non efficiant.

Ad

Ad interna igitur confugiendum, quæ per fe anodyna & hypnotica funt, quæque incenſivos ſpirituum motus refrænant, ſpirituum clauſtra obſerando, acriores verò interim humores obtundendo, ut poſtmodum repulſulantes, minus offendantur.

Ex hiſce (exceptis mineralium veris, vi ſua peregrina ſpoliatis ſulfuribus,) non datur præſtantius Opio.

Hoc, cum dicta ſulfura apud noſtros Medicos adhuc ſint admodum incognita & rara, omnia alia præcellit anodyna, quo Medicinæ ſtatus adhuc minimè carere poteſt, teſte Williſio, & continua experientia; imò dantur, qui cum *Cl. Sylvio* libentius Medicinæ renuntiare, quam Opio carere malunt.

Laudatum hoc medicamen ritè paratum ac legitimè uſurpatum, ſummum eſt remedium, quia dolores lenit, ſpiritus exorbitantes refrænat, ſomnum conciliat, morbumque in ſuo centro detinet, ut tum debellari, & maturari pro lubitu poſſit.

Ejus quidem laudi, aliquid derogare videtur *Cl. Ammannus*, quod de ejus effectu nobis adhuc dum nihil certi conſtet, cum veram doſin ignoremus, ac hinc in ſedandis doloribus & vigiliis, ſæpiſſimè vel ſine, vel cum infelicè effectu utamur.

At

At hoc improvidis potius in aurem ! rite enim paratum Opium & legitime adhibitum aliud docet. Confer *Vvedelium de Opio*.

Et politus *Thomson*, qui etsi raro eo utatur, cum *Helmonte* teste, terrore plena sit opiatorum exhibitio, ob salem acrem, amarumque soporiferum oleum; attamen usum in Medicina habere, non diffitetur, proptereaque hanc præparationem & correctionis modum commendat, v. g.

Opium igni miti expositum, odore fœtido ex parte spoliatum, spiritu salis vinoso imbibatur, per aliquot dies calore moderato digeratur, tandem sal tartari massæ acidulæ gradatim admisce, hocque toties reitera, donec saporem austerum plane deposuerit: deinde Martis sulfuris subdulcis quantitate sufficienti imprægnetur, benè agitetur, & in mellis consistentiam reducatur. Hujus ℥. β. in spir. vini alcalisati ℔. dissolvatur.

Tinctura in loco tepido eliciatur, decantetur vel filtretur in vase vitreo benè obturato, & ad usum reponatur: cujus Dosis ℥. ij. iij. vel ℥. β. cum vehiculo quovis.

Si hanc tincturam parare scis, habebis arcanum non infimum, sed lectissim^o salis vinosus spiritus odore gratissimo affectus, stomacho adaptissimus, è sale armoniaco fixo, mediante

diante vino dephlegmato fabricatus præsto sit, ut & sulfur Martis legitimè paratum.

Alias ex oleo vitrioli subrubicundo & sale armoniaco bis vel ter à sale decrepirato elevato, in spiritum vini rectificatissimum demersis, & simul conquassatis, exstillatur spiritus acidus volatilis fragrantissimus & penetrans, stomacho vitalibusque perjucundus, in morbis cum acutis tum chronicis cum levamine propinandus, in superioris defectu etiam huc trahendus. Alias item nobiliores præparationes vide de Opio.

Dantur porro aliæ Opii correctiones inter quas sequentes

Pillula Starckii s. Matthie

Non sunt contemnendæ virtutis: eos recenset *Marrouv. Off. Chymic. Physic. l. 1. pag. 57.* confectio talis.

℞. Salis tartari q. l. affunde olei therebinth. modicè, q. s. dum pulvis instar fiat, vitrum te-ctum colloca ad aërem, motita subinde singulis diebus, usque dum unita sint, refunde novum oleum; ac hoc reitera, donec omne sal tartari sit solutum, & saponem candidum nactus sis: tum Recipe Extracti Opii cum spir. vini facti ℥. j. saponis prædicti ℥. ij. mixtis adde extracti Helleb. nigri per spir. vini facti ℥. j. &

tan-

tandem pro meliori consistentia adde pulv. rad. glycyrrhizæ $\frac{3}{4}$. j. misce & serva in vase benè obturato, ne ab aëre, à quo rubescere solet, alteretur.

Instillantur interdum olei therebint. guttulæ aliquot, quo conservetur massa. Dosis est à $\mathcal{D}$. β . ad $\mathcal{D}$. j.

Nob. Boyle hanc Opii correctionem habet.

$\mathcal{R}$. Opii in taleolos scissi & exsiccati lento igne, & pulv. salis tartari pulv. ana. $\frac{3}{4}$. j. misce optimè, post affunde sensim acetum destillat. donec nulla amplius ebullitio appareat. Maneant simul ad extrahendam tincturam in frigido, tum filtra ut dimittantur fæces, post evapora ad consistentiam Elixiris crassi. Dosis à gr. ij. ad x.

Vires sunt insignes in omni ebullitione sanguinis sistenda, post pastum propinatum, alvæ excrementa albicantia reddit: & infantibus inquietatis optimè exhibetur.

Alias Opii combinationes vide in Chymia experimentalis. Ex c. *Wedelius* in Cinnabari etiam nativâ, eximiam anodynam vim latitare refert, exinde enim conquievisse dentium dolores, capitis, nervosarumque & aliarum partium, notasse asserit. Hinc absorbentibus, præcipitantibus & acrimoniam temperantibus adnumerat. Sed vide quæ de Cinnabari

nativa supra notata sunt : Si enim ita crudè tā-
les eximias continet vires, quid non resoluta
& in vinum vitæ ejus sulfur redactum efficiet!

Interea ꝛ. *Opii legitime parati.*
essent. croci,
cinnab. nativ. ana. ʒ. ij.

Fiant Pillulæ quarum dosis gr. v. vj.

Jam quibus convenient Opiata paulò di-
spiciendum, omnium in genere humorum
acrimoniam demulcent, & suavem vigilia-
rum inducunt requiem, modò à nimia siccita-
te non oriantur, ubi pediluvia & capitiluvia
melius adhibentur, vel humectantibus, acuta
per stratagema demulcentur vigiliæ, præfer-
tim in senibus à lymphæ defectu inductæ.

In quibuscunque seri & sanguinis fluxibus
scil. narium, uteri, diarrhœa, dysenteria, fe-
bribus catarrhalibus, insigniter humorum
acrium refrænant impetum, & optimè pacant
Archeum.

Quemadmodum autem in dictis humori-
bus attenuatis, subtilioribus, acrimoniaque
præditis peroptimè conveniunt Opiata, ita in
eis si ad coagulationem tendunt copiosi, no-
centissima sunt, ut in hydropè, pectoris affe-
ctibus, asthma &c. si in pulmonibus peccans
existat materia, tum enim plus eam concen-
trant,

trant, quam solvunt, hinc cautè procedendum.

Hæc Universalia sunt.

Sequuntur Medicamenta certæ parti magis appropriata.

CAPUT VII.

Cephalica continet.

NON hic prolixum instituemus discursum de corporis quibuscunque affectibus, & quæ circa eos consideranda veniunt, sed saltem ea tangemus Medicamenta, quæ in genere huic parti magis, quam reliquis corporis partibus dicata sunt. Hippocratâ enim adstipulamur, morborum omnium unum eundemque esse modum, sed locum diversum & differentem: non secus ac vegetabilia omnia aquâ nutriuntur unâ & eadem, diversis tamen inprægnata seminum particulis, ubi hæc planta has, alia alias sibi implicat particulas, naturæ suæ convenientes, non enim æqualis est omnium recipiendi modus; sic inter Medicamenta dantur, quæ propterea particulis, plus huic, quam alteri parti dicatis constant.

In genere ea omnia Cephalica sunt, quæ nervos respiciunt confortandos, & spiritus dulcificandos; qualia sunt omnia ea quæ particulis suis subtilioribus ita dulcificant acrium spicula & rectificant, ut sine impedimento tandem in ipsos animales spiritus, nervorum gratum pabulum abire queant.

Hæc ut plurimum volatilia sunt & subtilissima, quorum proprium summa est dulcedo, uti in spiritu vini manifestum est, inter quem, & animales spiritus, tanta videtur communitio, ut eos languentes refocillet admodum, talium etenim particul. expansioni aptiores sunt, quod sunt subtiliores, ac hinc quæ movenda sunt, vegetiori etiam & diuturniori motu incitant: talia requirunt vigiliæ senum.

Sunt verò alia fixiora quæ quidem per se cephalica non sunt, ut in nervorum vel spirituum animalium pabulum migrent, attamen, eorum efficaciam promovent & exaltant, uti omnia ea quæ hostes quoscunque nervos oppugnant, ac debellant. Et sunt vel externa vel interna.

Cephalica magis specialia teste Helmonte, sale volatili se commendare solent, qualia sunt ferè aromatica omnia, sulfurea, oleosa & volatilia, acutiori Solis motu exaltata & dulcificata, quæ spiritus augent & eorum languentium

acri-

acrimoniam, vario modo inductam corrigunt. Hæc sunt vel *alcalia volatilia*, vel *acida volatilia*, ultimâ naturæ operâ, perfecta, & artificis manu legitimè separata.

Ex alcalibus sunt salia volatilia, sanguinis, C.C. Cran. Human. urine, Succini & similia.

Ex Acidis, omnes à crassioribus, crudis particulis liberati & summè volatilifati spiritus, minerales præprimis.

Diversus verò est horum effectus: *alcalia, spiritus confortant, augent, & exaltant*, ac exaltare faciunt, ubi *Acida è contra confortando concentrant*, & exorbitantes eorum motus refrænant.

His adnumeramus mineralium sulfura correcta, quæ radiales suas cerebro communicant vires, & ab impuritatibus diverso modo avehendis, illud vindicant.

Inter fixiora minus specialia locum habent omnia absorbentia, humores acres irritantes præcipitantia & demulcentia, & vel interna vel externa.

Externa varia sunt vel humectantia, refrigerantia, v. g. epithemata, frontalia. Vel *difcutientia*, ut apophlegmatismi, sternutatoria. Vel *Anodyna* ut Unguenta, Balsami: vel roborantia varia balsamica oleosa, spiritiuosa & similia.

Intelligenda verò omnia hæc sunt, & consideranda universalibus præmissis : Si enim, pro Exemplo, in catarrhis lotiones, balnea, vel balsamica calidiora inungendo adhibeas, materiam liquando & in vasa præcipitando, graviora induceres mala.

Porrò item minus specifica Cephalica, respiciunt humores variè alteratos & vel quantitate vel qualitate peccantes.

Si lympha pura, spiritu nimium saturata volatili sulfureo salino, existat, particulis peregrinis imprægnata, quæ ut in ebris conspicuum, turbant animalium spirituum motum; tunc vel parcior diæta, vel magis acida conducunt.

Si verò deficiat hæc dulcis lympha & absumatur, ut in febribus ardentibus, tum conveniunt optimè vel epithemata, vel emulsiones egregiè humectantes & refrigerantes.

Si verò in senibus hæc absumatur, & vigiliæ excrucient, spiritu animali deficiente, tum humectantia suavia sulfureo-salina, quale vinum est & similia præstant.

Jam si formulæ placeant, sequentia consule, ubi primò se offert ex liquidioribus seq.

Aqua Cephalica D. W.

℞. *Radic. Angelic.*
ciperi rot.

*ireos flor.**caryophyllor. ana. ℥. ij.***Herb. & summ. salu. acutifol.***majoran.**anthos. ana. m. j.**summ. meliss.**lavendul.**thymi.***Fl. rosar. r.***lilior. convall.**primul. veris ana. m. β.***cortic. citri. rec. ext.***arant. rec. ext. ana. ℥. ij.**lignisantal. alb.**piper. long. alb.**cardamom.**cubebar.**calam. arom.**fem. eruc. ana. ℥. j.**Zingib.**Zedoar.**nuc. mosch.**maceris.**garyophyll. ana. ℥. ʒ.**cinam. el. ℥. j.*

Incisa & confracta infunde in vini albi generos. ℔. iiii. postea per vesicam destilla. Ex remanentia incinerata fiat sal, quod cum aqua circuletur.

Aqua Anhaltina Cephalica.

℞. *Thuris.*
massich. ana. ℥. j.
macis.
piper. long.
nucis mosch.
cinamom. opt. ana. ℥. ℞.
Fl. anihos.
satu.
sambuc.
majoran.
rosarum.
basilicon. ana. ℥. ℞.
granor. juniperi.
actes.
baccar. lauri.
sem. arisi.
fenic.
pæon. ana. ℥. ij. ℞.
ligni aloes.
santali citrin. ana. ℥. ij.

Pulverisata omnia & incisa infunde in 4
 mensuris spir. vini opt. digerantur per 8. dies,
 tunc destilla ex M. B. quod primo stillat ser-
 vetur ad internos usus, quando minus clara ex-
 ire incipit, mutato excipulo, seorsim illud ex-
 cipe ad externos usus.

Vires hujus aquæ spirituosæ, sicuti & præ-
 cedent-

cedentis insignes omnino sunt, in Apoplexia,
Epilepsia, Paralyfi, Vertigine, Tremore, Le-
thargo, animi deliquio, & internè & externè.
Dosis est à cochleari j. ad ij. iij. vel iiij.

Aqua Magnanimitatis.

℞. *Formicar. acidum redolent.* cum olla ter-
rea melle intus inuncta captarum,
m. vj.

Spir. vini anthosati. ℥. iiij.

Lilior. convall. simpl. ℥. j.

mixta stent per octo dies in formicarum ma-
gno acervo vase bene clauso: Postea destille-
tur ex M. B. & egressus spiritus rectificetur.

Hujus recipe ℥. iiij.

Spir. vitrioli volatiliss. ℥. j.

aqua Anhalt. preced. ℥. ℥.

confect. alkerm. ℥. ij.

spec. diamb. ℥. ℥.

mixta digerantur in phiola hermeticè obsera-
ta per 14. dies, post filtra per chartam, & serve-
tur in vitro probè clauso.

Vires insignes sunt in cerebro confortan-
do, Epilepsia, Apoplexia, lipothymia &c. de-
bellanda.

Dosis est j. ij.

Aqua Magnanimitatis alia.

Recipe Spir. vini ter. super formicis f. q. reſtif.
menf. iij.

herb. meliff. m. iij.
cortic. curi. fl. ℥. β.
cinam. el. ℥. β. ℥. ij.
caryophyll. ℥. j.
cardamomi.
cubeb. ana. ℥. vj.
zedoar. ℥. ij.
maſtich.
ſtorac. calam.
benzoi ana. ℥. j. β.

Stent in digeſtione per 8. dies & noctes:
Poſtea deſtilla, roſtro alembici impone mo-
ſchi ꝑ. β.

Formicæ collectæ ſint luna creſcente, circa
ſolſtitium æſtivalẽ, menſe Junio, ſereno cœlo,
in cucurbita in qua fruſtum caſei reſoſitum
fuerit, ubi ſufficientem earum copiam habue-
ris, baculo acuto exime caſeum, & ſuperfun-
de ſpir. vini ad eminent. 3. digitorum & de-
ſtilla, in ſpiritu egreſſo recentes formicæ in-
fundendæ & deſtillandæ, donec ſpiritum for-
micarum eſſentia habeas admodum impræ-
gnatum.

Aqua Catarrhalis. F. H.

℞. Summitatum ſerpilli campeſtris rec. ſta-
tim

tim in primo flore collect. q. v. affunde *Vini Maluatici* q. l. ut tres emineat digitos, insolentur in cucurbita capaci, firmiter clausa, per 14. dies, tunc destilla, destillatum recentibus affunde summitatibus, rursusque ut antea ad Solem digerantur, aut destillentur, tandem in quamcunque hujus aquæ libram, infunde *rasura ligni sassafras* ℥. ʒ. ʒ. tempore usus per inclinationem separa q. l. ad usum.

Vires non sunt contemnendæ in quovis catarrho, præservat ab Apoplexia, Epilepsia, Paralyfi & similibus. Dosi cochl. j. vesperi quando catarrhi moventur.

Aqua Cephalica alia D. P. H.

Recipe. *Fl. lilior convall. m. viij.*

affunde *Vini Rhenani* ℔. ij. stent per 13. dies & noctes, postea adde *fl. pæon. m. iij.* stent rursus per 3. dies & noctes, postea per M. B. destilla: in destillato infunde

Flor. lavendul.

anthos.

stoechad. arab. ana. ʒ. ʒ.

saryophyll. ʒ. ij.

nuc. moschat. ʒ. j. ʒ.

cubebæ. ʒ. j.

radic. pæon. rec. ʒ. ʒ.

stent

stent in infusione, postea destilla, & destillato adde *cerasor. nigr. sylvestr. enucleator. contus. m. i.*

Ulus est in Hemicrania, cephalalgia, defluxionibus ex frigido. Dosi cochl. j. vel ij. tempore vespertino.

Hæc sunt liquidiora, quæ citiori ope, & ubi periculum in mora rem expediunt, ut in Epilepsia, Apoplexia, lipothymia, affectibus hysteriis & similibus. In hisce etenim expeditè succurrunt spiritibus animalibus crudioribus acidis, salinis particulis irretitis, impeditis, alteratis, dictorumque spirituum impedimentis reprimendis, eorumque viribus augendis & exaltandis.

Sequuntur paulo majori consistentia prædicta v. g. Balsami. Inter quæ hoc loco non contemnendus venit *D. D. Rappen.*

Balsamus albus.

Recip. *Therebint. Venet.* lb. 10. immitte olæ magnæ invitreatæ cum aquæ vernalis. s. q. ut aliquot emineat digitos, postea successivis vicibus per ætatem infunde herbas & flores in sua exaltatione collectos, v. g.

Recipe *Flor. lilior. convall.*

narciss.

gajophyll. hortens. opt. odorat.

flor. thilie.

rosarum cent. fol.

arantiar.

citri.

jasmini ana. m. ij. vel iij.

Herb. & Summit. hyssop.

melissa citrat.

mentha moschat.

origani.

serpilli.

basilicon.

majoran.

puleg.

rosmarini.

lavendule.

rhymi ana. m. ij.

cortic. citri recent.

arant. rec. ana. ℥. j.

Singula ante impositionem grossè incidantur, ac in hebdomade bis vel ter spatula lignea subigantur & misceantur; ut probe putrescant & fermentetur per æstatem. Postea ex vesica destilla, addita aquæ recentis q. s. & oleum crystalli instar clarum separetur ab aqua, & fervetur.

Vires sunt insignes in Apoplexia, Vertigine, catarrhis, & similibus, ac si defluxiones reperit, absumendo eos, locum quasi pungit & vellicat, ad guttulas aliquot vertici instillatus.

Internè Renes putificat, stomachum confortat, & urinam pellit. Dosi gutt. x. ad xx.

Bal.

Balsamus alius ad Memoriam
D. D. W.

℞. Gummi ammon. elect.
myrrhæ. el. in gran. ana. ℥. j.
baccar. lauri.
croci orient.
benzoi.
amygdalar. ana. ℥. β.
Fol. lauri. rec.
flor. lavendul. ana. m. ij.
ol. laurin. ℥. iij.
Aq. Anhalt. supra dict.
Vita Aromat.

Incisa ac contracta per mensem infunde.
Postea destilla, destillato adde *salis volat. sang.*
humani ℥. ij.

Olei anthos.

salvia.

succini per spir. vini rectific. ana. ℥. β.

Circulentur & ferventur separata, spir. &
balsamus ejus. Dosis mane & vespericochlear
℥. ad unum: confortat cerebrum, memoriam
& similia: hujus guttulæ aliquot internè & ex-
ternè eidem usui inserviunt.

Balsamus Apoplecticus.

D. Egfr.

℞. Olei nucifera expr. ℥. ij. ℥. ij.
ambra gris. ℥. gr. vi.

moschi.

moschi. ℞. ij.

zibethi. ℥. j.

Oleo nucistæ in mortariolo calido liquato ambram adde, oleo cinamomi & succini solutam, moschumque spiritu rosarum cum Zibetho, misce omnia probe, & refrigeratis adde Balsami Peruviani q. s. ad consistentiam justam, tum serva in loco frigido, ne separetur, Balsamus Peruvianus.

Vires sunt notæ satis in confortando cerebro, præservanda Apoplexia, aëre maligno, naribus, temporibus &c. applicatus.

Alius Collegii Romani.

℞. Ol. nucis moschat. expr. ℥. j.

Balsami Indici veri.

ambra gris. ℥. ij.

moschi di Levante ℞. j.

Olei still. salv. cum lil. convall. parat. gutt. xxi.

maslich. gutt. xv.

caryophyll. gutt. xij.

succini gutt. vj.

cinamomi ℞. j. β. gutt. ij.

gummi tacamahac. q. s.

℞. fiat Balsamus,

Qui

Qui confortat cerebrum, excitat spiritus, præservat ab Apoplexia, liberat à vertigine, discutit cruditates acidas lensum frigidi inducentes: umbilico illitus à colica liberat, &c.

Si sensim spirituum animalium impedimenta removenda & spiritus confortandi, durioris consistentiæ medicamina, liquidioribus præstant, quia citiori dissipationi minus subjacent. Inter hæc convenit seq.

Extractum Epilepticum.

℞. Medulla castor. ℥. j. ℞.
 succini. ℥. ij.
 visci corylini s. quercini ℥. j.
 santali citrini ℥. ℞.
 spec. diarrhod. Abb. ℥. ℞.
 jecor. ranar. virid. exsicc.
 Olibani pulv. ana. ℥. iij.
 sem. pavon. rect. temp. collect. ℥. ij.
 flor. thilia.
 pavon. ana. p. ij.
 croci or.
 stercor. pavon. ana. ℥. ℞.
 maceris.
 galang. ana. ℥. j. ℞.

Cum spiritu vini anthosato fac extractum, liquido adde

Salis volat. cran. human. ℥. iij.
 confect. de hyacyntho ℥. ij.

Opii.

Opii legitime parati ℥. j.

cinnabar. nativ. ℥. ij.

perlarum preparat. ℥. ℞.

Aqua Anhaltin. Cephal. ℥. j.

Misce exactè, & longa agitatione, levi igni
imposita reduc in consistentiam extracti, è
quo formentur Pillulæ, quorum Dosis ℥. ℞.
ad ℥. j.

Velfiant hæ Pillulæ.

℞. Extracti liquiritiæ
aloes ana ℥. ℞.

Doronic. alpini pulv.

storac. calam.

myrrha

laud. opiat. ana. ℥. ij.

extracti croci ℥. j.

Cum syr. papav. errat. & elixir. proprietatis,
addita aqua Anhaltina fiat Massa, è qua
formentur Pillulæ, insistentis catarrhis opti-
mi effectus, Dosi ℥. ℞ ad ℥. j.

Si in hoc casu simul evacuandum sit,

℞. Aloes socotrin. ℥. vj.

magister. jalapp.

troch. alhand. ana. ℥. j.

storac. in gran. elect.

extracti castor.

ligni aloes ana. ℥. ℞.

M m

sue-

succini pulv. ℥ij.

Doronic. pulv. ℥ij.

olei. still. succinigit. vj.

Cum Elixir Proprietatis R habarbarifato &
Aquâ Anhaltin. f. f. a. M. P. Dosis Pillular. à ℥. 6.
ad ℥. 8.

Velfiantha D. F. H.

℞. Ladani depurat. ℥. j.

extracti M. P. cochiar. ℥. j.

succini alb. preparat. ℥. 8.

sal succini volat.

sang. human. volat. ana. gr. xij.

r esin jalapp. ℥. j

moschi gr. v.

ambra gr. viij.

Cum aqua fl. thilæ fiant Pillulæ.

Dosis à. ℥. 8. ad ℥. j. mane & vesperi ante le-
cti ingressum in catarrhis absumendis, & Epi-
lepsia præservanda.

Si Præcipitantia simul ex usu esse videan-
tur, quo in primis viis fermentum malignum,
spiritibus, exhalationibus suis corrodentibus,
pungentibus, inimicum, destruat, & altere-
tur, sequentia à D. D. Michaele communicata,
conducere creduntur, quale est,

Ma-

Magisterium Epilepticum ejus.

Rx. *Vngul. alcis.*
crani humani violenta morte perempti.
Cornu alcis.
C. C. ana. ℥. j.
Smaragd. or. ℥. β.
unicornu veri ℥. ij.

Pulverisatis affunde menstruum ex sale & alumine paratum q. s. solutionem præcipita spiritu vitrioli, post edulcorationem adde

Magister. succini ℥. j.

Magisterium Cordiale ejusdem.

Rx. *Margarit. orient. ℥. β.*
corallorum r.
lapid. percar. ana. ℥. j.
rasur. eboris.
C. C. ana. ℥. vj.

Pulverisata cum dicto menstruo solve & spir. vitrioli præcipita, tandem edulcora.

Ex his emergit ejusdem

Specificum Cephalicum.

Rx. *Cinnabar. Nativ. purif. ℥. iij.*
fæcul. pæon. ℥. j. β.
magister. Epilept. ℥. β.
cordiale. ℥. ij.

inc. fiat Pulvis.

Mm 2

Mi-

Mirum quantum hisce magisteriis hactenus adscriptum sit, & in quanto pretio habitauerint, sed juxta nostra principia hæc magisteria admodum arroganter prædicata suanacta fuere, quippe non sunt nisi pulvis opeacidi crudioris corrosus, & viribus genuinis destitutus. Melioris sane effectus judicarem, si absque solutione cum acido, dictæ species in subtilissimum pulverem conversæ & præparatæ darentur, majorum tum virium, in præcipitando crudiori, & in correcto, nervos molestante acido. Hinc sequentes Pulveres magis específicos judico, ut est v. g.

Pulvis Epilepticus Mœbii.

℞. *Cinnab. Nativa Hungar.*

antimon. rectific. ana. ℥.β.

Smaragd. or. preparat.

C. C. sine igne.

Cornu Alcis sine igne.

Visci corilini ana. ℥.j.

m. f. pulvis.

Vel hic D. Sch.

℞. *Pulv. Marchion. ℥. iij.*

succini albi preparat. ℥. ij

apic. C. C. philos. preparat. vel calcin.

radic. pæon. ana. ℥. vj.

antimon. diaphoret. ℥. β.

Smaragd. preparat. ℥. ij.

crani human. preparat. ℥. β.

mf. f. Pulvis.

Vel hic F. H. F.

℞. Succini albi preparat. ℥. j. β.
rad. pæon.

Doronic. ana ℥. ij.

cortic. citri ℥. β.

spec. dianthos.

diambre ana. ℥. j. β.

corall. r. preparat.

margarit. preparat. ana. ℥. j.

salis vel. cran. human. ℥. ij.

ambre. gr. v.

moschi. gr. vij.

mf. f. Pulvis subtilissimus.

Vel hic D. Egsii.

℞. Entis horisontis. s. electr. miner. immat. ℥. β.

cum aqua flor. thiliæ preparat. adde

cranii humani preparat. & calcinati,

macis. ana. ℥. ij.

croci ℥. j.

mf. f. Pulvis.

Dosis à ℥. β. ad ℥. j. tribus diebus ante &
post novi & plenilunium. Infantibus datur ad
gr. v. vj.

Si delicatuli sint, quibus saccharata placent,
eis possunt parari Rotulæ sequentes v. g.

℞. *Extract. calam. aromat.*

ruthæ ana. ℥. j.

Olei dest. ruthæ.

succini ana. ℥. ℞.

sacchari in aq. ruthæ solut. ℥. iiij.

Fiant s. a. Rotulæ, præservantes ab Apo-
plexia, Epilepsia, Vertigine, aëre maligno &c.

Vel Recipe *spec. diambre.*

diamoschi.

perlar. preparat. ana. ℥. j.

conf. alker. compl. ℥. ij.

sacchari alb. aqua rosar. fragr. solut.

f. s. a. Rotulæ.

Vel ℞. *Extracti ligni Aloes.*

ambra gris. ana. gr. iiij.

succini alb.

perlar. preparat. ana. ℥. j.

moschi gr. ij.

Ol. nucisæ gr. viiiij.

sacchar. alb. ℥. iiij.

Cum aquâ Anhaltina solutis. f. s. a. Rotulæ.

Si Externa simul applicari debeant, v. g. in
Catarrhis suffocativis, fiat seq.

Emplastrum.

℞. *Ladani purissimi ℥. vj.*

styrac. liquid. ℥. j.

Ol.

Ol. dest. mastich. ℥. j.
 caryophyll.
 rorismar.
 macis. ana. ℥. β.
 pulv. succini opt. ℥. β.
 lapid. magnet. ℥. ij.

Cum oleo mastich. & ceræ q. f. f. f. a. Empl.
 quod derasis capillis vertici applicandum.

Vel hoc.

℞. *Macis.*
nucista.
olibani.
mastich.
styrac. calam.
gummi juniper. ana. ℥. ij. gr. v.
rosar. r. ℥. j.
ladani ℥. iiij.
thereb. cypr. ℥. ij.

F. f. a. Empl. in mortario calido, quod in
 Apoplexia, Epilepsia, Catarrhis, bregmati ap-
 plicatum mira præstat.

Vel.

℞. *Gummi caranw.*
tacamahac.
elemi ana. ℥. β.
Balsami Peruv. ℥. iiij.
Oputhebaic. ℥. β.

mf. fiat Emplastrum Catarrhale eximium.

Si Sternutatoria necessaria videantur, cape hanc *Nobilis de Mulinen* compositionem,

℞. *Tabaci* opt. ℥. j.
fl. lilior. convall.
majoran. ana. ℥. ij.
anthof.
lavendul.
cheiri.
betonic.
rhilia ana. ℥. j.
Helleb. alb.
salis vitrioli ana. ℥. β.
sem. nigell. ℥. j.
moschi gr. vi.
ambre gr. iij.

mf. f. pulvis subtilissimus eximius in Apoplexia, Catarrhis &c.

℞. *Tabaci* opt. ℥. vj.
majoran. ℥. β.
moschi ℥. β.
balsam. Apoplect. ℥. ij.
Zibethi gr. xv.
Ol. caryophyll. ℥. ij.
ligni rhod. ℥. j. β.

mf. fiat pulvis subtilissimus.

Si Fumus Catarrhalis expetatur,

℞. *Succini albi* ℥. ij. β. ℥. ij.
benzoi ℥. j. ℥. ij. β.

gummi

gummi anima, mastich. thuris ana, ζ . β .

caranna ζ . j.

flor. rosar. r. ζ . v. β .

balauft. ζ . ij.

lavendul. ζ . ij. β .

calcatripp. ζ . j.

caryophyll. $\mathcal{D}$. iiij.

storac. calamit. ζ . ij. β .

mf. fiat Pulvis grossus carbonibus inspergen-
dus pro suffimento.

Si Cucupha placent,

$\mathcal{R}$. Herb. veronic.

majoran. ana. m. j.

fl. rosar. damascen.

rasura succini ana. ζ . j.

storac. calam. el. ζ . β .

spec. diamb.

aromat. rosar. ana. ζ . j.

olei ligni rhod. ζ . β .

mf. fiat Pulvis grossus.

Vel, $\mathcal{R}$. Fol. majoran.

rorismarin.

Summ. Flor. anthof.

serpill.

menth. moschat.

lavendul.

chamom. rom. ana. p. ij.

Radic. ireos flor. ζ . β .

gummi anima.

storac. calam.

M m §

benzoi

benzoi ana. ℥. ij.
 sem. nigell.
 succini albi.
 summitat. thymi ana. ℥. j.
 moschi.
 ambra ana gr. vij.

Incisa grosse irrorentur aqua Anhaltina, & exsiccata in pulverem redigantur.

Iam si hæc specialius restricta velis, ad certum quendam cerebri affectum v. g.

Ad Epilepsiam,

Et alios convulsivos affectus; Ego sequenti methodo miranda præstiti.

Primò Vomitorium præmisi ex antimoniatis vel si huic non concedebatur usus, vel morfellos vel aliud purgans non ingratum exhibui, repetitis vicibus.

Postea cum utplurimum insultus isti convulsivi oriuntur ex lymphâ acri mordicante acida, nervos pungente, hinc sequens optimum inveni v. g.

℞. Aq. betonic.
 fl. chilia.
 foenic. ana. ℥. iiij.
 tinct. succini tartar. ℥. j.
 spir. salis armon. volat. urinos. ℥. ij.
 syr. fl. pæon. ℥. j.

mf.

mf. D. S. mixtura, de qua singulis horis pro-
pinentur cochlearia bina.

Vel, ℞. Aq. flor. thilie.

ceras. nigr.

Anhaltin. Cephal. ana. ℥. ij.

Tinct. succini.

fl. hyperici ana. ℥. iij.

spir. salis armon. ℥. j.

vol. sang. human. ℥. j. ℞.

confect. alkerm. ℥. j.

laud. opiat. gr. vj.

styr. fl. pæon. ℥. j.

mf. fiat mixtura singulis dimidiis horis cochl.
ij. vel iij.

Donec ferocia motuum convulsivorum
fracta observetur.

In Paroxysmo liberum concessi motum,
observatione à Tarantulis desumpta, quorum
venenum saltu vel motu curatur, ita & hic mo-
tus, non potest esse impedimento, in dissipan-
do nervis inimico veneno convellente.

Externè Nucham diligentissimè inungere
curavi hoc vel simili oleo. v. g.

℞. Olei lumbric. terr.

fl. hyperici ana. ℥. ℞.

castorei. ℥. ij.

Olei albi.

succini ana. ℥. ij.

spir. salis armon. ℥. j.

mf.

*Vel, R̄. Olei succini.**spica.**castor. ana. ℥. ij.**fl. hyper.**succi ruta express. ana. ℥. ij. Misce.*

CAPUT VIII.

Ophthalmica offert nobiliora.

HÆc verò ubi humores peccant, nunquam in usum vocanda, antequam crudiores particulæ mediantibus purgantibus legitime imminutæ fuerint, impossibile etenim videtur, partem aliquam bene curare, nisi totum male affectum simul respiciamus: Et tum in Ophthalmiis etiam gravioribus demum repellentia locum habent.

Si hisce præmissis Universalibus, Inflammatio perstet,

Hoc saltem vile non inconueniens erit;

v. g.

R̄. *Albuminis ovi num. ij.*

In hoc tere tamdiu *aluminis frustum*, donec abeat in coagulum album: cui adde

aquæ rosar.

fœniculi. ana.

misce,

misce, & cum petiis cannabinis per noctem impone.

Vel, si hoc rem haud expedire videatur,

℞. *Aqua flor. cyani.*

chelidon.

euphras.

rosarum sale proprio acuat. ana

℥. ij

Hæc superfunde aquas *calci viva* recenter è furno tractæ, postea filtratis adde

Phlegmatis urinae cum vitriolo albo destill.

℥. ij.

salis armoniaci, vel salis urinae ℥. j. β.

misce, & stent in vase aurichalcino, in loco frigido, agitando sæpius donec perfectè colorentur, tunc ultrò per aliquot menses exponere, postea filtra, & serva, oculis instillandam cum aliis appropriatis.

Hanc aquam omnia alia collyria excellere, & ad omnes oculorum affectus absque respectu causæ à quâ oriuntur, valere, *Monf. Febure* refert, cum habeat virtutem refrigerantem, desiccantem, mundificativam, & destruat omne sal corrosivum & mordicantem humoris terosi, unde dolor, pruritus, inflammatio, & varia alia oculorum mala ortum trahant.

Vel fiat hoc collyrium.

℞. *Aqua sperm. ranar.* ℥. ij.

phleg-

phlegmat. vitrioli ℥. j.

sacchari Saturni.

croci metall. ana. ℥. j.

Digerantur per mensem, postea filtrentur curiose, de quo tunc guttatim oculis instilletur.

Vel. ℞. *Aqua chelidon.*

fœniculi ana. ℥. j.

vitrioli alb. gr. vj.

sacchari Saturni ꝯ. j.

camphor. gr. v.

sacchar. candi ꝯ. j. β.

mf. sed aquæ croco metallorum prius infusæ fuerint.

Vel. Recipe *Ovum gallin.* ad mediocrem duritiem coctum, huic demptâ testâ, & vitello exempto, cavitati inde

sacchari Saturni gr. vj.

camphor. gr. iij.

vitrioli alb. gr. v.

mellis rosar. ℥. β.

fit expressio fortis, liquori expresso adde *aqua fœniculi ℥. β.*

misce & bis vel ter, de die instilletur.

Vel fiat hoc Unguentum.

℞. *Butyr. rec. aq. rosar. opt. loti. ℥. j.*

tutia preparat. ꝯ. j.

vitrioli albi gr. xx.

sacchari

sacchari Saturni gr. xv.

camphor. ℥. ij.

sacchari cand. ℥. j.

mf. f. unguentum.

Et si vitriolum aliquo modo dolorem excitet, non nocebit, quia aciora oculi citra ullam noxam ferunt, dolore etiam momentaneè transeunte.

Si concurrente contusione & tumore anodyna requirantur,

Fiat hoc Cataplasma.

℞. Flor. chamomill.

melilot. ana. p. j.

pomor. putrid. ℥. ij.

sem. fenugrac. ℥. j.

mica panis simil. ℥. ij.

vitelli. ovi. num. ij.

croci. ℥. β.

Coque cum lacte vaccino, vel humano in cataplasmi formam. Cl. D. Ludovici maximè recommendat viperarum pinguedinem non adulteratam, moderato igne à crassamentis separatam, & de die oculis bis vel ter ad guttam instillatam, ac omnia alia collyria in rubedine, pustulis & profundis etiam vulneribus oculorum, superare certò asserit.

CAPUT

CAPUT IX.

Otica tradit.

DE affectuum horum causis, sive de fluxionum exordiis vix nos hic implicamus, cum multa dentur circa catarrhos *deliramenta Galenica*, quæ uberius *Helmont manifestavit*: Non enim dari catarrhos extra venas *Cl. Ammannus* defendit, ubi in *sua Parænesi* p. 233. hæc habet: Si aliquid de catarrhis statuendum, dicerem catarrhi materiam inesse in sanguine, & ejus sero, & generari in partibus quibusvis, narium, oculorum, palati, &c. citra destillationem Galenicam. Exemplo à mucò narium, coryza desumpto, quæ generatur citra defluxum, quando glandulæ copiosiores lympham, lentam fundunt, quæ deinde partibus adhæret, à calore potro inspissatur, siquidem si lymphæ cochleari igni admoveatur, abit in Gelatinam, quæ deinceps plebejis pituita audit, & catarrhos vulgares constituit.

Non vero dari hos catarrhos à cerebro in dictas glandulas narium, vel in fauces, pulmones &c. probat os cribriforme non perforatum,

tum, ac ita viarum aliarum, exceptis venis & arteriis, defectus. Deinde falsæ subsunt hypotheses, ac si cerebrum esset instar alembici, qui à partibus inferioribus attraheret humiditates in magna copia, quæ tum à frigiditate cerebri condensentur. Et si catarrhi à cerebro defluerent, certe non sufficeret cranii capacitas, pro quantitate mucivelæ aquæ, quæ interdum solum in coryza stropholis excipitur.

Omniùm igitur fluxionum veram originem immediatè esse ex sanguine verum est, licet fiendi modus ambiguus maneat : cum *Helmonte* interim credimus, omnem inflammationem, & tumorem cum pulsu duro, dolore, & calore, à solo esse spiritu causaliter, ab infixa verò spina occasionaliter.

Quicquid enim in sanis, inquit noster *Helmont*, edit actiones sanas, id ipsum in morbis edit actiones vitiatas : spiritus enim vitalis calefacit hominem naturaliter in sanitate, idem qui æstuat in febribus ; pro exemplo sit spina querna digito infixa, actu & potentialiter frigida, mox in digito excitat calorem p. n. non quidem, quod calidi humores affluant, quasi per spinam eo convocati, expectassent spinæ vulnus, & qui aliàs suis sedibus temperati resedissent : siquidem cruor vulneri proximus, primus accurrit, aditum venienti cruori præripit,

ripit, & ipse per se quoque non calet, sed ex gratia spiritus vitalis.

In corpore nostro acidum venis hostile vera est spina, quod spiculis suis varias in nostro corpore excitat tragædias; hoc si Dominium acquirit, ex vario diætæ errore &c. tum bilem exagitando effervescentiam vel inflammationem infert, si verò plane eam subigit, sua punctura gangrænam infert, & si eundo tum acquirit vires, carie ossa devorat, ut tum caro, si à corrodentis acidi prædominio, albicet, ac si aqua fortis sanguinis ruborem dissipasset: si verò adusta ei copulatur bilis, pro hujus viribus vel flavescit, aut in nigredinem magis inclinat. Quando enim corrosivum fellis alcali, sphacelatas partes mortificat, carnis poros succi nutritii vehicula, quasi cicatrifat, & reliquum venas sanguinem subeuntem ita inficit, ut hinc cor appellans febrem accendat. Atque ita videmus in dulci sanguine omnes latitare humores, quorum quilibet ab hoc secretus, propria facultate prostat, & cum acidus omnium maximè incommodus sit, veluti ubique figuris conspicuus; sed licet universalliter ita acuminatus sit, differt tamen sæpè commixti vel copia vel robore: sicuti hoc in omni ulcerum genere notamus, ubi dolor pro materia commixta variat, longè enim

vehe-

vehementiores introducit dolores, si bili se implicent acida spicula, quam si admixtæ pituitæ tenacitas, oleive circa cuspides obvolutio, acidi aciem diminuat, vel hebetet: sicuti hæc acutè pertractat *Cl. Wilhelm. ten Rhyme* in suis meditationibus de Veteri Medicina.

Cum igitur dolorum omnium causa ab acido variè commixto & resoluta ortum trahat, hinc acriora auribus nunquam sunt instillanda, nec unctuosâ neque viscidâ, ne acido resoluta pabulum præbeat.

Præstant verò omnia illa, quæ balsamicis salino-sulfureis volatilioribus particulis constant, qualis est hic

Spiritus Acovisticus.

Radic. helleb. alb.

cyclamin.

porriana. ʒ. ʒ.

summit. origan.

majoran. ana. p. j.

Flor. lavendul.

anthosiana. p. ʒ.

castor. el.

Nuc. mosch.

sem. cumini.

carvi.

Nn 2

ovo-

ovorum formicar.

millepedum ana. ℥. ij.

baccar. lauri num. vj.

fellis lucii piscis ℥. ij.

Spiritus luniperi rectific. q. s. ut 4. digitos
emineat, facta digestionem filtra,

In dolore applicetur hic spiritus cum pane
calido rec. è clibano extracto, cui baccæ lauri
incoctæ sint, interjecto circulo ex panno lineo
confecto, ne aduratur auris.

Vel si rem, instillato medicamento in au-
rem, citius expediri posse sentis,

℞. Capas num. ij. excavatis immitte

ol. amygd. d.

succi absynth.

lactis muliebris ana. p. eq.

Claude capas, & in clibano assentur do-
nec nigrescant, postea contunde, & de expres-
so succo tepidè auribus instillentur quædam
guttulæ, ac obturetur auris bombace moscha-
to, tum verò patiens cubet in aurem opposi-
tam, quo profundius illabatur medicamen-
tum.

Vel. ℞. Formicarum ova.

axung. serpent. ana. ℥. β.

uncture sassafra tartarisat. ℥. ij.

Digere donec omnia soluta sint, & in oleum
subtile abierint hoc guttatim instilletur.

Pro singulari arcano Cl. Ludovici recommen-
dat

dat pinguedinem viperarum, supra ignem moderatum à crassamentis separatam, ad guttulam bis vel ter de die instillaram.

Vel, ℞. Axung. hujus viperina.
fellis leporini.
olei chamomill. carul. ana. ℥. j.
Zibethi. gr. iij.

misc.

Vel, ℞. spir. formicar.
unct. sassafras tartarif. ana. ℥. ℥.
extract. castor. ℥. j.
olei chamomill. carul. gutt. xx.

Misce, & applica tepidè, superimposito lintamine intense calefacto, ut medicamen in actum promoveatur, hoc continua donec dolor cesset.

Maximè alii laudant oleum amygd. amar. cum pomo colocynthidos optimè digestum, post fortissimè expressum, ac sæpius instillatum.

Tinctura Sassafras tartarifata fit si.

℞. Ligni sassafras opt. ℥. j. ℥.
spir. tartari volatil. opt. ℥. j.
spir. formicar. restif. ℥. iij.

Extrahe tincturam.

Si efficaciorè operationem velis, primò

N n 3

per

per infundibulum, munito capite linteo calidissimo, suffitum excipe, interea verò æger masticec aliquid cinamomi, ita enim masticando meatus auditorius magis hiat, ut eo celerius suffitus penetret ad intima: tunc finito hoc statim instilletur liquor auribus tepidè ad gutt. ij. vel iij. & applicetur auri gossipium moschi vel ambræ odore imbutum.

Maxime item *conducit spiritus salis armoniaci vapor*, ex angusti colli vitro, meatu auditorio exceptus, vel sal armoniacum & sal tartari ana angusti colli vitro inclusa, & aquâ quadam cephalica humectata, in instanti fundunt vaporem auri excipiendum.

Si Tumor simul concurrat.

R. Radic. alth. ℥. j.
fol. malv.
fl. anethi.
chamomill. ana. m. j.
cap. papav. num. ij.
sem. lini ℥. iij.
fœnugraci ℥. β.

Coque cum lacte vaccino pro fotu, fluxione vero & tumore sedato, reliquum dissipetur medicaminibus antepositis.

Si inflammatio & calor externè aurem invadant,

invadant, cum petiis Elixir Balsamicum applica, quod subito dolorem & ruborem extrahit.

CAPUT X.

Odontalgica exhibet.

Hic dolor æquè ac aliarum fluxionum, sive resolutionum, ab acido est, ex ultimi alimenti dentium particulis, resolutio, nervum rodente, si internus sit, & dentem perdente, fecus, quam si magis in gingivis dolor hæreat, vel glandulis salivalibus. Si dolor sit magis internus, conveniet ante omnia sequens

Spiritus Odontalgicus.

℞. Cortic. rad. mandrag. ℥. ij.
 sem. hyosciami.
 papav. alb. ana. ℥. iij.
 flor. lavendul.
 papav. errat. ana. ℥. ij.
 sem. staphis agria.
 rad. pyrethri.
 caryophyll.
 olibani ana. ℥. ℞.
 camphor.

Nn 4

croci

croci ana gr. xv.

Opii el. ℥. β.

spir. vini rectific. ℥. x.

Infunde per tempus, postea exprime & filtra, ac de hoc spiritu contineatur cochlear in ore.

Vel R̄. Ligni sancti.

sarsaparill.

santal. alb. ana. ℥. ij.

succini ℥. β.

Pulverifatis affunde spir. vini rectificatiss. ℥. j. digerantur vase clauso per octiduum, cujus sæpius cochlear teneatur in ore.

Si spiritus vini cum Zingibere infusus fuerit, ac de hoc spiritu una vel altera gutta, naribus attrahatur, subitò dolorem sistit dentium.

Vel fiat hæc Aqua Odontalgica.

R̄. Radic. pyrethri ℥. iij.

hyosciami ℥. vj.

cortic. radic. mandrag.

caryophyll. ana. ℥. ij.

Fol. buxi.

salvia.

plantag.

serpilli.

st. balaustr.

rosarum ana. p. ij.

Coque inf. q. decocti hordei ad ℥. viij. colaturæ adde

mellis rosati colati ℥. ij. β.

camphor. gr. v.

Opii correcti. ℥. j.

mf. & hac sæpius colluatur os.

Si dens caruus sit,

℞. Philon. Roman. ℥. j.

Olei ligni buxi gutt. vj.

Opii correcti gr. x.

fiat massa aliquantulum duriuscula, de hac aliquid immittatur denti cavo cum bombace.

Vel ℞. Olei camph.

buxi.

caryophyll. ana. ℥. j.

nucista expr. q. s. pro consistentia adde

extract. Opii ℥. β.

fuligin. splendent. p. s. pro tinctura nigra.

Hæc mixtura gossipio excepta, & denti cavo immissa sedat omnem dolorem ex quacunque causa.

Phædro recommendat pinguedinem ranarum, à quâ in excavatum dentem immissa; dolorem quiescere in perpetuum asserit.

Vel ℞. Nitri preparat. ℥. j. camphor. ℥. β. cum Oleo buxi fiat liniment. quod denti dolenti applicetur.

Si dolor magis sit externus, & copiosum humorem junctum vehat, tibi hoc Paracelsi commendatum habeas. scil.

Sume *persicariam* *fæminam* piperis instar mordicantem, coque paulum in aceto, accotam herbam denti dolenti vel maxillæ per horas aliquot impone, tunc herbam ex ore desumptam in terram defode quo putrescat, & cessabunt catarrhi.

Sic etiam Sabina in cerevisia decocta & in ore detenta liberat.

Kornthauer maximè laudat decoctum cortic. mediastin. radic. prunor. sylvestr. in cerevisia vel vino factum, & in ore detentum, quod etsi ab initio ob adstrictionem videatur augere dolorem, egregiè tamen eundem mitigare asserit.

Si accedat tumor glandularum sub maxilla & tuber,

℞. Olei lumbric. terr. ℥. vj.
chamomill. ℥. ij.

calesfactis imbue lanam succidam & applica.

Vel quod omnem absolvit paginam, Elixir Balsamicum applica, quod subito omnem & dolorem & tumorem inflammatum tollit.

Sunt alii qui externis dolorem optimè mitigant. v. g.

℞. Ex-

℞. *Extracti savina.* ℥. j.
pulv. radic. pyrethri.
piper. long.
cantharid. ℥. j.
euphorb. gr. xij.
thereb. venet. ℥. ij.
picis. naval. ℥. j.
cera flav. ℥. ij.

mf. fiat Emplastrum, quod alutæ inductum retro aures ponitur.

Vel temporibus applicatur Empl. ex gumi tacamahac, cum oleo hyosciami liquato, addito paucō camphor. opio & oleo nucistæ, & serico inducto.

Vel hoc pro expertissimo communicatum habe

℞. *spir. sulfuris per campanam.* ℥. j.
antimonii crudi pulv. ℥. ij.

Stent infusa per noctem, mane filtra, tunc si in superiori maxilla doleat dens, inunge tempora, si verò in inferiori maxilla sit dolor, inunge laterem affectum externè, sed brevè post aquâ fontanâ eluatur rursus, ne cutis aduratur, ita enim potentiori acido debilius corrigitur & superatur, ac extrahitur, non secus ac ignis, è digito adusto debiliore ignis particulas extrahit.

Si gingivarum exulceratio & putredo succrescat, tunc acida magis conveniunt adstringentibus qualibus prædita. v. g.

℞. Radic. tormentill. ℥. iij.

bistort. ℥. j. β.

℞. rosar. r.

balauſt.

cupul. gland. ana. ℥. j.

Coque in aqua cochlear. ℞. iij. in diplomate, in cucurbita cum suo alembico munito, & recipulo appposito, tribus horis peractis exprime & calide filtra, filtrato adde

aluminis ℥. j.

liquorem item egressum rursus adde, filtra & conserva, pro collutione oris.

Vel, Recip. Aceti opt. ℞. j.

mellis rosar. ℥. j.

Coque ad consumptionem aceti, ultimo adde

aluminis ℥. j.

& ulterius ad consistentiam mellis inspissa, & hac mixtura gingivæ probè infricentur, & paulum in ore contineatur, tum vero expurgatur.

Huc spectat etiam sequens

Tinctura Odontalgica.

℞. Gummi lacca ℥. β.

maslich. el.

alumin. ana. ℥. iij.

lapid. medicam. ℥. β.

radic. cyper. rot.

ireos flor.

tormentill. ana. ℥. j.

aqua salvia.

fontan. ana. ℔. β.

Digesta per tempus parum coque, tum filtra & serva pro crebriori oris collutione.

Vel cum phlegmate *spiritus salis armon.* & *Tinctura Catechu* ana. ablue diligenter gingivas sanguinolentas.

Vel recipe *tinctura laccæ* superioris jam doctæ, & *tinctura Catechu*. ana. & utere pro tinctura odontalgica absolutissima, quæ abstergit, mundificat, consolidat, roborat, & sanguinolentas curat gingivas.

Si pueri difficulter dentiant, fiat seq.

Balsamus.

℞. *Butyr. majal. non salis* ℥. j. β.

pingued. gallin. ℥. ij.

succ. cancror. fluv. expressi.

sedi major. ana. ℥. j.

Coque ad consumptionem humiditatis in diplomate, cui in fine adde.

sanguinis è crista galli ℥. j.

Misce, & post unam & alteram reiteratam

ebul-

ebullitionem exprimantur, adde sacchari q. s. pro dulcedine misce, ac hoc linimento diligenter dentes illinantur.

Si dentes nigredine infecti sint.

℞. Corallor. rubr. preparat. ℥. i.

oss. sapie.

lapid. pumic. pulv.

crystallor. preparat. ana. ℥. ℞.

ireos flor.

serra catechu.

sang. dracon. el. ana ℥. ij.

alums. usti ℥. i.

caryophyl. num. x.

syr. de rosis siccis. ℥. iiij ℞.

fiat mixtura pro fricandis dentibus.

Vel, Recipe chartæ tenuissimæ, scissæ, & vitro immisæ, affunde spir. falis, & agita baculo, donec abeat in linimentum quasi album, tunc adde succi citri gutt. xx. sperm. ceti gr. vj. falis armoniaci gr. v. misce fiat linimentum, hoc dentes fricentur, ita tamen, ne labia attingantur.

Vel si omnibus numeris absolutum velis dentifricium, fiat seq. spiritus Dentifricius *D. Fausii*, qui omnem absoluit paginam.

℞. Ni.

ꝛ. Nutri t̄b. ℞.
 vitrioli ℥ i. ℞.
 salis armon. ℥. j.
 alumin. ℥. iij.

arenæ lotæ, & exsiccatæ duplum, trita & mixta destillentur per gradus, liquor egressus rectificetur per M. B. & seruetur.

Cum charta bibula in globulum formata, & aqua fontana prius humectata, tum hoc spiritu imbuta, fricentur dentes, qui in momento eburnei fiunt, hac tamen cautela, ne labia attingantur.

CAPUT XI.

Cordialia examinat.

HÆc, antequam legitimam præstent
 Hopem, causa morbifica prius ablata sit,
 aliàs frustra adhiberi notabis, præter expecta-
 tionem, In viventium etenim corde lampas
 ardens, variis vel diminuitur vel exaltatur mo-
 dis, pro spiritus vitalis varia dispositione, & spi-
 narum sive spiculorum constitutione. Inge-
 niose admodum spirituum fabricam, ac eo-
 rundem vel impeditum vel auctum motum
 pertractat politus noster *Cl. VVilth. ten Rhyne,*
 Bilis inquit, uniuersalis in sanguine motus,
 sive

sive circulationis author primarius, particulari etiam agitationi subjacet : Dum subacidæ lymphæ obvia vitalem excitat effervescentiam, dum inter se particulis diversâ figuratum acie instructis, dimicant, ut innatum calidum jugiter toto in corpore foveatur.

Verum illa perturbatio medium commixtionis, & dulcificationis est, quâ omnia vitia, quia ex motu subtilia evadunt, ut tandem in ipsos animales spiritus eleventur. Hæc enim inter hos & vitales intercedit differentia; quod vitales sanguini cui in temperiem cedunt, includantur, qui tum animales potentialiter includunt. Cum verò hi actu à sanguine separati sunt, animalium functionum authores, (quatenus scil. humoribus sese immiscent, ut dulcificent vitales,) existunt.

Jam indicasse sufficiat, omnis generis ignes per modum effervescentiæ excitari; sive vitalis fomes nativo calido foveatur, sive humores in fervorem proni confluant, sive secreti olei partes in se insurgant, in quibus summa acti vitatis sphæra est, ut totam sanguinis massam non modo rarefaciant, verum etiam, ni humidum radicale impediret, incendium minarentur: obstat ideoque spirituum vehiculum sanguinis humidum, & lymphæ vasa; quæ verò si crassior visciditas, ad valvulas stagnans
im-

implicet, & tum novolymp hæ abundantioris
tanquam pistilli affluxu adigatur, disrumpun-
tur, & ascitide, vel pectus vel abdomen offun-
dunt.

Videmus hinc vario modo offendi spiri-
tuum & fabricam & actionem, vel enim dissi-
pati spiritus, corrodescentes relinquunt humo-
res, vel ipsi in ferox alcalinum proclives, præ-
cordia exæstuarè faciunt, & ardentès indu-
cunt febres.

Hiscè jam è fundamento haud considera-
tis, irritò omnia propinantur cordialia: Bina
ergò fundamenta acidi & alcali in genere hic
curiosè mensurentur.

Si spirituum dissipatio vel oppressio, ex cru-
diori acido ortum ducat, & particulæ spiritua-
les volatiles sulfureæ dulces, eodem suppri-
mantur, sanguinem rarefacientia sulfurea,
oleosa, aromatica, salina, volatilia, maximè
conducunt.

Spirituum verò deficientium restauratio
melius fit per balsamica sulfurea; Motum ve-
rò & fluiditatem seri vigorantia, per salina,
volatilia inprimis.

Hiscè fundamentis sequentes superstrui-
mus medicaminum formulas, ubi, si plus spi-
rituum defectus, quam seri fluiditas, respicien-
da,

da, optimè conducet ex balsamicis aromaticis facta.

Aqua Cordialis triplex D. D.
Fausii.

Recipe Typhorum C. C succulentorum & recenter minutim incisorum ℞. iij.

Rasura ungula alcis ℥. iij.

visci quercini.

corylini ana. ℥. vj.

succi citri ℞. iij.

per aliquot dies digestis adde.

Florum rosarum r. ℥. iij.

bugloss.

borrag.

primul. veris.

ulie.

rorismarini.

Fol. majoran.

matrisylv. ana. ℥. ij.

Flor. pæon.

violar. carul.

lilior. convall.

betonic.

lavendul.

lavendul.

tunica ana. ℥. j.

stoechad. utriusque ana. ℥. β.

Radic. Doronic.

cortic, cistrs.

rasur.

rasur. santal. citrin.

rubri, ana. $\bar{z}$. j.

cassia lign. vera.

galang. minor.

radic. contrajerv.

author. ana. $\bar{z}$. β .

Nuc. mosch.

macis.

caryophyll.

ligni Aloes odorat. ana. $\bar{z}$. iiij.

croci $\bar{\theta}$. ij. β .

camphor. $\bar{\theta}$. ij.

Rini Malvat. opt. $\bar{\theta}$. iiij.

Aq. rosar.

acetos.

berrag.

bugloss.

β . thilia.

meliss.

betonic. ana. $\bar{\theta}$. j.

miscer digerendo per aliquot dies, postea destilla per vitrea vasa magne probè lutata ex M.B. & excipiantur primo $\bar{\theta}$. iiij. seorsim, postea aliæ 4. rursus capiantur seorsim, & tandem reliquæ destillentur ad siccitatem.

De prima destillatione $\bar{\theta}$. ij. seorsim ponantur in vitro, & obturata serventur probè. S. Aqua cordialis simplex.

Alias verò libras duas primæ destillationis
fume, & adde.

Essentia cinamomi saccharat. ℥. vj.

citri.

caryophyll.

macis ana. ℥. ℞.

conf. alkermes compl. ℥. j.

*salis ex cap. mort. calcinat. & cum ultimæ
destillationis liquore extracti, & ad sum-
mum purificati quantum datur*

Digesta diebus 10. vel 12. filtrentur per char-
tam, infundibulo vitreo clausam, tum serve-
tur & signetur, aqua cordialis composita, sive
tincta.

Quatuor verò libræ secundæ destillationis
serventur seorsim & signetur aqua cordialis
secundaria.

Usus judiciosus quilibet benè noverit, spi-
ritibus suppeditant pabulum, particulis aro-
matis sulfureis volatilibus constantes in pri-
mis aqua cordialis simplex, tincta verò præ-
terea simul seri fluiditatem, viscositatem
emendando, vigorat.

Nec absimilem effectum præstat aqua ci-
namomi suo loco descripta;

Vel Recipe *Rosar. recent. contus. ℔. j.*

flor. lavendul. m. ij.

meliss. m. j.

caryophyll. num. 40.

cinamomi. ℥. j.
radic. ireos. flor. ℥. β.
benzoi.
storac. calam. ℥. iij.
cortic. citrinum. iij.
arant. num. ij.

Incisa & contusa cum vino generoso destilla.

Si hæc omnia velis efficaciora reddere, quo simul pituitam viscidam efficacius infringant, & fluiditatem concilient, adde sal valatile sang. humani, vel C. C. aut spirit. salis armoniaci, vel sal volatile oleosum & similia. v. g.

℞. *Aque cinamomi.*
borragin. ana. ℥. ij.
essent. ambra ℥. β.
salis. volat. oleos. ℥. j.
syr. cinamomi ℥. ij.

misce.

Si magis volatilia odorata placeant, fiat seq.

Essentia ambrae & Moschi.

Recipe Ambra. ℥. j.
moschi. ℥. β.
conf. alkerm. ℥. ij.
spir. rosar. opr.
lilior. convall. ana. ℥. β.
aq. carbuncul.
Elixir. vitæ Matthiol. ana. ℥. j.

00 3

mixta

mixta circulentur per 14. dies vel ultra, vase optimè clauso, post filtretur essentia & seruetur curiose; hæc maximè spiritus vitales & animales recreat.

Si simul ratione acidi volatilioris præcipitantiæ velimus addere vel ligantiæ,

℞. *Aqua acetos.*

meliss.

borrag.

bugloss. ana. ℥. iiij.

rubis dai.

rosar. ana. ℥. v.

cinamom. ℥. iiij.

margarit. præp. or. ℥. j.

C. C. usti præparat. ℥. ij.

misce, & rosarum julepo edulcora. S. Aqua Perlarum.

Vel fiat talis Emulsio cordialis.

℞. *amygd. d. ℥. β.*

aquæ cinamomi.

bugloss. ana. ℥. iiij.

Aquæ st. acat.

ceras. nigr. ana. ij.

Fiat Emulsio, cui adde

julepi rosar. ℥. j. β.

magister. perlar. vel præparat.

corall. preparat. ana. ℥. ℞.
manus Christ. perlat. ℥. ij.

misce.

Vel fiat Pulvis Cordialis
D. G. M.

℞. Eboris præp. ℥. ℞.
corall. r. præp. ℥. j.
margarit. occid. præp. ℥. ℞.
ol. still. citri rec. gut. x.

misce, Dosis, quantum tribus cultelli cuspidibus sumi potest.

Vel hic D. B. B.

℞. Margarit. or. preparat. ℥. j.
C. C. usti. preparat. ℥. vj.
oss. de corde cervi num. xv.
santal. citrini ℥. iij.
lapid. Smaragd. or.
Rubini.
gravator. ana. ℥. j.

misce, fiat Pulvis subtilissimus Dosis est ℥. j.
ad ℥. j.

Dantur etiam externa quæ spiritibus reficiendis optimè succurrunt, inter quæ laudatur tale

Epithema cordiale.

℞. Radic. Angelic.
Doronic.
been utriusque ana. ℥. j.

Fol. lauri.

citri.

melisse citrat. ana. p. ij.

Flor. rosar.

caryophyll.

citri.

anthos.

spica ana. p. ij.

nymph. p. j. R.

cortic. citri rec. ext.

arant. rec. ext.

caryophyll. arom.

santalor. omn.

ligni aloes ana. ℥. ij.

Incisis & conquassatis adde

croci integri incis. ℥. j. R.

mista, aquâ cinamomi humectata tepidè car-
pis manuum, & cordis regioni applica.Vel naribus attrahatur & odore recipiatur
seq.*Aqua Angelica Odorata.*

℞. Aq. rosar. opt. ℔. iiij.

napha. ℔. ij.

Vini Rhenani ℔. R.

Benzoi. ℥. iiij.

storac. calam. ℥. ij.

labdani de barb. ℥. ij.

ligni rhod. ℥. R.

santalis citrin. ℥. ij.

cyperi

cyperi long. ℥. β.

caryophyll. ℥. j.

cinamomi. ℥. j. β.

ireos flor. ℥. iij.

cortic. citri ext.

arant. ana. num. j.

Grosse incisa & contusa per quatrduum infunde, singulis diebus movendo, post macerationem destilla ex M. B. egressum liquorem reaffunde & destilla.

De hac aqua primo egredientem nobiliorrem seorsim excipe, ac ei infunde ambrae, moschi, zibeti cum paucis sacchari trita & nodulo inclusa, & in vitro probe clausa servetur.

Vel Fiat hac Aqua de Cypro.

℞. Benzoi. ℥. j. β.

storac. calam. ℥. j.

ligni aloes ℥. β.

cinamomi el. ℥. vj.

caryophyll. num. ij.

Omnibus subtilissimè contusis superfunde aquæ rosar. opt. pintas ij. & simul bulliant lento igne, & vase clauso, donec pinta una semis restet. Colaturæ infunde

moschi opt. gr. xij.

ambra gris. gr. viij.

zibethi gr. iij.

benzoi q. pl.

sacchari candi parum.

Q o s

Mista

Mista in Phiola optimè clausa insolentur.

Ex hisce aquis fit suffitus Regius & nobilis, si in vase ad hoc opus parato argenteo, vel vitreo, cineribus calidis imposito, vapor exhalans excipiat, vel eo cameræ perfumentur.

Ex remanentia Aquæ Angelicæ pulverisata, cum tragacantho & carbonibus thiliæ, cum aquâ Angelica humectatis fiunt candelæ fumales optimi usus.

Vel additis ambra, moscho, zibetho, cum grumis panis calentis recenter ex furno extracti, & cum tragacantho mixtis fiunt armillæ & corallia odorata optima.

Quemadmodum verò hæc jam dicta cordialia, balsamicis suis sulfureis volatilibus particulis spiritus exaltant, & seri tenacitatem attenuant & liquefaciunt: Ita jam dicenda spirituum exorbitantem motum restringendum respiciunt.

Inter hæc Acida in primis legitime parata volatilia excellunt, aqueis & serum restaurantibus diluta; hinc in febribus ardentibus Julapia acidulata optimè conceduntur, largius pota.

Si hisce magis Cordialia immiscere velimus, sequentia conducunt, ubi magis excellit

Spiri-

Spiritus Regius F. Hoffmanni.

℞. *Spiritus rosar. rectificatiss.* ℥. iij. ℥.
salis volatilis. ℥. j. ℥.

Infunde in retortam vitream, & collo retortæ immitte *ambra gris.* ℥. ʒ. *moschi.* ʒ. j. mista & linteolo mundo involuta; tum destilla igne leni per arenam, ac resolvetur moschus & ambra in liquorem, & evehetur instar gelatinæ; spiritui destillato adde *confect. Alkerm.* q. l. cum linteolo in quo ambra & moschus fuerunt, & serva curiose.

Dosis est à gutt. xx. ad xxx. cum syr. rubi idæi vel alio liquore convenienti.

Vel fiat hæc aqua cordialis frigida.

℞. *Flor. nymphaea alb. rec.*
borrag. rec.
bugloss. rec. ana. ℥. j.

Fol. meliss. citrat. m. vj.
cortic. citri rec. ext. num. vj.
santali citrin.

flor. rosar. r. muria condit. m. vj.

Incisa & contusa infunde in

Aqua acetose rec. destill.

flor. borrag. per vitrum dest.

meliss. citrat.

pomor. redolene.

cerasor. nigr.

rubi idæi ana. ℥. j.

mista per alembicum vitreum destilla, destillato adde *succi citri rec. opt. de purat. q. s. pro acore v. g. ad lb. β. aquæ, succi ℥. β.*

Hæc aqua est insignis usus in febribus ardentibus, quia optimè cum tinctura Bezoardica & similibus, ubi adest malignitas, miscetur.

Vel fiat talis Aqua cordialis temperata.

*℞. Succi borragin.
bugloss.
acetosa.
rosar. ana. lb. j.
Flor. acac. m. iij.
pomor. citri. num. iij.
cinamom. ℥. vj.
santal. citrin.
ligni aloes ana. ℥. j. β.
flor. caryophyll. m. ij.
melsff. citrata. m. j.*

Destilla s. a.

Si expetatur

Electuarium Cordiale,

*℞. Conserv. rosar. ℥. viij.
pulpa citri lb. j.
confect. alkarm. ℥. iij.*

flor. citri condit. ℥. ij.
cortic. citri condit. ℥. j. β.
margarit. or. prap. ℥. vj.
olei cinamomi.
citri. ana. gutt. iij.
syr. rubi idai. q. s.

Fiat Electuarium.

Vel x. Conserv. pulp. citri ℥. iij.
rosar. rubr. ℥. ij.
cortic. citri condit. ℥. β.
confect. alkerm. ℥. iij.
spir. salis volat. dulcis gutt. xxx.
syr. acetos. citri q. s.

misce, fiat. Elect.

Si externa etiam hic desiderentur, fiat hoc

Epithema frigidum.

℞. Aqua cord. frig. ℥. iij.
meliss.
rosar. ana. ℥. j.
aceti rubi idai ℥. j. β.
pulpa cortic. citri. rec. ext. ℞. v.
confect. alkerm. ℥. j.
misce & trepidè applica.

Hæc & similia in febribus ardentibus optime conducunt acidis fortificata cordialia, quia spiritus, medicaminibus volatilibus exhaust.

haustos, & admodum sudoriferis dissipatos restaurant, & concentrant.

CAPUT. XII.

Pectoralia exhibet.

HÆc in genere pulmones respiciunt, in suo usu frustratos, qui tamen intricatus admodum est & controversus: hinc tantam respirationis ignorantiam *Cl. Ammannus* exclamat: atque in Medicina inquit idem contingere quod in Astronomia. Nam ante Copernicum terra credebatur immobilis, jam verò mobilis. Sic *Helmont* negat moveri pulmones, sed esse solùm instar cribri per quod aër in thoracem subeat; quod tamen falsum esse, ipsam autopsiam demonstrare, quippe ea compertum habeamus moveri Pulmones thoracis motu ut respiremus; quam verò respirationem ipsam, nobis usitatam magis, quam notam esse dicitur *Cl. Ammannus* luget: atque hanc suam thesin probat physiologicorum lite de usu pulmonum & respirationis modo.

Interim tamen donec veriora demonstrantur, credendum, respiratione sanguinem perfici, circumstantem, dum aër in inspiratione attractus,

tractus, volatili suo spiritu acido dulci sanguinem imbuat & imprægnat, fixiores verò & crudiores contentas partes præcipitat, & per pulmonum innatam vim ejicit, atque ita spiritus tenaci humorum torpore detentos liberat & extollit: Prout jam particulæ salinæ sive activæ aërem variè ingrediuntur, ita variant vel acidas vel alcalinas massæ sanguinæ particulas. Sic in zephyro latitans alcalina sulfuris portio, vegetiorem reddit hominem. Si verò acidum simul volatile per Zephyrum vehatur separatum, hæcticis spirituum dissipatione exhaustis succurrunt, spiritibus enim suppeditat pabulum; & si alcalinæ suæ parti combinatum sit acidum hoc volatile, pulmonum exulcerationi conferrent, acidum etenim hoc volatile parat viam, & pars alcalina acidum putrefactivum absorbet. Secus quam Boreas, qui tristis sale sive crudiori acido tinctus, & arboribus & pecori sinister existit; in melancholiam pronis tristitiam protractiorem accersit.

Et si superficiariè corpus tangit, illud stringit, faciem excoriat, labiaque findit: Si verò distorquentes animum curæ, vel terror, aut vigiliæ immoderatæ, &c. idem hoc crudum acidum ad interiora compellant, floridum obtundit sanguinem, languidioremque reddit pulsum; acerbosque halitus versus cerebrum dimit-

dimittens, sanguineæve massæ se intimè miscens, spirituumque animalium tunc partem quandam constituens, turbat mentem, nervos vellicat, convulsiones excitat, corrodit, & si insurgit altius, spiritus in totum dissipat, ac mortem accelerat: Aliàs in fauces irruens eas exasperat, strangulationemve iis minatur; Alias in intestina sæviens eadem compungit, immanes dolores colicos excitat, & alvum adstringit; Alias ad urinarias vias migrans, lottium supprimit. Verum mitius existens idem sal, sanos alacriores avidioresque efficit, quandoque rheumate infestat; profundius verò penetrans, corporis obstipat poros; humores acidiores, tussiculosis ac arthriticis noxios, producit: Pleuritidi, si australis Mercurius viam ipsi comparaverit ansam dat. Hæc *Cl. VVilhelmus ten Rhyne.*

Cum igitur ab extra & ab aëre tanta advehantur mala, quid non in ipso corpore generabitur mali; ex variis diætæ erroribus.

Atque ita diversimodè Pulmonum frustratur usus, semper tamen prægressa spina Helmontiana, ex humorum secretionem orta, unde spirituum exilium, & post hoc, humorum lucta, concretio denique exsurgit. Sicuti sæpissimè accidit ubi immoderata celeriorque infrigida ingluviæ æstuante corpore, sangu-

guinem coagulat, ubi tum dicta humorum secretio præsto est, pulmonibus tum, secretis suis aculeis sensim corrosionem inducens, & putredinem accellerans. Prout jam crudiores hæ acidæ particulæ, variis pituitæ particulis obvolvuntur, vel biliosis vel alcalinis implicantur, ita variant in pulmonibus inducti effectus, vel lenti, vel celeres.

Omnia igitur Pectoralia respiciunt coagulantes particulas acidas, vario modo indutas, & differentes, ac vel asthma, vel anhelationem, aut suffocationem, vel ipsam denique phtisim inducentes, & cum secreta parte alcalina dimicantes.

Talia sunt in genere balsamica sulfureis salinis volatilibus particulis prædita medicamina; vel acida volatilia, quæ crudius acidum rectificat, spiritibus succurrunt, & crassiorum cruditarum secretionem adjuvant, putredinique resistunt, & separatarum contrariantium particularum combinationem intendunt.

Optimè verò hæc acida sint volatilifata & exaltata ac dulcificata. aliàs plus mali, quam commodi afferrent.

Constat ex his quam inconsideratè nostri Galenici sæpius saccharatis insistant, cum notum sit ex resolutione sacchari, quale acidum

hæc contineant, quod secretum, in corpore pugnam excitat, & pulmones magis exasperat exeditque.

Nec concipere possum vias, per quas hæc dulcia pulmones intrant integra nec resoluta; per asperam arteriam in illos illabi haud possunt, cum nec subtilissimi liquoris guttula absque dolore & suffocatione transmitti possit, ac propterea valvula obstat: Per ventricululum & longiorem viam absque resolutione haud migrant, & tunc si resoluta illuc perveniunt, quid aliud quam malum augendo agunt resolutæ particulæ acidæ.

Est quidem & saccharatis suus usus, at nulum unquam vidi phthisicum eis restitutum. Dulcia ergò vera quærenda, quæ non mutant suam essentiam, sed integris viribus ad hostem vehuntur, talia sunt sulfurea, exaltata & volatilifata salina, qualia in triplici dantur Regno, in mineralium tamen sulfuribus potentius quam in vegetabilium. Ubi verò morbus in sua adhuc dum infantia constitutus existit, leviora sæpius conducunt, si ritè adhibentur: dantur enim in vegetabilibus dulcibus particulis prædita, & alcalinis volatilioribus imbuta, quæ ritè parata, & applicata, suam exerunt vim, etsi debilius quam quæ ex minerali desumuntur Regno.

Si ul-

Si ulcere inducto acidæ subiguntur particulae, ut in biliosis sæpius evenit, tunc putredo velocius repens, optimè acidis volatilioribus inhibetur & corrigitur.

Jam ipsa iustrabimus medicamina generosiora, tam debilia quam fortiora, in pectoris variis affectibus usitata.

Si tussis desperata & hæmoptosis, concurrente simul effervescente sanguinis motu, ut semper ferè in Phthiseos initio fieri solet, adsint D. D. Faus hoc propinavit.

Decoctum Pectorale.

℞. Radic. liquirit. ʒ. vj.

tussilag.

cichor.

polypod. ana. ʒ. ʒ.

ireos flor. ʒ. ij.

china opt.

Herb. scabios.

capill. vener.

tussilag.

veronic.

ʒ. rosar. r. ana. m. ʒ.

sem. 4. frig. major. ana. ʒ. ʒ.

anis. ʒ. ij.

jubar.

sebesten ana. num. v.

caricar. num. viij.

cibebat. ℥. j.

caulicum papav. num. ij.

hordei mund. m. j.

Infunde horis vj. vel ulterius cum. s. q. aq.
font. in loco calido, postea coque in diploma-
te ad medietatem, & tum colentur fortiter.

Colatura recipe ℥. viii. adde

syr. de liquirit. ℥. x.

loch. sanè & experti. ℥. j.

mellis rosati colati ℥. ℞.

miscè & de hoc Decocto sume tempore ma-
tutino & pomeridiano per se ℥. iij. vesperi ve-
rò uni dosi adde

Essent. fl. papav. errat. gr. v.

laudani Opiati gr. j.

Olei dest. anisi gutt. j.

Mf.

Vel Recipe Radic. plantag.

endiv. ana. ℥. ij.

herb. portulac.

violar. ana. m. iij.

sem. cydon.

psyllii ana. ℥. iij.

passul. min. ℥. j.

jujubar. num. xx.

flor. papav. err.

violar. ana. p. ij.

Coque in s. q. aquæ font. Colatura sume
℥. viiiij. adde

succi portulac.

syr. diacodii ana. ℥. j.

mf.

mf. fiat potio pro quatuor dosibus.

Si sanguinis sputum perstet,

℞. Musci cran. human. violenter extincti ℥. ℞.
 croci Martis legitime parat. gr. vj.
 conserv. rosar. ℥. j.
 laud. opiat. gr. iij.
 cum syr. de rosis siccis q. s.

Fiat elect. pro 2. dosibus.

Si pulmones ultrò infestentur, neque prægressa medicamina malum abstulerint, sequens exhibe

Claretum Pectorale.

℞. Radic. china opt. ℥. j.
 acetos. ℥. ℞.
 ligni santal. citrin. ℥. ij.
 aqua pluv. destillat. ℔. vj.

Infusa coque ad tertias circiter.

Colatura ℔. iij. adde
 conserv. rosar. damascen.
 violar. ana. ℥. ℞.

Fol. sen. el. ℥. j.
 agar. trochisc. ℥. ij.
 rhabarb. elect. ℥. j. ℞.
 sem. cartham. conquass. ℥. ij. ℞.
 anis.
 fenic. ana. ℥. j. ℞.

Stent infusa per noctem, mane sic frigida colenter si consultum videbitur, adde pro gra-

tia paulum sacchari. Dosis mane ζ . iij. ad. v.
si non operetur efficaciter, reiteretur ve-
speri.

Vel fiat hæc Aqua Antiphthifica
D. B.

R. Succi veronic.

plantag.

heder. terrestr.

agrimon.

scabios.

pulmon. maculat. ana. ζ . viij.

Radic. consolid. concis. & contus. ζ . iiij.

Limacum è suis conchis extract. contus.

hepat. vitulin. in frust. minutim incis. ana. m. ij.

lactis caprelli mens. iiij.

Digerantur per triduum in M. B. de hac
aqua exhibe 3. vel 4. haustus tabido, singuli
haustus gratè edulcorentur saccharo ro-
sato.

Aut sequens in usum veniat aqua pecto-
ralis.

R. Aqua flor. acac.

scabios.

farfar.

veronic. essentiif. ana. $\mathfrak{ss}$. β .

asthmatic.

loch sani ana. ζ . iiij.

cinamomi ζ . j.

styr. papav. errat.

violar. ana. q. f. ad gratum dulcorem.

Vel sequentia exhibeantur.

Rx. Amygd. d. ex cort.

pinear. rec. ana. ℥. ij.

spec. diatrag. frig. ℥. ℞.

diaireos. f.

diambre ana. ℥. j.

sem. melon.

cucurbit. ana. ℥. j.

lact. sulf. ℥. ij.

fl. benzoi ℥. j. ℞.

magist. perlar. ℥. j.

sacchar. aq. asthmat. solut. ℥. viij.

f. l. a. Morfelli.

Vel *Rx. spec. diaireos.*

diatrag. frig. ana. ℥. ij.

flor. sulf. alcalisat. ℥. ij.

flor. benzoi ℥. j.

extract. enule ℥. j.

croci opt. ℥. ij.

sacchar. alb. ℥. iiij.

fiant l. a. Rotulæ.

Vel *Rx. succi glycyrrhic. inspiss. ℥. ℞.*

spec. diaireos ℥. iiij.

fl. sulfuris alcalisat.

macis. ana. ℥. j.

sacchar. pensid. ℥. j. ℞.

olei anisi gutt. vij.

Cum aqua tussilag. soluto tragacantho fiant
rotulæ.

Vel ℞. Succiliquir. inspiss.
sacchar. cand. ana. ℥. ℞.
pemd. ℥. j.
spec. diar. ℥. j. ℞.
olei nucist. ℥. iiij.

cum mucilag. tragac. in aq. appropriata solu-
to f. s. a. rotulæ.

Omniſibus hiſce irritis, & quidem ſi brevi
effectum haud optatum præſtent, ſuadeo ut
miſſa facias, & generoſiora in uſum trahas,
quæ ſulfureis ſuis volatiliſſimis particulis ul-
cus inhiſcent, & prævum in pulmonibus jam
fermentum putrefactivum corrigunt, & ſpi-
ritibus inquinatis ſuccurrunt quo ſe extricent
& malum ſubigant.

Talia ſunt generoſiora è ſulfure parata me-
dicamina, qualia de ſulfure tradimus, quibus
tamen mineralium ſulfura potentiorem
opem præſtant.

Si extra Phthiſeos metum Tuſſis, Aſthma,
infeſtent, pulmonibus pituita crudiori minus
acri tamen infarctis ſequentia conducunt,

v. g.

℞. Lock. de pulmone vulpis
ſani & experti ana. ℥. j.

Aq. aſthmatic.

lock. ſani ana. ℥. vi.

ſi. ſub-

fl. sulfur. acido fortif. ℥. j.
extr. enula gr. viij.

mf. cochleatim sumendum.

Vel ℞. Loch. de farfar.

sani & expert. ana. ℥. β.

syr. de jujubis ℥. β. ℥. j.

conf. alkerm. ℥. β.

spir. sulfuris gutt. x.

mf. fiat linctus.

Vel ℞. Radic. helen. ℥. j.

liquir.

angelic.

fol. hyssop. ana. ℥. β.

sacchari. ℥. ij.

*misce f. pulv. de quo sumatur mane & vespe-
 ri cultelli cuspis.*

Vel ℞. Sperm. ceti ℥. β.

succini preparat. ℥. j.

laud. opiat. gr. iij.

*misce pro 2. dosibus vesperi ante cœnam &
 sub introitum lecti. Temperat optimè lym-
 pham vitiosam, & tollit tussim periodicam
 noctu excruciantem, maximè enim lenit
 sperma Ceti acrimoniam mucii expectorandi,
 resolvit visciditatem ejus, & mobiliorem eum
 pertinacius agglutinatum reddit, præprimis si
 in pertinaciori malo bis vel ter in septimana
 ejus usus sub introitum lecti repetatur.*

Vel ℞. Sperm. ceti ℥. ij.

flor. benzoi ℥. j.

cinnab. nativ.

myrrha ana. ℥. β.

salis succini vol. gr. xv.

l. op. gr. iij.

misce, fiat pulv. pro 3. vel 4. dosibus vesper-
tinis.

Vel ipsum *sperma ceti* exhibetur optimè cum
cerevisia calida, in qua butyri instar solvitur.
Dosis est à gr. v. ad ℥. j. imò ℥. j. in asthmate &
catarrho suffocativo non facile fallibile, si mo-
do non est rancidum.

Sic infantibus asthmaticis optime condu-
cit hoc

R. Sperm. ceti non rancidi ℥. j.

conserv. violar. purp. ℥. vj.

olei amygd. d. rec. ℥. j.

agaric. troch. ℥. j.

mf.

Vel recip. *rotula diatrag. frig. ℥. β.*

sperm. ceti. ℥. β.

misce, fiat pulvis subtiliss. de quo sapius cultelli
cuspis exhibeatur.

Si raucedo infestet

R. syr. de erysimo.

jujubar.

violar.

dè alb. fernel. ana. ℥. β.

sacchar. penid. q. s.

fiat Elegma.

Vel

Vel recipe *cepar. allii num. ij. vel iij.*
axungia suilla tantum:

Subigantur & contundantur ac misceantur in
mortario calido ut fiat linimentum, cum hoc
noctu cubitum iturus inunge quamoptimè
plantas pedum, propè ignem probè infrican-
do, actum linteis calidis pedes involve, ac ita
lectum pete, mane cessabit raucedo.

Vel cœpas allii cum cerevisia coque, & de
hoc mane & vesperi detur haustus.

Vel fiat hic

Syrupus Violarum compositus.

℞. *Aqua Pectoral. asthmatic.*
tussilag.
veronic. ana. ℥. viij.
papav. alb. ℥. iij.

Hiscæ calidis immerge

Flor. violar. martial. rec. à petiolis virid.
excerpt. ℔. j. Factâ maceratione per noctem
in vase stanneo cooperto ne quid expiret, fiat
expressio.

Colatæ infusioni denuò immerge Flores
violar. rec. ℥. vj. & factâ maceratione aliquot
horarum spatio ut prius exprime, tandem
adde

sacchari albi canar. pulv. ℔. ij.

Ac

Ac sola dissolutione sacchari in stannea patina, supra aquam ferventem fiat syrupus, qui coletur per linteum & servetur pro usu.

ſam. R̄. ſyr. violar. comp. ℥. ij.

papav. err.

phlegma vitrioli cum radic. ireos infus.

ana. ℥. β.

essent. anisi. ℥. iij.

misce fiat linctus.

Sic etiam Externa sæpius opem præstant, inter quæ hoc conducit

Unguentum Pectorale.

R̄. Capar. sub cineribus assat. num. xij.

buiyr. caprini rec. ℥. iij.

axung. anserin.

olei lihor. alb. ana ℥. ij.

croci ℥. β.

sapon. ℥. ij.

mf. fiat unguentum.

Optimè huc refertur Pleuriticus laterum dolor, cujus causæ æquè ac pulmonum affectuum dubiæ admodum hic investigari debent, antequam medicamina præscribamus.

Verior & principalissima causa acidum est resolutum pleuram inflammans, ob inductam effervescentiam, ex sanguinis & spirituum divisione, ortam,

Sunt

Sunt verò varia, quæ hanc divisionem intendunt, & vel interna vel externa.

Interna eadem sunt, quas supra de Pulmonum affectuum causis adduximus. Externæ verò causæ eadem possunt esse, nisi ratione loci differentes; Sic nudi pectoris frigidus aëri expositio, hunc inducere poterit affectum, si concurrat dispositio; frigidior enim aura acidus suos aculeos per corporis poros mittit, qui tunc sanguini se ad sociando eundem coagulant. Post ingressum enim illi poros obstipant, liberum sanguinis motum impediunt, angustiora vasa magis angunt, & tum volatiles spiritus secedunt, quæ verò tum in sanguine sunt adversæ indolis, inter se pugnant, concretescunt & in pus mutantur muriaticum. Sicuti hæc ulterius ingeniosè admodum explicat Cl. meus politus *Wilhelmus ten Rhyne*, ubi eos impugnat, qui ex pituita Pleuritidis causam primariam derivant, cum hæc potius inter partes sanguinis litigium impediatur sua tenacitate & lubricitate viscida. Potius verò oleosarum particularum acidum, quam pituitam in causa esse statuit, ac febrem simul ardentem ex inordinato in corpore motu trahere ortum. Quod verò ardor continuus infestet, cum tamen acidi comes frigidus sit, oleosæ partis vitio adscribendum ducit, in quo

fan-

sanguinis oleum non planè in sua secedat prima quoad sensum; & si secesserit, inquit, tantò ferocius in alcalinas, oleofasque partes insurget, ut incendio conflagent viscera.

Et licet pus cum acido simul non suppeditet oleum, utrumque tamen ex affecta parte emergit; quod enim spirituum secessu mordicat, per sanguinis appulsum defricatur, ac totam sanguinis massam inquinat, quæ tunc, cum ad cor continuò regurgitet, incensivam illam fovet effervescentiam.

At propterea facilius ex acido ardoris, quam horroris sensum inferri posse sentit. Adfit enim acre, instat, acidum, aderit & bilis oleum & alcali, quæ licet per se non peccent, ac tanto magis inculcata sint, attamen ad fervorem nata, eundem excitent; Et si bilis renuat, tamen profundos ei infiget acidum aculeos, ut sponte etiam ad pugnam incitetur.

Ubi è contra contrarium ex concreta elucescit pituita, quæ intermittentium februm initio, pro eo, quem bilis cum adversario suo dimicans minatur fervore, membra horrore concutit.

Atque ita pleuritidem, acido coagulante ortam, & à sanguinis impedito motu inductam,

ductam, solvi per ejusdem motus reconcilia-
 tionem duplicem, nimirum vel totius massæ
 sanguinæ, vel minimarum in eadem conten-
 tarum, particularum; Illum solvi phleboto-
 mia; hunc vero & illum, conglomeratarum si-
 ve ab acido coagulatarum particularum defri-
 catione; dum volatiles spiritus sulfurei dia-
 phoretici, non modo sanguinem resolvant,
 porosque aperiendo sudorem promoveant,
 sed & acidum peccans emendent & expellant,
 cum exagitent, & tamen cum eo haud con-
 densentur, quia diversæ in volatilitate & fixi-
 tate naturæ sint; remanentia acria attenuan-
 do dulcificent, bili pristinum vigorem resti-
 tuant, ferociamque tollant; adeò ut spiritus
 animales, sanguinem temperando, viscera ro-
 borent, humorum præternaturali impetui re-
 sistendo, eosdemque ablegando, expellendo-
 ve aptiores reddant.

Huc itaque spectant acidum coagulans de-
 struentia diaphoretica & alexipharmaca su-
 pra exposita, volatilia, balsamica, ut sunt Tinct.
 bezoardica spir. tartari, C. C. salia volatilia;
 vel fixa, ut antimon. diaphoret. oculi cancri,
 dentes apri, salia card. benedicti, tarta-
 ri & similia alcalina. Quæ tamen exul-
 tante nimium sanguinis motu, magis quam
 vola-

volatilia conducunt, etiam, si humidi five lymphæ concurrat copia, opiatis & acidis volatilioribus restinguendo, remixta.

Si acidum coagulans admodum peccare, ex scorbutica dispositione, compertum habeas, & serum deficiat,

℞. *Aqua card. bened.*
papav. errat. ana ℥. ij.
tinct. bezoard. ℥. j.
salis vol. C. C. gr. vj.
laud. op. gr. j.
syr. papav. errat. ℥. ij.

mf. fiat mixtura, singulis 6. horis repetenda, inprimis si concurrat malignitas.

Vel ℞. *Rasur. dentis apri.*
antimon. diaphor. ana ℥. j.
zinnabar. nativ. gr. viij.
laud. opiat. gr. j.

mf. fiat Pulvis aliquoties exhibendus, ubi seri sufficiens adest copia, alias cum sequenti exhibendus emulsione, v. g.

℞. *sem. card. bened.*
maria ana. ℥. ij. ℞.
sem. papav. alb.
melon. excort. ana. ℥. j. ℞.

aq. card. maria.
papav. errat. ana. iiij.

fiat s. a. Emulsio, pro lubitu pauco sacchari dulcoranda.

Sic

Sic etiam ab alcali quod continet, à mul-
tis, ac ab ipso Helmonte recommendatur
stercoris equini manipulus, cum haustu vini
expressus, pauco sacchari edulcoratus, & pro-
pinatus, expectato sudore in lecto.

Nec inconueniens huc erit secretum quod
Dyghi habet, qui sumit panem recenter ex
clybano extractum, dividit per medium, &
bona theriaca illitum, calidè applicat, unam
partem pectori dolenti, alteram à tergo, ac ita
relinquit per aliquot dies, donec Apostema
suppuratum ejiciatur.

Vel sumunt alii cæpas num. xx. & coquunt
cum lacte ad pulvis consistentiam, & cataplas-
matis instar lateri applicant.

Si biliosum corpus hoc infestetur morbo,
veluti magis aptum, & effervescenti motui ac-
commodatum, tum primò ad ejiciendam su-
perabundantem bilem, consultò statim pro-
pinatur vomitorium antimoniatum legitimè
paratum, postea subitò ad specifica in hoc af-
fectu itur, v. g.

℞. Rasur. dentis apri.

ocul. cancri. ana. ℥. β.

flor. sulfur. cum vitriolo sublimat. gr. viij.

antimon. diaphoret.

radic. bardanæ pulv. ana. gr. xv.

miscæ, fiat pulvis cum aquâ bardanæ vel card.
matæ sumendus, hic fermentationem bilio-

Qq

lam

sam inhibendo & acidum infringendo, lateris dolores non sine stupore curare dicitur Pro singulari arcano commendat Cl. Knæsselius radicem bardanæ sive lappæ majoris, crescente Luna collectam vere, autumno verò decrescente, eamque in umbra exsiccata ad ℥. ij. cum vino vel propriæ plantæ aqua exhibere jubet.

Sic item novi curiosum Helvetum Fryburgensem Nobilem, tunc temporis Consulem nomine Gottrau, qui hoc suo simplici, milites innumeros brevi tempore curasse mihi jurabat, absque habito causæ respectu, v. g.

Recip. *Aqua card. bened.*

maria ana. ℥. iiij.

olei. olivar. cochl. j.

nucleor. mespilor. pulv. num. viiij.

mf. & propinetur, & continuetur, ac excitetur sudor per aliquot horas.

Si sanguis nimium effervescat & sitis excruciet,

Rx. *Aq. acetos.*

papav. errat. ana. ℥. iiij.

fontan. lb. j. ℞.

syr. violar.

papav. errat. ana. ℥. j. ℞.

miscæ pro Julepo.

Vel

Vel bibatur ad æstum in Pectore contem-
perandum per dies aliquot hæc emulſio,

Rx. *Amygd. d.*

sem. 4. frig. maj. ana. ℥. ℞.

aqua cu bor.

borrag.

*papav. errat. ana. q. s. vel ℞. j. fiat emul-
ſio, cui pro grato dulcore adde ſyr. de althea Fernel.
q. s.*

Vel ſi adſit bilioſarum particularum vel al-
calinarum coagulatarum copia, crassa tenaci
pituita implicata, incidatur & solvatur per id,
per quod coagulatum fuit, ſcil. per acidi vo-
latilioris ſpicula; quorum loco haſtenus Ga-
lenici & alii crudius acidum in oxymelle pro-
pinarunt, nec contemnendum effectum sæpè
conſequuti fuere, etſi ignoratâ effectus cauſâ
eſſentiali, v. g.

Rx. *Aq. ſcabios.*

card. bened.

veronic.

tuffilag. ana. ℥. iij.

ſyr. de liquir.

hyſſop. ana. ℥. j.

oxymell. ſimplici. ℥. j. ℞.

mf. propinarunt vel ſequens hydromel exhi-
buerunt, v. g.

Qq 2

Rx. *Mel-*

℞. Mellis virgin. ℥. ij.
 sacchar. alb. ℥. j. ℞.
 aceti vini opt. ℥. iij.
 aqua font. puriss. ℔. vj.

Coque, & despumatum & colatum loco potus ordinarii adhibendum serua.

Huc etiam pertinet illud à D. Cardilucio laudatum antipleuriticum, ubi vel magis vel minus robustis exhibet succum nasturtii aquatici recenter expressum, & cum tertia, quarta vel quinta parte aceti squillitici, vel vini addita portiuncula salis communis, & si lubet olei olivarum, mixtum; de quâ mixtura omni semihora circiter unum vel alterum cochlear exhibere iubet. Atque hoc apostema rumpi, febremque restingui certò, asserit, cuiuslibet temperamento applicabili.

CAPUT XIII.

Stomachica Considerat.

HÆc potissimum respiciunt ventriculi robur, & quidem fermenti vel legitime vel depravatè constituti ratione, ab hoc enim dependet totius Oeconomia, vel sana vel ægra. Inibi prima valetudinis semina ac radices conferuntur, propagantur, inolescunt tandemque
 ma-

maturantur, fermenti benè constituti ope, quod duplex est, vel amarum specificum alcalinum vesicula fellea inclusum, vel acidum peculiare à splenis promo condo, pancreate suppeditatum.

Hæc sunt actionum variarum, & transmutationum instrumenta, quæ quo magis inculcata existunt, eo nobiliora viscera massaque sanguinea corporis Oeconomix munus susceptum persolvunt.

Hæc ambo juncta falsum constituunt ventriculi fermentum, & digestionis instrumentum, quod exinde putredini adversatur, viscosos lentosque succos emendat, resolvit, secumque sine noxa abducit pro salute hominis; hinc salis cibarii usus ventriculo gratus. Hujus fermenti salini altera impurior portio sequestrata per ordinaria excernitur emuntoria: altera subtiliorum partium magis magisque clarificatur & in nobiliores usus destinatur, nimirum pro spirituum fabrica, & singularium partium nutritione materiam ministrat. Hinc quicquid medicamentosi cum salibus volatilibus, affinitatem, consonantiam, proportionemque gerit, id in sanando permagni æstimandum est momenti. Bina hæc fermenta variis alterationum & depravationum modis subjecta extant, unde infinitæ quærelæ, hinc illæ lachrymæ!

Acidum seminalis aut formalis fermenti instrumentum, in stomacho, vel defectu, vel excessu peccare notatur.

Defectus, nauseam, anorexiam, dyspepsiam: Excessus exorbitantem ὄρεξι, famem caninam, vel exoticæ materiæ appetitum prodigiosum, Virginum pica affectarum, inducit.

Prioris vitium Emeticis convenientibus crebro oblatis emendatur, hisce enim acidum, putrida vel biliosa materia intricatum, vel absorptum libertate donatur.

Posterioris error pessimus, quia effrenis appetitus difficilius temperatur, plura edulia ingurgitat, quam rectè transmutare valet, unde copiosa exaggerantur excrementa ac sordes, quibus in Archei sinu aliquantisper totis, pravam qualitatem induentibus, innumeræ calamitatum catervæ corpori humano convehuntur. Hujus acidi excessus alcalibus, & alcalinis præcipitantibus ac hebetantibus corrigendus venit.

Jam si fermentum crudioribus alimentis particulis obrutum, & suppressum notetur, & ventriculi calor exinde labefactatus existat, conveniunt aromatica sulfure volatili suavi pollentia, præmissis prius vomitu. Inter hæc non ex infimis est sequens

Aqua

Aqua Stomachica D.W.℞. *Radic. calam. aromat. condit. ℥. ij.**Zingib.**flaved. arant. sicc. ana. ℥. vj.**caff. lign. vera. ℥. ℞.**N. mosch.**maceris.**coriandri ana. ℥. ij.**sem. fœnic.**anisi ana. ℥. j. ℞.**herb. menth. moschat. ℥. ℞.**rosar. r. m. ij.*

Omnia incisa macerentur in *spir. flor. sambuci, succi cydonior. & vini Malvatici* ana ℥. ij. postea destilla & serva, roborat optimè ventriculum, cruditates rectificando & corrigendo. Dosi cochl. j. & ultra.

Vel fiat hæc

Aqua Panis.℞. *Medull. panis tritic. ℥. ij.**N. moschat.**cinamomi. ana. ℥. ij.**caryophyll. ℥. ℞.**galang. ℥. vj.*

Medullæ panis adhuc calenti affundatur ad
humectationem saltem Vinum Malvaticum,
& contusa postmodum cum s. q. vini malvati-
ci ponantur in digestionem per 4. vel 5. dies,
postea ex M. B. destillata cohobentur & fer-
ventur.

Vel hæc Aqua Anisi compos.

℞. Sem. anisi lb. ℞.
fenic. ℥. iij.
dauci.
carv. ana. ℥. j. ℞.
cinamomi.
caryophyll. ana. ℥. ℞.
macis.
N. mosch. ana. ℥. ij.
flaved. arant. rec. ℥. vj.
spir. vini rectificati lb. v.

In pulverem grossum redacta infundantur
per dies aliquot, post destillentur s. a. cui de-
phlegmato adde pro lubitu sal & oleum ani-
si q. s.

Vel Absinthii Tinctura.

℞. Calam. aromat.
cortic. arant. ana. ℥. iij.
cirri ℥. ij.
cinamom. ℥. j.
herb. absynth. m. iij.
card. bened. m. j.
sent. min. m. ℞.

Spir.

Spir. vini generos. ℥. ij. ℥. iiij.
 mista diebus octo stent infusa, postea filtra &
 serua. Dosis ℥. j. ij. ad ℥. β.

Aut fiat Aqua Carminatiua hæc.

℞. Flor. chamomill. Rom. m. xxx.

Incisa infunde in aqua chamomill. ℥. xvj.
 stent in digestionem in loco calido per 8. dies,
 postea exprime fortiter: in colatura rursus
 chamomillæ Romanæ m. xxx. infunde, stent
 iterum in digestionem per 8. dies, post colentur
 & exprimantur fortiter; in colatura denique
 infunde

chamomill. Roman. m. xv.

flaved. cortic. arant. ℥. ij.

absynth. pontic. m. j.

centaur. min.

puleg.

origani ana. m. j. β.

sem. anethi.

anisi.

fœnic. ana. ℥. j. β.

carvi ℥. j.

cinamomi.

macis ana. ℥. β.

Stent in infuso per mensem, postea destilla ex
 M. B. & serua.

Si cruditates vomitu sunt molesti, præmissio
 vomitorio sequens in usum veniat

Spiritus Mastichinus.

℞. *Mastich. elect.* ℥. iij.
cinamomi ℥. β.
macis.
costi arom. veri. ana. ℥. j.
caryophyll. ℥. β.
cardamomi.
galang.
zedoar. ana. ℥. iij.

Incisa & contusa infunde in *Vini Malvatici generosi* ℔. vj. & *spir. vini* ℔. iij. post destilla f. a. & serva egressum spiritum, *cujus Dosis* ℥. ij. ad ℥. β. & ultra.

Si morselli arrideant,

℞. *Cinamom. el.* ℥. ij.
caryophyll.
galang.
N. mosch.
Zingib. ana. ℥. β.
macis.
piperis ana. ℔. β.

specierum grossè contusarum recipe ℥. iij.
amygd. d. excort. ℥. j. β.
sacchari opt. ℥. vj. vel x.
 f. s. a. *Morselli stomachales.*

Externa etiam aromatica oleosa huc optime faciunt inter quæ sequentia excellunt, v. g.

Oleum Stomachale Viride
D. Wilh.

℞. *Rutha* recent. m. iiij.
mentha crisp. rec.
absynth.
anethi. ana. rec. m. iiij.
flor. chamomill. m. ij.
baccar. juniperi rec. m. iiij.
lauri. m. j.
sem. cumini. ℥. j.
N. moschat. num. iiij.
calam. aromat. ℥. β.
maslich. ℥. iiij.
Vini rubri q. s. vel ℥. j.
Olei Olivar. rec. ℥. ij.

macerata per tres dies, coquantur & exprimentur: adde expresso

olei absynth. still.
ruthæ ana. ℥. ij.

In debilitate & dolore ventriculi inungatur regio ventriculi calide, vel etiam clysteribus, aliquot addantur cochlearia.

Vel fiat hoc Balsamum stomachicum.

℞. *Olei nucis mosch. express.* ℥. j.
maslich.

Medici pres. seculo accommod.

mentha ana. ℥. β.

caryophyll.

calam. arom. ana. ℥. j.

carvi.

macis ana. ℥. ij.

Balsami Peruviani ℥. β.

cera alb. q. s. Mf.

fiat Balsamum nobile fragrans, quod mirabiliter stomachum roborat illitum.

Si placeat Emplastrum.

℞. Mastich. ℥. iiij.

tacamahac ℥. j. ℥. ij.

Resin. storac. calam. ℥. β.

olei mastich.

cydon. ana. ℥. j.

hisce leni calore mixtis adde

gall. moschat. ℥. iiij.

caryophyllorum.

cinamomi.

ligni aloes.

N. moschat. ana. ℥. iiij.

cera virgin. ℥. viij.

Agitentur ac impastentur optimè, ultimo verò cum parum retrixerint, adde

Balsami Peruviani ℥. j.

misce in Emplastrum.

Vel ℞. Mastich. el. ℥. j. β.

tacamahac. ℥. j.

olei nucist. ℥. vj.

absynth. dest. ℥. ij.

Balsami Peruviani ℥. ℞.

cera q. s.

fiat Emplastrum.

Vel ad compescendum Vomitum fiat tale
Cataplasma.

℞. Fermenti acris ℥. iij.

mentha sicc. pulv.

massich. ana. ℥. j. ℞.

caryophyll. ℥. j.

aceti rosacei. q. s.

fiat cataplasma quod calidè ventriculo appli-
cerur.

Nec infimæ fortis est Mixtura Balsamica
D. Dolæi.

℞. Soccolad. seviliens. ℥. j. ℞.

olei nucista expr. ℥. ij. ℞.

Balsami Peruv. nigri & albiana. ℥. ℞.

cinamomi. ℥. j.

cum s. q. Vini Malvatici f. Mixtura ven-
triculo debili applicanda.

Jam si præter cruditates, acidum simul co-
pia & acredine peccet, prioribus alcalia com-
binentur volatilia vel absorbentia alia. Inter
hæc admodum recommendat Cl. Thomson
suam Essentiam stomachicam, quam etsi claris
verbis haud ponat, attamen ex circumscri-
ptionibus videtur ita parari, v. g.

℞. Spiri-

R. *Spiritus salis armon. volatilis* opt. re-
ctif.

salis tartari volatilis, vel spir. vini tartar.
ana, p. æq. uniantur probè, addito oleo Nucif-
tæ expresso benzoi, myrrha elect. ana. q. s.
cohobentur & uniantur.

Si Nux moschata (dictus *Cl. Thomson. epilo-
gismi chymici* §. 135. inquit,) cum alcali exalta-
to ritè tractetur, evehitur spiritus odoros cor-
exhilarans, qui partes membranofas, nervo-
fas, solidat, memoriâ repollescit, intellectum
clariorem parit, & §. 136. Benzoinæ particu-
læ sulfureæ ab omni fœculentia repetita de-
stillatione perpurgatæ, deinde cum eustoma-
chico intimè copulatæ fragrantissimam expli-
cant Essentiam, quæ in passionibus cardiacis,
item Pulmonis morbis maximo cum successu
propinatur.

Ex hisce ingredientibus & similibus facta
Essentia stomachica insignes obtinet vires,
succos enim degeneres acidos urentes mul-
cet, gas sylvestre compescit, Lienis vitia cor-
rigit, fermenta invigorat, stomachum cor-
roborat, sanguinem purificat, poros cutaneos
recludendo: solatur renes urinam provocan-
do, arenæ genesis prohibendo, genitam-
que disturbando; dolori colico opitulatur,

ac Alexipharmacum eximium præbet: Antiscorbuticum præstantissimum, acidum retundens exhibet: Uteri suffocationem, indignationem & furorem compescit, fluorem album corrigi; Dyspnœæ, ac asthma succurrit, in animo à passionum melancholicarum exhalationibus atris obnubilato serenitatem creat, hypochondriacasque vexationes placat, & quæ sunt aliæ virtutes à Thomsonsè latius descriptæ.

Dosis consueta est à 20. ad 60. guttas, licet aliquoties in acerbissimis angustiis 5. 6. vel 7. cochlearia in apposito vehiculo, cum insequente integra medela, saltem perpetuo levamine ægrotis unius horæ spatio se propinasse refert.

Optimè etiam hic conveniunt absorbentia & præcipitantia quando cruditatibus expulsis, acidum adhuc dum exsuperat, & bilem acriorem reddit, v. g.

℞. concharum preparat.
oculor. cancri ana. ℥. j.
cinnabar. nativ. gr. viij.

mf. pro dosi sæpius reiteranda.

Vel. ℞. Corall. r. preparat.
matris perlar. preparat. ana. gr. xv.

fac-

sacchari Saturni gr. viij.

cinamom. pulv.

macis. ana. gr. v.

misce, fiat pulvis pro dosi.

Si acidum simul sensim evacuandum, & in-
frigidum, fiat sequens

Tinctura Vitæ Mas.

℞. *Elixir. propr. Rhabarb.*

Elixir. vitæ Matthioli c.

tinctura tartariana. ℥. viij.

confect. alkerm. compl. ℥. ℞.

flor. tunic. rubr. ℥. j.

per tempus infusa filtrentur & seruentur in vi-
tro benè clauso

Vel Fœmina.

℞. *Elixir. propr. rhabarb. ℥. j.*

tinct. tartari opt. ℥. viij.

aque anisi comp. ℥. vij.

confect. alkerm. sine m. ℥. a. ℥. ℞.

flor. tunic. ruber. ℥. j.

Infusa filtrentur. Dosis est à ℥. j. ad ℥. ij. &
ultra.

Vires harum tincturarum insignes sunt, aci-
dum crudius rectificat, superfluum obtun-
dunt, & temperamentum duplicis fermenti
vigorant, ac amborum æqualitatem procu-
rant:

rant: hinc stomachum roborant, sanitatem conservant, & ad prolongandam vitam conducunt.

Si Fermentum deficiat, & à bili volatili acriori obtundatur, ac anorexia ventriculum vexet, tunc præmissio vomitorio, exhibeantur acida, quæ partem bilis sulfuream domant & obtundunt.

Talia sunt Elixir propr. Paracelsi cujus loco vos Schonii ceu magis correctum substitui-
mus, sic & spiritus salis volatilis acidus stoma-
cho adaptatissimus, ut & acidum tartari ru-
brum santalinum, supra de digestivis tradi-
tum, nec non talis

Tinctura citri rosata.

℞. Flor. rosar. ℥. j.

succi citri clarif. ℔. ij.

spir. salis, vel nitri, vel sulfuris acidi volatilis

℥. iij.

Infusa leni calore & tincta colentur, adde

sacchari albi. q. s.

Dosis cochlear j. vel ij. vel per se, vel in for-
ma Julepi cum aqua fontana, acetosæ, aut si-
mili.

Circa stomachi alterationem in genere
notetur, ne nimis humectantia sæpius exhi-
beantur.

℞

beah-

beantur, omnia enim laxantia, maximis haustibus propinata, ventriculum flaccidum reddunt, & retentricem ejus vim debilitant. Hinc etiam magis refrigerantia quam calefacientia ventriculo nocent, cum sit viscus naturâ suâ frigidum: Nec propterea obtundendus calor, talibus calidis, quorum particulae volatiles leviter exhalant, & substantiam crassiorem relinquunt difficulter subigendam, talis est raphanus rusticanus, qui quidem moderata quantitate convenit ventriculo robusto, debilem verò ex dicta causa lædit.

CAPUT. XIV.

Hepatica tradit.

HEpar, olim maximæ dignitatis erat, dum sanguinem credebatur conficere, & per venas alimentum distribuere: nunc verò postquam larva nobilitatis eidem detracta, vix colatorii vice fungitur: quam ob rem non defuerunt, qui jecur jocosis monumentis prosequerentur: quam ingeniorum otio abutentium festivitatem, mirum quam graviter & acerbè tulerint veterani quidam Galenicæ militiæ stipatores.

Nam

Nam Deos hominesque obtestati sunt, ut injuriam huic visceri illatam, ulciscerentur: quanquam minus rectè dolendum erat studiosi hepaticæ dignitatis, quod jecur gignendi sanguinis potestate privaretur; nam ea quoque ratione à magnis criminationibus, & contumeliis vindicatur; quotus enim quisque morbus non imputatur vitiosis humoribus, quos passim epatis culpa, sed falso progenitos, criminantur imperiti Medici? hæc *Cl. Ammannus ex Consentino*.

Usū verò hujus visceris omnium optimè haberi posse ex illis, quæ vel ad ipsum vel ab eo fluunt, conjecturatur.

Ad ipsum verò deferri sanguinem & spiritus, ac ab eo rursus fluere sanguinem à defæcatione relictum, bilem item, inquit, & lympham. Ut hinc pateat, Epar tantum colatorium bilis, & juxta *Glissonium*, scaturiginem lymphæ vel aquæductuum esse.

Principaliora etgo Hepatis producta, bilem scilicet & lympham, medicamina Hepatica respiciunt, alterata, & vel excessu, vel defectu peccantia.

Bilis à Galenicorum schola hæctenus pro excremento habita fuit; sed si hoc, cur duodecimo annectitur fel, tunc potius intestino recto alligandum, ne chylum inquinet?

Et cur aromatica enervatam bilem, & per eam animales spiritus hinc vires tam citò restaurant? Et si naturam providam respicias, annon reperies inter aves & pisces rene & loto non verò felle carentes? quæ ergò eos demencia cepit, quod excrementis id adnumerarent! inprimis cum tanta etiam ipsius vesiculæ sit dignitas, ut ea ex læsione collapsa, unâ & totum animal concidat, sicuti refert re & nomine *Felix Wirtz* | cum tamen dentur uxores quæ ex puerperio læsa vesica urinaria incolumes vivant.

Altiores ergò sunt Bilis vires, quam Galenicis scire datum est, sale enim balsamico volatili alcalino gaudet, quod per indefinitos ac angustissimos cerebri cuniculos circulatum, in ipsos etiam rectificatur animales spiritus. Considera quæso iratum quenquã, & dum ferocia, & ex ira bilis acrimonia spiritibus animalibus accedit, observes eum certò vix loco manere; incalescere, succuti, & si dentibus mordeat, venenati quid partibus adfricare; nec quoque viperam nisi laceffitam & iratam lædere. Atque hinc manifestum fiet quantum virium spiritibus bilis addat, potissimum si animadvertas maniacos ita incalescere, ut etiam intensissima non curent frigora, ac Herculeo tum robore præstantes: sic etiam videbis con-

tinuo

tinuò bilem, furoris hominum causam esse, si nimium redundet.

Constat hinc bilem universalis in sanguine motus Authorem esse primarium, & subacidæ lymphæ obviam vitalem excitare effervescentiam, ut innatum calidum jugiter toto in corpore foveatur, & crudiores particule ita rectificentur, ut tandem dulcificatæ in ipsos animales spiritus eleventur, non enim aliter in corpore humano spiritus differunt, quam gradibus subtilitatis: vitales sanguini includuntur & hi tunc animales potentialiter includunt; & cum hi à sanguine actu separantur, animalium functionum authores constituunt, & humoribus se immiscentes, vitales dulcificant rursus.

Circularis ergò motus naturæ maximè familiaris; Ex puncto enim quasi oritur bilis, & in idem regurgitat rursus, dum bilis per cysticum hinc communem ductum ad intestinum vergit duodenum, ut cum pancreatis acido concertet, & si quid utile restet, cor appellat, ibidemque vitalem effervescentiam auget, ut ibi sanguinis oleum in sal quadantenus abeat, sero solubile, ut tum rursus per arterias cysticas propulsus ad vesiculam felleam deferatur, quò particulas, vesicariæ tunicæ poris appropriatas, in cystin dimittat salinas oleosis obvo-

R r 3

lutas.

lutas, ac ita ex sanguine segregetur iterato, & ex contrariorum pugna recolligatur & ad suam cystin fecernatur, ac ita ex fine principium denique inchoetur rursus. Pluribus hic nos non immiscemus, ne limites nostras transiliamus: saltem paucis attingentes lympham, sive serum laudabile, laticem, aquam crystal- linam.

Unde hujus vasa orientur, rem adhuc esse intricatam *Cl. Ammannus* confirmat, etsi, inquit, *Cl. Bartholinus* reliquis in hac materia fuerit accuratior: *Glissonius* tamen, non audet perfectam, certamque omnium, quæ ad lympham spectare possint, demonstrationem polliceri.

Interim certum est ab Epate, & juxta *Rüsch*, à Liene plurimos ramos ad receptaculum chyli commune tendere, ubi cum chylo commiscetur, & per ductum Thoracicum adscendit lympham in subclaviam; certum etiam est, inventis valvulis lymphaticorum, lympham non à centro ad circumferentiam, sed ab hac ad illud ferri, vel moveri: idem patet ex altero lymphaticorum genere, quod ex artibus, vel extremis corporis partibus, oritur, uti hoc luculenter demonstrat *Charleton*.

Multo minus, usus lymphæ, planè incertus esse potest; siquidem hic liquor sanguini proficius

ficus est, dum ejus coagulationem impedit, & quia maxima illius pars jam antea ad volatilitatem est perducta, subacidula, spiritibus vitalibus sese facile adjungit, & vitalem effervescentiam promover.

Necessarius ergò hic liquor est, qui sanguini fluiditatem legitimam inducit, si benè constitutus, depravatus verò itidem varia inducit mala. Ob defectum febres ardent; si excedat ruptis vasis, hydropem inducit, & variè depravatus catarrhos excuscitat, & infinita mala inducit.

Duplicia ergò jam hic occurrunt medicamina, & quæ bilem & lympham vario modo depravatam & alteratam respiciunt: maxima amborum est convenientia, uno enim excedente, alterum succumbit, æqualitas ergò summè necessaria.

Si bilis excedit volatilitate acri & copia, tunc absumitur lympa, oriuntur febres ardent, & similia mala.

In hoc casu conveniunt diluentia, acida, volatilitatem bilis infringentia, lympham restaurantia & similia sequentibus formulis notata. Excellit inter hæc seq.

Rr 4   Essen

Essentia Hepatica.

℞. Succiacetosæ clarificat. ℔. viij.

Tamarindor. recent. ℔. ℥j.

Tamarindi sint recentes, grata dulcedine præditi, non nigredine infecti. Tamarindi terantur mediante cochleari ligneo, in dicto succo, donec fibræ optimè separatæ sint, medulla verò cum succo probè remixta extet, tunc colaturæ per linteum factæ, immisce aliquot ovi albumina, & cucurbitæ vitreæ immixta, & alembico cocco superposito coquantur in M. B. per 3. vel 4. horas, postea colatur per linteum densum, cum levi expressione, & colatura inspissatur in vitro ad consistentiam melleam, ac servatur.

Si hæc essentia absque empyreumate legitimè parata est, grato sapore, succo citrio haud cedit.

Vires insignes obtinet, in effervescente volatili, acriori bile concentranda, hinc in febribus ardentibus, viscerum inflammationibus, immoderato calore, siri nimia & similibus optimè conducit.

Ulus est talis vel similis. Recipe lactis caprili ment. iij. ebullienti infunde aquæ cichorii ℔. j. in qua hujus essentiæ uncia una soluta sit, tunc separatur serum à caseosa lactis substantia; serum

serum verò si non sit clarum satis, cum albumine ovi clarificatur, & pro lubitu sacchari paulum additur, si grata arrideat dulcedo: tunc servatur, & de eo bibitur sæpius haustus.

In Potu ordinario fiat potus talis.

R. *Hordei mund. m. j.*
violar. mart. m. β.
radic. cichor. ℥. j.
cinamom. ℥. j.
sacchari. ℥. iij.
Aque mensuras duas.
aceti. ℥. ij.

Coque ad trium digitorum casum, & serva pro usu ordinario.

Vel R. *Semin. portulac. ℞. β.*
succi endiv. opt. despumat. ℞. ij.
aceti opt. ℞. β.
sacchari. ℞. j.

Succus cum semina infundatur per d. & n. tunc coque cum saccharo in syrupum, de hoc sæpius exhibe ℥. j. cum aqua cichorii & fontana pro julepo.

Vel R. *Sacchari ℞. iij.*

Aque fontan. tantum, solve & coque despumando cum album. ovi num. iij.
 tunc adde

Aqua rosar. ℞. vj.
succi limonum num. 30.
sem. anisi conguass. m. j.

coque ad dimidias, tum cola & serva, cum

R r c

aqua

aqua fontana vel destillatis sumendum pro
Julepo.

Si Nobiliorem velis potum,

℞. *Conserv. rosar. cochl. iij.*

borrag.

bugloss.

acetosell. ana. cochl. j.

succi ribium cochl. iij.

aqua endiv.

acetos.

bugloss.

cichor. ana. ℥. ℞.

misce, unicâ ebullitione, tum colaturam re-
frigeratam serva pro Julepo.

Sic etiam conducit maximè seq.

Aqua Hepatica refrigerans,

℞. *Fol. lactuc. m. vj.*

vitis.

endiv.

acetosell. ana. m. iij.

Radic. cichor. ℥. iij. ℞.

Succi melon.

cucurbit.

cucumeris ana. ℥. j. ℞.

bacc. fragor. ℥. j.

misca cum rore Majali destilla, addito modico
salis, & serva aquam in febris ardentibus &
similibus internè & externè optimi usus.

Vel

Vel fiat Decoctum Alterans hoc
E. Sax.

℞. Radic. chin. ℥. ij. β.
santal. rubri pulv. ℥. j. β.
fl. papav. errat. m. β.
rosar. r. elect. m. j.

Tunc cum aquæ fontanæ mensuris circiter
7. vel 8. fiat decoctum, additis cortic. citri. ℥. β.
sem. anisi ℥. ij. spir. Nitri dulcis ℥. j. aquam hanc
ebullientem dictis speciebus superfunde, &
recta stent per tempus infusa.

Infusionis hujus filtratae libris viij. adde
syr. acetos. citri.

granat.

ribinm ana. ℥. j. β.

succi berber.

citri sine saccharo ana. q. s. pro grata aci-
ditate.

aquæ cinamomi parum ad gratiam.

Vel ℞. Aquæ fontan. lb. xxxj.

sacchari candi. ℥. x.

Bulliant leniter & colentur in colatura ferven-
tissima: infunde per horas 12.

santal. rubri pulv. ℥. ij.

flor. rosar. r. m. j.

succi citri crudi. ℥. xxiiij.

Colaturæ tinctæ unciis octo adde

syr.

syr. berber.

granator. ana. ℥. viij.

succi citri rec. ℥. iij. ℥. v.

aq. cinamomi ℥. j.

spir. Nitri dulcis q. s. ms.

Aut sequentem tibi habeas recommenda-
tam

Tincturam Rosarum.

℞. Aqua fontan. mensur. j.

coriandri. confect. ℥. j.

crusta panis assat. frustum.

spir. vitrioli vel nitri dulcis cochl. j.

Coquantur hæc invicem, & cum ebulliant
superfunde seqq. speciebus, v. g.

rosar. r. m. j. ℞.

cortic. citri cum succo num. j.

cinamom. ℥. j.

sacchari. ℥. iiij.

stent infusa per diem, donec tinctura probè
extracta extet, tunc filtra & ad usum serva.

Si vino asueti, eo carere haud velint, fiat
seq.

Vinum Hepaticum refrigerans.

℞. Radic. cichor. rec. ℞. j. ℞.

acetosa ℥. iiij.

herb. acetos. m. iiij.

tamarind. ℥. iiij. ℞.

fl. ro-

fl. rosar. r. m. ij.
passular. min. lb. β.
pomor. citri num. vj.
crem. tartari ℥. j.

Incisa & sacco indita infundantur, in mensuris decem vini veteris debilioris, de quo apud pastum primus fiat haustus, si una mensura extracta est, alia reafundenda recentis dicti vini mensura.

Sic etiam optimè hic conducunt absorbentia & præcipitantia quæ regurgitantem, spumescentem & exorberantem bilem, æque ac acidum exsuperans, in motu suo inhibent, & fermentantem refrenant, sic. v. g.

℞. Corall. r. preparat. ℥. j.
perlar. preparat.
cinnab. nativ. ana gr. v.

m℥. fiat pulvis pro dosi sæpius reiteranda.

Si placet Electuarium.

℞. Conser. aceto sell. ℥. ij.
condit. pulpæ citri.
radic cichor. ana. ℥. j.
essent. ex citri cortic. ext. ℥. j.
spir. vitæoli dulcis ℥. β.

miscæ, de hoc sæpius sumatur quantitate nucis moschat.

Hæc de Bile volatili, pingui, acri, quando febres ardentes inducit, lympham absumit, & ob vo-

ob volatilitatem cum sanguine non rectè cohæret.

Si verò viscosa nimium, & propterea sanguini minus unitur, conveniunt volatilia, aromatica, de stomachicis notata. Hæc si progreditur, lymphæ copiosæ viam struit, & tunc minor fit effervescencia, ac si tum acrodo accedat salina, cachecticus inducitur corporis habitus, & varia alia mala, hydrops, ascitis & similia oriuntur.

In hoc casu conveniunt humectantia spirituosâ aromatica sale volatili abundantia, quæ defectum spirituum animalium, acidam lympham temperantium resarciunt, qualia supra de stomachicis itidem notata sunt.

Si verò eò progrediatur depravata lymphæ copiosæ cruditas & aciditas, ut Hydrops & similia inducantur, tum etiam martialia legitime parata & alcalisata conducunt, quæ præter vim cruditates acidas rectificandi, roborant & leviter adstringunt, absumpto acido.

Si verò obstructions eum humore copioso conjunctæ sint, in forma sicca ea magis conducunt. Si verò siccitas & scirrhescentia ac tumor durus, ibi ea diluentibus remixta conveniunt magis.

Sico-

Si copiosa adsit humiditas fiat seq. vel si-
milis

Pulvis Cachecticus.

℞. Martis cum tartaro parati alcalisati ℥. j.
salis genista.

tamarisci.

absynth. ana. ℥. j.

succini albi preparat.

cinamomi ana. ℥. β.

sacchari ℥. j.

℞. fiat pulvis subtilissimus, cujus Dosis ℥. β. ad
℥. j. mane & vesperi.

Vel ℞. Croci Martis solubilis dulcis ℥. β.

perlar. preparat. gr. viij.

corall. r. preparat. gr. xv.

cinamomi gr. vj.

sacchari ℥. j.

℞. fiat pulvis pro dosi sæpius reiteranda.

In hoc casu etiam maximè conveniunt in-
termediata purgantia, qualia supra ex jalappa,
gummi gutta & similibus dedimus.

Si lymphæ sit crassior, & tenax, tumorem,
scyrrhum & similia inducens, tum magis
liquida in usum veniant, v. g. seq. exhibea-
tur

Vinum

Vinum hydropicum.

℞. Radic. urtic.

ebuli.

ireos ana. ℥. β.

liquirit. ℥. j.

cinerum genista.

juniper.

fabarum straminis ana. ℥. ij.

baccar. ebuli. ℥. j.

rhabarb. el. ℥. ij.

croci Martis solubilis. ℥. ij.

Incisa & contusa d. ad nodulum mensuræ
vini infundendum, cujus dosis mane ℥. iij. ad
℥. iiij. cum spir. falis arm. gutt. xx.

Vel ℞. Cortic. fraxini.

ligni tamarisci ana. ℥. β.

sassafras ℥. ij.

radic. kelleb. nigr. ℥. ij.

cucumeris asinini ante plenam maturita-
tem vel lignositatem collect. ℥. ij.

polypod. ℥. vj.

caryophyllat.

salis genist. ana. ℥. β.

croci Martis solubilis ℥. j.

concisā & contusa dentur ad nodulum pro
duabus vini mensuris. Dosis ℥. iij. hæc sensim
incidunt, corrigunt & evacuant, per tempus
exhibita, & pro tolerantia ægri propinata.

Plu-

Plura serum copiosum salinum corrigentia, & simul diuretica intermediatis vel præmissis purgantibus, quære supra, quæ cum simul item Diaphoretica sint, maximè convenient lymphæ attenuandæ, corrigendæ & vario modo expellendæ.

Reliqua lymphæ vitia, quando vel magis vel minus est acida, vel copiosa vel deficiens, vel viscosa aut liquidior, vel impura, dictis medicaminibus similiter parent.

CAPUT XV.

Splenetica exhibet.

Lienem perpendentes, visceris hujus naturam nondum verè perspectam sanè lugemus cum aliis infinitis; etsi enim conspiciamus insignia ejusdem vasa, in primis arterias, & copiosos nervos, usus attamen teste *Ammanno* latet maximam partem.

Credibile interim, imò, quodammodo demonstrabile, fieri in hoc viscere & dulcificationem, & sanguinis plus quam perfectionem: exhausti enim animales spiritus sanguinem dulcificantes, hic suas crudiores acidas particulas secernere videntur, pancreate excipien-
Sf
das

das, quo tum spirituofioribus acidi dulcificatis spiculis arterioso sanguine advectis simul refarciri queant rursus, secretæ verò pro initione chyli fermentatione in intestinis, & puri ab impuro separatione inserviant. Huic particularum separandarum usui, lymphæ inservit, quâ vitiatâ, separatio item dicta depravatur, unde infinita mala; Si enim acidâ illâ particulâ subtilissimis spiculis dulcificatis destituta, coacervantur in sanguine, vel visceris male constituti, vel lymphæ depravata causa, cachexia præsto est: Vel si concepta, in mente, idea spiritus animales afficit, & hisce tum afficiatur sanguis & in motu retardetur, acriores redduntur humores cum spiritibus, quibus si legitima denegetur separatio, dicta mala Scorbutica, Hypochondriaca, Arthritica & innumera similia exsurgunt. Pro Exemplo Melancholia ancillatur, cujus causæ etsi omnes ferè externæ, vel ex cogitationum perturbatione, paupertate, amore, & similibus sint enatæ, at tamen spiritus animales inficiunt, ut in motu & actione sua veloci, perturbati, totam inficiant spirituum Oeconomiam, & corporis debitam constitutionem sanam invertant.

Si paulò apertius declaratum velis opus, en assertionis progressum:

Quem-

Quemadmodum bilis, universalis in sanguine motus, Author primarius, per Hepar suum perficiens circulum, ibidem concentratior, sed crudiores superfluas particulas sulfureas relinquit, ita in hoc viscere spirituum animalium crudiores & rudiores particulae salinae dulcificationi ineptae & arterioso sanguine adductae, separantur & remanent, subtilissima verò & exaltatae volatilissima particulae nervorum fibrillas separatae subeunt; non secus, ac si filamenta, plantam quandam, humectatura, à vasis fundo aqua pleno ad radicem plantae apponas, videbis tenuiorem aquam secundum filamentorum ductum transcendere, exaltationi verò ineptam remanere.

Hic verò remanentes & isti plusquam perfectioni ineptae particulae, partim Lienis cavernis implicantur, unà subnigricans ejus parenchyma componentes; partim ad pancreas amandantur, per apposita lymphae vehicula, vasa nimirum lymphatica, necessario tum usui, fermentationi scilicet inferviens, in prima chyli, crudiori depuratione & defecatione.

In hac illibata & sanguinis, lymphae, & spirituum circulatione, integra consistit sanitas: per innumeros enim gyros circulari spiritus oportet, quo sua mixtione dulci-

ficationem perficiant, & nutriendas partes penitissimè tingant, quia subtili sanguine vecti carnis penetralia subeunt, & tenuissimis fibrillarum latebris sese insinuant. Dulces sint circuli spiritus, ne suis aculeis carnem depascantur crudiores, ac atrophiam pro nutritione inducant; humores namque crudiores quando spiritibus orbi magis, potius fatigant quam nutriunt.

En spirituum animalium primariam fabricam, qui tum ad cerebrum delati, & ab eisdem unctiosa substantia post tantam circulationem derivati, nulla postmodum aculeorum rudimenta in sensilissimis etiam nervis exuerunt. Hinc volatiles spiritus, spirituum restorationi expeditissimi sunt, multorum gravium morborum tuti & præservatrices & depultrices. Nec bona alimonia ac nutritio, tam à plurimorum ingurgitatione quam spirituosorum moderato & legitimo interventu dependet.

Jam circa visceris splenetici usum occupatis, multa obveniunt impedimenta, quæ dictam spirituum fabricam invertunt, & infinita mala corpori humano contrahunt, & sunt vel externa vel interna.

Inter externa adstant varia animi pathemata, inter interna diæta variè depravata, sed
hæc

hæc remota, proximioribus & immediatis
 struunt vias, quando spiritus, remotioribus il-
 lis, in sua actione perturbari, sensim depravari
 incipiunt, ac tum neglecto principio mali, cru-
 ditatibus magis magisque obruuntur vel de-
 lassantur & hebetescunt, unde lassitudo, me-
 lancholia, tristitia, & tandem malo ingrave-
 scente, lienis parenchymate cruditatibus præ-
 fertim acidis repleto, ac lymphâ depravata, in-
 crassata, infinita majora mala, icorbutica, ca-
 chectica, hydropica, arthritica, & similia
 emergunt.

Principaliora ergò Medicamina quæ huc
 spectant sint alcalina, volatilia, spirituosâ, re-
 solventia, tenacitatem lymphæ temperantia,
 Diuretica, Diaphoretica, absorbentia, & simi-
 lia, qualia supra de Hepaticis, (utpote cujus af-
 fectus cum hujus visceris, admodum concor-
 dant:) & alibi tradita sunt; nisi quod validiora
 requirat Lien aperiencia quam Hepar, inpr-
 mis si limositates & lymphæ tenacitas jam fi-
 xas egere radices. Hæc tamen in genere in-
 telligantur, ubi lien acidis, austeris humoribus
 circumfluxus existit.

Ubi verò alcalina prævalet constitutio, con-
 veniunt ea de hepaticis, & bile infringenda
 communicata.

In genere hic pro panacæa habentur martialia, quæ ob singularem alcalinam energiam errans in corpore acidum, sibi associant, *Cl.*
 „*Thomson* etiam teste: Ferrea inquit, remedia exquisitè instructa, succorum coagulationem texturam invertunt: proinde coagulata tandem, à naturæ robore resolvuntur, & obstructions splenis uteri, per accidens aperiantur: eadem etiam medicamenta materiam impetuosa, liquores vitales colliquantis, atque in exorbitantem balsami animalis profusionem Archeum irritantis refranationem faciunt: profectò ita ut menstrua etiam defectuosa vel superflua, ab eadem Medicina emendari queant, causæ scilicet spinosæ ravescentis, nec non congelantis amotione.

Ex hoc item fundamento Acidulæ admodum conducunt, quia præter accidentalem aperientem vim, calorem temperant, & lymphæ tenacitatem diluunt, solutum vero acidum rude salinum per urinas educunt. Vires illarum admodum deprædicat *Cl. dictus*
 „*Thomson*; Vitæ, inquit, commoda plurima emergunt è fontibus acidis sperma sulfuris primigenium sapientibus, nec non metallica Martis vena imprægnatis, unde ventriculi & intestinorum tunicis adhærentes fordes abstergunt & abluunt, stomachi robur si iusta
 „pro-

„proportio sumatur, conservant, crassa, visco-
 „sa excrementa evertunt, acciditates quadam-
 „tenus retundant tartareas, coagulationes,
 „obstructiones causantes, (unde febres perti-
 „naces, scorbutus, flatus hypochondriaci, icte-
 „ritia, hydrops &c. oriuntur:) referant, elimi-
 „nantque, menstrua provocant, urinæ exa-
 „cerbationem leniunt, duelech fabricam pro-
 „tempore impediunt, imò synagma sabulo-
 „sum initians disjungunt, insuper membra-
 „narum laxitati, atque villorum toni remissio-
 „ni auxiliantur: quapropter ad diarrhæam,
 „lienteriam, & cæliacam conducunt, per ac-
 „cidens porro cephalalgicis, asthmaticis, ver-
 „tiginosis opitulantur.

Sede eandem hic observari volumus & con-
 siderari sententiam, quam de Hepaticis supra
 posuimus, nimirum, ubi humiditas copiosa
 lymphatica exsuperat, in forma sicca martia-
 lia propinanda, secus ubi lymphæ tenacitas
 magis liquidis diluenda.

Præter martialia de Marte supra tradita,
 sequentia non infimæ sunt sortis, vegetabili-
 bus aromaticis, aperientibus maritata: inter
 hæc maximè laudat *D. Timæus* suam

Essentiam Hypochondriacam.

℞. Limatur. Martis subtiliss. ʒ. ij.
irretetur spir. vitrioli q. s.

℞ 4

mixta

mixta stent in vase vitreo per triduum, postea affunde *vini albi generosi* ℞. ij. stent in digestionem per 7. dies, agitentur quotidie aliquoties, in colatura infunde

Trochisc. de cappar. ℥. vj.

rhabarb. ℥. β.

spec. diarrhod. abb. ℥. ij.

diatrion. santal. ℥. j.

aremat. rosat. ℥. j. β.

erem. tartari ℥. ij.

facul. bryon.

aron. ana. ℥. ij.

sal fraxini.

cichor.

absynth. ana. ℥. j.

croci. ℥. j.

Mixta digerantur in M. B. per triduum, postea colentur, colatura ad medietatem abstrahatur per destillationem, residuum seruetur in vitro.

Dosis est à ℥. β. ad ℥. β. ex carnis jusculo, vel alio liquore.

Multò præstantius hæc sit Essentia si loco Martis, vitriolo irrorati, addas croci Martis solubilis, hic etenim expeditius sal nocuum oberrans absorbet, quam acido jam saturatus & solutus Mars.

Poterit etiam fieri tale Vinum Medicatum, v. g.

℞. Cera

℞. Cortic. fraxin.
 radic. cappar.
 tamarisci.
 radic. fœniculi.
 petrosel. ana. ℥. β.
 herb. cuscut.
 capill. vener. ana. m. β.
 cinamomi.
 macis ana. ℥. j.
 sem. anisi.
 agnicastianap. iij.
 fl. borrag.
 bugloss. ana. ℥. iij.
 crocs Martis solubilis ℥. ij.

mixta, & in tribus vini mensuris infusa, propi-
 nentur bis de die ad ℥. v.

Vel fiat tale Vinum Splenetico - Hysteri-
 cum.

℞. Radic. enul. camp.
 scorzoner.
 byronia.
 bugloss. ana. ℥. v.
 polypod. q. ℥. ij.

Fol. meliss.
 scolopendr.
 seterrach.

Fol. puleg.
 arthemis.
 thymi.
 epithymi.

Flor. borrag.

Medici pras. seculo accomod.

bugloss.

hyperici.

tholia.

anthos.

acaciar. ana. m. ℞.

sem. anisi ℥. iij.

sileris. mont.

dauci.

angelic.

pastinac. hortens. ana. ℥. j. ℞.

Fol. senn. or. ℥. iij.

Rhapont. ℥. j.

cinamomi. ℥. ℞.

zedoar. ℥. ij.

cortic. arant. rec. ℥. j.

Incisa & contusa dentur ad nodulum.

Hunc ad fundum dolioli, sex mensuras continentis affige, ac affunde ab initio sequentis lixivii mensuram unam semis, v. g.

Recipe mensuras quatuor aquæ fontanæ, in hac sæpius extingue chalybem ignitum, cum hac aqua chalybeata & cineribus juniperi puris, fac lixivium; In hujus lixivii mensuris tribus coque passular. minor. ℥. vj. major. ℥. ij. demptis acinis concisis, & contusis minoribus, donec dimidia pars decocta sit; hoc lixivium colatum, fervens ut dictum superfunde nodulo, quatuor verò horis elapsis reple dolio-

doliolum vino veteri, & relinquuntur per dies aliquot; Postea veniat in usum, nimirum bibatur de eo mane & vesperi haustus, præmissis mane aliquot cochlearibus jusculi.

Sic admodum etiam conducunt tales mixturæ, quæ acidum vaporationibus nocivum & suffocans expedite pessundant, & aculeos atterunt, & edulcorant, v. g.

℞. *Aqua fenic.*

meliss.

menth.

bugloss.

fl. papav. err.

fumar.

loch. sani.

cinamomi.

asthmatic. ana. ℥. ʒ. ʒ.

elix. vite Matthiol. ℥. ʒ. ʒ.

syr. papav. errat.

rubi idai ana. ℥. ʒ.

succi kermes ℥. ʒ.

confect. alkermes ℥. ʒ.

l. opiat. gr. viij.

syr. salis armon. ℥. ʒ.

salis succini vol. ℥. ʒ.

vinet. hyperic.

succini tartarizat. ana. ℥. ʒ.

Mf. de hac mixtura detur sæpius, vel singulis dimidiis horis j. vel ij. cochlearia, instante paroxysmo.

Excell. VVedelius recommendat ex Helmonte decoctum vel *infusum oculorum cancri*, cum vino factum, acquirere enim saporem alcalicum, & egregiam medelam dolorum hypochondriacorum, nephriticorum & aliorum plurimorum morborum esse, asserit.

Si præter peccans rude acidum, copia humoris serosi exsuperare videtur, magis solida forma conducunt adhibita medicamina intermediatis purgante vi leviter præditis, quæ simul acidum sero contentum corrigendo evacuant, tale est Electuarium Eq. *D'Obon. D. Majerne.*

℞. *Radic. liquirit. ras. ℥. ii.*
polypod.

sem. anisi.

folliculor. fenn. ana. ℥. j.

ficuum ping. num. 9.

sem. cartham. conquass.

Fol. fenn. el. ana. ℥. ʒ. ʒ.

Coque cum s. q. aquæ ad dimidias, cum colatura extrahe sequentia.

℞. *Pulpe passular. min. ℥. ij.*

cassia fistula.

prunorum ana. ℥. j. probè mixtis adde

Rhabarb. fin. pulv. cum ol. cinam. irrorat. ℥. iij.

lapid. lazuli. præp. ℥. ij.

℥r.

syr. de pomis ℥. j. ʒ. ij.

ambra gris gr. v.

misce fiat s. a. Electuarium.

Vel fiat talis Confectio Splenetica

℞. H. ℞.

℞. Conserv. caryophyll. rubr. ℞. j.

nitritartarisat. ʒ. i.

salis meliss.

urtic. ana. ʒ. ij.

succini volat. ʒ. j.

balsami antimo rial. succinati.

olei fœniculi super corallia. r. infusi & tincti

ana. ʒ. j. β.

cinamomi ʒ. β.

cinamomi opt. pulv. ʒ. β.

garyophyll. ʒ. ij.

nucis Indic. condit. ʒ. iiij.

ambra gris spir. rosar. solut. ʒ. j.

misce exactè & serva curiose.

Dosis ʒ. j. sæpius exhibita.

Fit item Syrupus Spleneticus

hoc modo.

℞. Passular. minor. ℞. j.

radic. rubia tinct. ʒ. j.

eringii.

polypod. ana. ʒ. β.

nasturt. aquat.

Abu-

fl. bagloss. ana. m. j.
sem. anisi ℥. β.

Coque cum f. q. aquæ, colaturæ ℞. ℥. j. β.
succu pomor. ℥. viij.

In hisce per tres dies infunde

Croci Martis solubilis ℥. ij.

Postea colaturæ adde sacchari albi q. s. & ad
syrupi consistentiam coque.

*Cl. Sylvius hisce suis Pillulis Splene-
ticis multum tribuit.*

℞. Gummi galbani aceto squillit. solut. ℥. ij.
vitrioli Martis ad albed. calcinat.

mastich. el. ana. ℥. j.

castor. opt. ℥. β.

myrrh. rubr. gr. xv.

croci opt. ℥. β.

troch. alhand. ℥. j.

resin scammon.

jalapp. ana. ℥. j.

olei citri. gutt. ij.

misce, fiant pillulæ num. 50. de eis capiat le-
ctum ingressurus num. v. vel vij.

Vel ℞. Extract. cathol.

Martis succo pomor. borsdorf.
fact. ana. ℥. j. β.

diagrid. sulf. gr. viij.

resin. jalapp.

croci Martis solub. ana. ℥. j.

cum balsamo antimoniali fiant. f. a. Pillulæ.

Si ex-

Si externa ex usu esse videantur, fiat tale
Emplastrum.

℞. Empl. de melior. ℥. ij
gummi ammon. aceto solut. ℥. ij.
trochisc. de cappar. ℥. j. ℞.
olei absynth. dest. ℥. j.
cera, therebint. ana. q. s. ut fiat Empl.

Vel. ℞. Olei dest. absynth.

ruta.

spir. salis arm. ana. ℥. ℞.

ms. hoc inungatur regio lienis,

Circa martialium adhibitionem nota quæ
supra de Marte notari volumus, an excre-
mentatingantur vel non: sic & motus impe-
randus, quo humores torpidi excitentur, &
medicamentum actuetur magis, præprimis si
in forma sicca sive solida propinata fuerint
martialia.

Si tenacitas pituitæ coagulatæ eò processit,
ut mox concreescere, & lapidescere velle vi-
deatur, tunc acida volatilia exhibenda, quæ
coagulationem destruunt, acido inductam: in
hoc omnibus præstat spir. nitri volatilis, quem
suo loco quære.

Observandum etiam, ut dulcia justè propi-
nentur, ne excedente eorum usu cruditatibus
acidis materia subministretur, &
malum augeatur.

CAPIT

CAPUT VI.

Anticolica tradit.

ATroces hæ dolorum furix, diversis acidi depravatis mixturis ortum debent, ex bilis enim pinguioris mixtura, ubi bilis inflammata subigitur, ardoris inducitur sensus, ad gangrænam accedens: Si verò subacta bile, vel pauca, vel minus pingui, pituita tenax accedat, tum sublata effervescencia, algidi sensus adest in remotis partibus, cum æstu hypochondriorum, dolore perterebante, distendente, gravante, lancinante, &c. pro varia itaq; mixtura dolor item variat, exsurgentibus simul flatibus plurimorum anxietatum causis, ex depravata, corruptarum particularum fermentatione.

In genere ergò medicamina acidum respiciant variè depravatum; Si verò bilis exsuperet copiâ, necessariò præmittatur vomitorium, etiam aliquoties repetendum, si opus esse duxeris. Postea absorbentia & temperantia exhibeantur, quæ rarefactam bilem acido exagitatam domant & infringunt, ac fermentum gas sylvestre exhalans coercent; talia sunt
antim.

antim. diaphoret. oculi cancri, conchæ præparat. ac alcalina similia, opiatis combinata, & oleo cornic. arant. vel simili carminativo irrigata, v. g.

℞. Oculi cancri.

antim. diaphor.

margar. præp. ana. ℥. ℥.

Opi laudat. gr. ij.

olei caryoph. gutt.

misce, fiat pulvis pro dosi sæpius reperenda.

Si verò pituita simul viscida acriori bili jungatur, aromatica, incidentia, resolventia, carminantia & similia demulcentia & dulcificantia nervina exhibeantur, inter quæ non infimum sibi vindicat locum sequens

Tinctura Carminativa.

℞. Radic. calam. arom.

helen.

zedoar.

galang. minor.

cinamom. opt. ana. ℥. ij.

cardamom.

bacc. lauri.

juniperi ana. ℥. iij.

sem. anisi.

feniculi.

carvi.

cumini.

anethi ana. ℥. j.

Ts

flavsa.

flaved. cortic. arant. ℥. ℞.

flor chamom. rom. exsiccat. ℥. j. ℞.

Concisa & contusa misce, & infunde in *Vini Malvatici* ℔. viij. spir. vini ℔. ij. stent in infusione loco calido per 14. dies, tum destilla ex M. B. excipiendo seorsim liquorem spirituosorem primò egredientem, qui seruetur pro menstruo ad extrahendam tincturam. Deinde porro excipe benigniorem aquam ad ℔. ij. quam serva pro aqua carminativa.

Jam Recipe Radic. calam. arom.

helen.

zedoar.

galang. min.

cinamomi.

cardamomi ana. ℥. ij.

flav. cortic. arant. ℥. ℞.

sem. anisi.

carvi ana. ℥. iij.

croci ℥. ij.

baecar. lauri. ℥. ℞.

Incisis & contusis superfunde

spiritus prioris spirituosus ℔. iij.

Digerantur per tempus sæpius movendo, postea filtra & adde

Olei anisi.

fœnic.

carvi.

arant

arant. rec. ana. ℥. ℞.

caryophyll. ℥. ℞.

spiritus salis armon ℥. iij.

misce & digere donec unita probe conspicias,
tunc serva pro efficaci medicina, in quamplu-
rimis affectibus, colica, torminibus hystericis,
flatibus uterinis, vertigine & similibus, non sa-
tis prædicanda.

Jam ℞. Aqua fœnic.

papav. errat. ana. ℥. iij.

tinctur. jam dicta ℥. ij.

conf. alkerm. ℥. j.

laud. opiat. gr. v.

syr. fœniculi. ℥. ℞.

m℥. de hac mixtura singulis horarum quadra-
turis exhibeantur cochlearia ij. vel iij. donec
dolor cesset.

Vel ℞. Aqua fœnic.

menth. ana. ℥. iij.

cinamom. ℥. j. essent. zedoar. ℥. ij.

conf. alkerm. ℥. j.

spir. salis armon. ℥. j. ℞.

laud. opiat. gr. v.

syr. fœnic. ℥. ℞.

fiat mixtura.

Externè umbilico inungatur sequens.

℞. Olei N. Mosch. express. ℥. j.

carvi.

absynth. ana. ℥. j.

Zibetih. gr. v. misce.

Tt 2

Si do-

Si dolor contumax perster sub horam somni adhibe seq.

℞. *land. opiat. gr. ij.*
extract. zedoar. gr. iij.
olei caryophyll. gutt. j.

miscerentur pillulæ.

Sic & hæc viliora sapius dolorem abstulerunt, v. g.

℞. *Theriaca ʒ. β.*
cortic. arant. pulv. ʒ. j.

detur cum vino generoso calido supposito umbilico crusta panis assata, spiritu vini humectata, ac caryophyllorum pulvere conspersa.

Vel ℞. *Cortic. arant. pulv.*
semin. cumini ana. ʒ. ij.
castor. electi ʒ. j.

ms. fiat pulvis pro dosi, cum vino sumendus.

Quoniam nostri Galenici hic clysteribus multum tribuunt, & ad illos tanquam ad sacram anchoram confugiunt, ut eorum benevolentiam captemus, unum vel alterum apponamus, ad cuius normam, infinitos alios poterunt fabricare: nos nullum adhibere præcipimus, docti, constringentes acido-austeras particulas, alvum obserantes, longè aliis demulcentibus indigere remediis, quibus destructis vel dulces factis, obstructio alvi per se remittit, levi saltè adhibito purgante. Si
 tamen

tamen cui lubeat, sibi paret enema hoc vel si-
mile, v. g.

℞. Radic. alb.

    fœnic. ana. ℥. j.

Fol. malv.

    parietar.

Flor. chamomill.

    meliloti ana. m. j.

Sem. anisi.

    fœnic. ana. ℥. j.

    cumini.

bacc. laur. ana. ℥. ℞.

colocynth. in pes. ℥. ℞.

Coque in s. q. aquæ, colaturæ ℞. j. adde

olei lini ℥. j.

balsami sulfur. succinat. ℥. j.

camphor. ℥. ℞.

miscæ, fiat clyster, qui, si flatus adsint copiosi,
repetitis vicibus injiciendus, brevi tamen in-
terjectâ morâ.

Hic *Cl. Vedelius* notari vult, ut clysteribus
carminativis olea destillata parcè indamus, ne
acredine eorum dolor augeatur, cui facile ad-
stipulamur, quia in sua resolutione sensilissimis
acidis (piculis prædita sunt, quæ si humorem
non inveniunt, intestinorum membranas ad-
oriuntur & rodunt.

Ego sanè nullum colicum clysteribus vidi
restitutum, quia hi mali arcem nunquam at-

tingunt, inprimis intestinorum viis fixam, & ibi ex maligna fermentatione exortam, nec tam à prava materiæ copia, quam inordinata fermentatione ex subtilissimis & acutissimis sæpè particulis inductam.

Interim à nonnullis pro experto audivi exhibitum hoc, v. g.

℞. Pulv. colocynth. ʒ. i.

Ebulliat in petia cum brodii prunor. damascen. ℥. j. Hoc detur pro enemate absque ulla additione, quod tamen haud diu retinetur, tunc verò subito injiciatur lac calidum sero cervino quam pingue factum. Detur etiam ægro de lacte isto bonus haustus.

Si tandem acidum rude rodens eò ægro tantem perduxerit, ut aucta bilis inflammatione, & ejusdem tandem subactione etiam membrorum contractura succedat, post sudorifera nobiliora, volatilia, confortantia, dulcificantia, tandem ad topica deveniatur, hoc modo:

Membra contracta linteis asperioribus ad calorem confricentur, tum spiritus tartari rectificatus alcalisatus probè infricetur, & post hæc oleum galbanetum illinatur, superposita radice symphyti majoris, in aqua ad pulstem decocta, atque ita nulla contractura ex colica resistet, sed intra 14. dies ut plurimum cessabit.

Vel

Vel infricetur optimè juncturis membro-
rum contractorum alumen plumeum, & su-
perillinatur oleum spicæ juniperi & therebin-
thinæ, hoc extrahet rude in articulis conten-
tum acidum, ut salis instar adhæreat, hoc verò
ita continuetur per 14. dies, donec contractu-
ra ablata notetur.

CAPUT XVII.

*Alvi fluxus & sanguinis profluvii
remedia considerat.*

Lugenda sanè corporis humani conditio,
Linnumeris ærumnis stabilita, & hactenus
intricata, ut etiam in minimis vix fides haberi
certè queat, inprimis si affectibus Galenico
more traditis, & falsè explicatis, insistamus;
& mirandum, in re adeò necessaria & ardua,
hucusque à tempore Hippocratis substituisse
Medicorum, inprimis Galenicorum subtilita-
tem, cum tamen Hippocrates per acidum,
amarum, & infinita similia, sufficientem
subministrarit ansam, in hæc certiora inqui-
rendi fundamenta, ex quibus tandem cer-
tior partium activarum schematum doctri-
na, emergat, quæ sanè corporis humani

affectiones verius demonstrat, ex ipsis humoribus secessum passis delatas, quam humores Galenico more considerati.

Quantum intra non multos annos emolumentum Medicinæ accreuerit, ex hisce fundamentis, schematum scil. peruestigatione, commonstrant ex Neotericis Clarissimi Viri, qui, etsi nondum perfectam assecuti fuerint hujus doctrinæ scientiam; attamen, stimulum addiderunt ne in difficillimis hisce animum despondeamus, credentes ad exemplar Hippocratis per Dædalæam dextram omnes nostri corporis affectus facile demonstrabiles fore. Cautior enim Hippocrates ad gustus organon sua detulit qualia, ac varias, & intra & extra corpus, figuratum species esse docuit, quibus affectiones corporis advenire consueverint; si in eis partium activarum schemata acutiori lance trutinaremus, facile affectuum differentias metiri deberemus.

Principalis hic locus datur mixtioni, quæ temperie socia & figuris adversaria: hac suavi, hac justâ hominis innititur sanitas, dulci namq; mixtione nutritur corpus, sive sit sanguis, sive lymphaticus, vel nerveus succus, hic enim per mille capillarium vasorum anfractus ita subtilisari & volatilifari debet, ut ejus, quem continet, salium spiritus, omnem conspiciat, ac

ac schematismi certitudinem fugiat, & fuget: Jam si hic contraria particularum separatarum acie dissideat, intestinus exsurgit motus simul dolorificus, & licet in dulci sanguine omnes latitent humores, illorum tamen quilibet ab hoc secretus, propria facultate prostat, & quantum de acido possidet, tantundem conspicuæ schesis exserit; Illud tunc est quod diversas in corpore nostro excitat tragœdias, pro diversa schematis constitutione, illud decedente de vertice catarrho nares excoriat, illud partes arthritide vexatas compungit, ac caloris sensum mentitur, mediante illo melancholicus succus lancinat colica prenosos & distortos, biliosus vero dilacerat. Et annon hoc est, quo fermentum stomachi famem excitat; annon mediante hoc bilis cum lympha amicam vitæ ciet pugnam?

Sed hic lædentium saltem consideremus vitia, sic quænam spicula in propositis nostris alvi fluxibus se exserant, hic inquirendum jam esset: hic verò ejus, scilicet acidi schesis variat vel admixta bilis, vel aliæ alcalinæ terrestres particulæ, diversis cibus implicatæ, quæ pro diversa mixtura & textura affectum variant, si separato occurrunt acido.

Congeritur verò vitiosorum humorum contrariantium colluvies sensim in prima cor-

poris regione, vel illuc ad intestina ex arteriis vel criticè vel symptomaticè effunditur, ac intestina ad continuam stimulat excretionem: quandoque etiam accedens corrosivum fellis alcali ita corrodit intestina, ut gangrænam inducat, ubi tum sanguinem inficiens, & cor appellans, febremque accendens, mortem accelerat.

Sunt verò hîc alvi fluxus pro diversis humoribus varii, vel benigni aliis, vel maligni.

In aliis etiam vel plus vel minus unâ cum fœcibus alvi materiæ corruptæ excernitur, prout per venas lacteas plus vel minus transcolatur chylosæ massæ.

In aliis copiosa ejicitur serosa colluvies, lymphæ copiosa, & vitiosa existente.

In aliis bilis acris corrodens, spumansque accedit.

Alios alvi fluxuum humores, copiosum tingit acidum, quod simul dolores intensos addit.

Sæpius item ipse excernitur sanguis ex ruptis, erosis, vel alio modo apertis venulis intestinorum minimis.

Atque ita variat alvi fluxus, pro diversa acidi schesi, ratione cujus varia scorbuti alia inducuntur mala, de quibus integri tractatuli prostant: sed cum omnis affectus acido corrupto

rupto

rupto ortus, scorbuticus nobis sit, singularia
ejus medicamina subministrare noluimus,
comprehendentes omnia ea medicamina
quæ scurbuticis medentur affectibus, sub aliis
quæ ex acido ortis specifica sunt, siue enim
vocetur affectus scorbuticus, siue affectus
acido variè corrupto & alterato enatus,
idem est.

In primo jam casu ubi chylus excernitur de-
pravatus, vel propter visciditatem, aut crudi-
tatem à lacteis non receptus, tum præmissis
chalybeatis, aromatizatis, antiacidis, evacuan-
tia exhibeantur.

Si fluxus alvi sit serofus, tunc exhibitis prius
evacuantibus leniter hydragogis, Jalappeis se-
ri copia extrahatur: postea absorbentia, cor-
roborantia, antiacida & leviter adstringentia
propinentur, inter quæ sequentia condu-
cunt:

℞. Rhabarb. tost. ℥. ij.
nuc. moschat. ℥. ℞.
land. opiat. gr. j. misce.

Vel ℞. Nucis moschat. num. j.
tormentil. pulv. ℥. ij.
sacchari albi ℥. ℞. misce.

& cum pane butyro non salito illito, exhibe.

Vel in sequenti aqua propina, v. g.

℞. Aq.

℞. Aq. menth.
 card. temperat.
 perlar. ana. ℥. j.
 syr. cydon. ℥. j.
 extr. tormentill. ℥. j.
 conf. alkermes ℥. j. misc.

Optimè etiam conducit hic Pulvis
 Dysentericus D. F. H.

℞. Croci Martis adstring. ℥. j.
 C. C. usti preparat. ℥. β.
 rad. bistort.
 tormentill. ana. ℥. ij.
 cinam. el. ℥. j.
 sacchar. Saturni. ℥. ij.
 m. fiat Pulvis, cujus Dosis à ℥. j. ad ℥. β.
 Sic & ex re erunt externa, quale v. g. est seq.

Oleum adstringens.

℞. Radic. tormentill. ℥. ij.
 cortic. granat. ℥. j. β.
 fl. rosar. r.
 balauft.
 hyperic. ana. ℥. vj.
 mastic. in gran. elect. ℥. j.
 Radic. Anchus.
 sang. dracon. ana. ℥. β.
 olei oliv. recent. ℥. j.
 vini rubri. ℥. β.

In pulverem grosse concisa, coque ad vini
consumptionem, coletur tum, & fervetur ad
usum.

Vel ℞. Olei Nucisæ,
maslich.
cydon. ana. ʒ. j.
abynth. dest. ʒ. β.

misc, hoc ventriculum roborando adstringit
illitum sæpius.

Vel ℞. Theriac. q. v.
olei carminat. q. s.

misc, pro Emplastro quod *Cl. Wedel.* admo-
dum laudatur in alvi fluxu etiam dysenterico,
torminibus, &c.

Si biliosus furor alvi induxerit fluxum, ea
obtundendo, concentrando, postea evacuan-
do firmanda & restinguenda, talibus, quibus
ineft facultas biliosum humorem tam fluidita-
te, quam acredine & acido haustâ, tumultuan-
tem, stimulantem, contemperandi & demul-
cendi. Talia sunt infrigidante vi prædita, in-
ter quæ hic martialia alcalina præstant, qualia
modo supra de spleneticis tradidimus, ubi sy-
rupus chalybeatus, crocus Martis rite alcali-
fatus, & similia feligenda.

Si nulla singulari venenata acredine adhuc
dum bilis infecta extet, sequentia etiam con-
ducunt stiptica, v. g:

Emul-

Emulsio attemperans.

℞. Sem. quatuor frig. major. ana. ℥. ij.
 papav. alb. ℥. ij.
 amygd. d. ℥. j.
 aqua è succo cydon.
 folior. quercus.
 plantag. ana. ℥. ij.

fiat emulsio, cui adde

aqua cinamomi cum vino cydon. ℥. j. ℞.
 myra cydon. ℥. ℞

misce pro 4. vel 5. dosibus.

Externe Hepatis regioni potest applicari
 hoc vel simile.

℞. Farin. hord.
 carnis cucurbit. ana. ℥. j. ℞.
 santali rubri pulv.
 fl. nymph. ana. ℥. ij.
 aq. semperviv.
 plantag.
 violar. ana. ℥. ℞.

fiat cataplasma quod applicetur.

Si tandem acidi progressu bilis subacta, ac ipsa Dysenteria inducatur, & cruentus alvi fluxus, veletiam bilis nondum subacta, sed ab acido furiose agitata & spiculata malum auget; sequentia absorbentia, demulcentia, confortantia, bezoardica & similia convenient.

In hoc casu *D. Hagendorn* plures Dysentericos restituisse asserit per generosa Bezoardica, v. g. tincturam Bezoardicam cum tinctura anodyna remixtam, sudore quoad possibile prolecto, post sudorem verò pulverem stypticum internum singulis 4. vel 6. horis, in potu verò ordinario cerevisia tenui, tincturam terræ Catechu cum anodyna remixtam ad 60. guttas quotidie exhibitam, maximi deprehendisse effectus, refert. Sic v. g.

℞. *Aq. menth.* ℥. iij.
Tinct. bezoard. gutt. 40.
anodyn. gutt. xij.
lap. hemat. gutt. xv.
balsam. ☉ gutt. vij.

misce pro unâ vice singulis 3. horis repetendo.

Pulvis stypticus internus hic est.

℞. *Pulvis Bezoard. veri* ℥. ℞.
Catechu prepar. ℥. iij.
pulv. anodyn. ℥. ℞.
olei cinamom. gutt. j. misce.

Dosis ℥. ad ℥. ℞.

Sic etiam has Pillulas anodynas dictus *D. Hagendorn* admodum recommendat, v. g.

℞. *Catechu extract.* & ad dimidias vel ultra evaporat. ℥. ij

pulv.

pulv. anodyn. ℥. j. misce, hisce addi quandoq;
poterit

lapid. bezoar. orient. gr. j. vel. ij.

Dosis Pillularum ℥. j. ℥. β.

Tinctura terræ Catechu fit, si pulverisatæ
terræ affundas spir. vini tartarisati q. s. ac more
solito extrahas & filtres. Si tincturam evapo-
ras ad siccitatem, habes terram Catechu opti-
mè paratam, cujus pauca grana pro dosi suffi-
ciunt, in omnibus alvi fluxibus, fluxu item
mensium immodico, fluore albo, urina cruen-
ta, gonorrhœa & similibus.

D. G. Mœbius hunc suum Pulverem Dy-
sentericum admodum commendat, qui

℞. Pulv. lapid. hamatit. ℥. j.

℞. cum antimoniousti.

croci Martis ℥. β.

magister. corallor. cum succo citri facti. ℥. j.

medullæ lapidum. ℥. j. β.

misce, fiat pulv. cujus Dosis ℥. j. ℥. β.

In dysenteria maligna addit spolia serpen-
tum.

Dicti pulveres optimè cum seq. Syrupo
propinari possunt, v. g. si fit.

Syrupus Dysentericus è N. Mosch.

℞. Nucis moschat. condit. num. ij.

Vini Malvatici ℥. iij.

Con-

Contunde in mortario lapideo in pultis formam, postea expressum coque ad consistentiam syrapi.

Maximè item alii recommendant *liquorem terra sigillata*, qui fit ex terrâ sigillata minutissimè trita, affuso spiritu vitrioli correcto, quæ coagulata in lapidem quasi, in loco humido solvuntur in liquorem dulcem adstringentem, summum Dysenterix & fluxuum alviremedium.

Tandem omnibus irritis, nihilque proficientibus, vel parum saltem, *D. Scharleton* ad acidulas, tanquam ad sacram anchoram, confugere præcipit.

Si fluxus colliquativus Atrophix vel Hæcticæ comes infestet, humectantia, infrigidantia & simul adstringentia, acrimoniamque salinam dulcificantia præsto sint, qualis est supra posita Emulsio.

Sic & hoc non potest non conducere, ad quod

℞. *Lactis recentis mens. j.*

Nucis. mosch. incis. num. ij.

gran. piper. nam. xvij.

caryophyllor. num. xv.

cinamomi ℥. j.

cortic. quercus annosæ interior. ℥. iij.

Incisa & contusa, coquantur donec una quarta pars decocta sit, tunc colentur, colaturam.

V u

ram-

ram in quatuor divide partes¹, unam propina mane, alteram hora decima, tertiam à Meridie hora quarta, quartam hora somni, & si hoc pet aliquot dies recenti confecto lacte reiteretur, nulla nec diarrhœa nec dysenteria perstabit, si dolor maximam partem ablatum est, non admodum calidè hoc lac propinandum.

Quod clysteres attinet, quos hic Galenici magni faciunt, de eis *Cl. Vvedelius* notat, non dari clysteres adstringentes, quia humiditate sua blanda, magis emolliant, ac præterea omnis humor intestino recto infusus, ceu ipsi peregrinus, irriteret & ad excretionem stimulet. Nisi illi potius ac redinistemperandæ, & corrosæ membranosæ intestinorum substantiæ demulcendæ & consolidandæ causâ exhibiti, per accidens adstringant. Caveas verò ne oleosa acria, salina indantur, quoniam hæc consolidationem impediunt; Ex omnibus verò conducit lac cum sebo cervino calidè injectum, vel oleo amygd. d. commixtum, additis paucis balsami sulfuris guttuli, quale de colicis dedimus.

Insuper notandum circa adstringentium exhibitionem, ea singulis 5. vel 6. horis repetenda, quia eorum efficacia intra id tempus remittit, hinc non desistendum subito: Ac hæc nota omnibus alterantibus etiam adhiben-

benda, ac per tempus insistendum medicamini, legitimè & ratione effectus adhibito, & justè parato, non pro more Pseudo-Medico-
rum, qui hoc non statim juvante, subitò ad aliud transiliunt, unde non minimum produnt suam ignorantiam, nescientes quid præscribant, aut quid ordinare modo debeant.

Cum etiã sola adstringentia nimium inviscerent, & sola opiata nimium figant, hinc ea mediantibus aromaticis, absorbentibus, combinavimus, quæ simul dulcificando resolvunt, ac tum omne intentum exsatiant.

Alios sanguinis fluxus, puto Hæmorrhagiam narium, uteri, Hæmorrhoidum &c. rursus, eadem obveniunt acidi spicula, quæ supra alvi fluxus fabricare audivimus, sed diverso agendi modo, & actionis loco. Ortus est ex acido acri, oleosæ & volatili admodum alcalisatæ bili occurrens, & quo inculcata magis & sincera hæc sunt, tantò magis ad fervorem nata eundem excitant: ubi si bilis reuinit, tam profundos ei infigit acidum aculeos, ut etiam sponte ad pugnam excitetur. Accedit sæpius lymphæ copia & exsuperantia, quæ dictam contrariantium pugnam optimè promovet, quo eò facilius & levius in se invicem impingant.

Huc itaque spectant remedia quæ serum
 redundans exhauriendo, & bilis ferociam ab
 acidis spiculis impressam, in frigendo, Ar-
 cheum turbatum pacant, & quietem sanguini
 imperant: talia sunt incrassantia, spiritus ex-
 orbitantes concentrantia, adstringentia, opia-
 ta, & similia absorbentia, & imbibentia.

Si serum copia peccet plus solida, quam li-
 quida conducunt, v. g.

℞. *Oculor. cancri.*

corall. r. ana. ℥. β.

croci Martis legitime parati solubilis gr. viij.

terra catechu præparat. gr. v.

laud. opiat. gr. j.

miscæ pro dosi sæpius reiteranda.

Quæ tamen ut eò citius opem ferant, cum
 liquidis propinari possunt, v. g.

℞. *Decoct. hord. ℥. iiij.*

aqua plantag.

sperm. ranar. ana. ℥. iiij.

sem. melon.

cucumer.

papav. alb. ana. ℥. iiij

glandium immatur. num. ij.

amygd. d. excort. ℥. j.

fiat emulsio, cui adde si lubet.

tinctur. lapid. hamatic. gutt. xx.

anodyna gutt. v. iiij.

manus Christ. perlat. ℥. β.

ms. pro 2. dosibus, sæpe reiterandis.

Externe Hepatis regioni, & testibus applicetur hoc epithema, v. g.

℞. *Aquanymph.*

plantag.

sperm. ranar.

cichor. ana. ℥. ij.

eamphor.

facchari Saturni. ana. ℥. ij.

aceti bezoardici ℥. j.

miscē, hoc tepidè linteis triplicatis, quadruplicatis, dictis locis, pulsibus item, nuchæ &c. adhibetur.

Vel ℞. *Boli armeni.*

terra sigillat.

sang. dracon. ana. ℥. j.

album. ovi.

succi plantag.

aceti bezoardici ana. q. s.

fiat cataplasma fronti applicandum, vel vertici.

Höferus in suo Hercule Med. certius remedium non inveniri posse refert quam aquæ frigidissimæ, vel aceti, subitanæ ad nucham applicationem vel affusionem.

Vel ℞. *Pulveris spernioli ex oculis nigri facti. ℥. β.*

aluminis crudi.

vitrioli ad rubed. calcinat. ana. ℥. iij.

gallarum immatur. pulv. ℥. j. β.

miscē, hoc gossipio exceptum applicetur oculis venarum sanguinem stillantium, in hæmorrhoidum, uteri, & aliis sanguinis fluxibus.

cum spermate ranarum, alumine confervato, fiat cataplasma fronti & Hepatis regioni applicandum.

Velin hæmorrhoidum fluxu nimio, spongiâ, atramento ex gallis, & vitriolo parato intincta, applicetur ano & intrudatur.

Aut axillis supponatur Emplastrum ex bufone supra de Bezoardicis descriptum, vel bufo integer exsiccat, & cessabit ac remittet narium hæmorrhagia.

Plura, si immoderatus calor ex nimia bilis volatilitate, vel feбри ardenti accedat, supra quære de Hepaticis vel infra de malignis febribus. Ubi tamen hæmorrhagia est critica, & nisi copioso effluxu vires prosternat, non impedienda. Econtra si est morbosa de qua egimus, statim in principio succurratur, & si circumstantiæ ferant etiam vena secetur brachii reiteratis vicibus intra aliquot horas, moderatè tamen, ut si opus requirat, reiterari queat.

Tandem omnibus parum proficientibus, martialia vel acidulæ rem expedire, supra citatus *D. Scharleton* asserit, non dissentiente *Louvero* vindicat. *pyretol. Villis*, pag. 18. ubi exemplum producit puellæ per sex annos hæmorrhagia afflictæ, sed martialibus tandem curatæ.

Inte-

Interim *Rulandus* mirum quantum commendat stercus porcinum recens calidum odoratum, quod in momento sanguinem è nare stillantem coagulare asserit.

Riverius oxycratum per nares frequenter attractum commendat. *Mindererus* verò aquam sperm. ranar. cum alumne mistam, & errhini instar usurpatam laudat.

CAPUT. XVIII.

Nephritica pertractat.

HActenus stat Neotericorum sententia, calculosæ concretionis causam spiritui lapidifico debere ortum, in quo verò hujus spiritus formalis consistat essentia, huc usque ignoratum mansisse & intricatum, testatur *Ammannus*, cum nemo ferè dispositionem lapidificam eradicare valeat; modumq; igitur fiendi demonstrari facilius, quam ipsum calculum removeri, & vanam omnem esse hujus confectionis vel fabricationis scientiam, sine experto remedio exclamat.

Verum est & dolendum sanè, quod rudis admodum sit plurimorum ferè & magnorum affectuum notitia, ac verus, & fiendi, & curandi methodus. Interim non

despondendum animo, in difficillimis, si modo liberet particularum activarum perveftigare figuras, fanè illuftre cognofcendis morbis conferretur emolumentum. Hic verò acidus confulendus eft fpiritus, cui perpetua ineft & agendi, figurandi, & coagulandi aptitudo; modum & rationem concretionis calculofæ in Macrocofmo, intelleximus acidum volatile expeditioris coagulationis eſſe cauſam: hujus etenim celeritas, anguſtos expeditius pervadit meatus atque iſtis interceptus firmius hæret, & durius efficit corpus, non ſecus ac ſi in fodinis nonnullis reperti lapides ſciſſiles, læri expoſiti, & mollia è fundo maris extracta corallia, æris acido volatili indureſcunt & lapideſcunt.

Talis volatilis acidus ſpiritus conveniens eſt calculofæ concretionis efficiens, ſi oleo jungatur, quia hoc aquæ diſſolutionem repudiat. Oleum verò, bilis ſuppeditat, alcalinum volatile, quod diverſis in locis acido volatili occuſans, cum eo copulatur, in maximum ſanitatæ humanæ detrimentum, atque hinc corpus humanum non uno in loco calculis infarcitur. Si in folliculum fellis dictus irruat ſpiritus, inibi calculus procuditur. Si verò cum lymphâ ad renes deferatur ſecret^o, vel ibi ſaltem ſecedat, & particulis alcaliſatis oleoſis è bile adductis

occurrat, arenas fabricat; ubi tum vitiatum renum fermentum calculi coerces semina, cuius tamen prima rudera non ita cohærent, quin facile dissolvantur, cum crudiores adhuc sunt rubicundæ istæ particulæ & immaturores, quam coguli albi.

Si oleosorum alcalinorum facilem cum acido volatili concretionem percipere haud possis, perpende succini & aliorum resinorum qualia, tibi dabit expedita analysis, ubi spiritum, sal volatile, & oleum simul obtines.

Nullum verò adæquatius habitaculum, oleosis, volatilibusque designari posse, bile, in bobus demonstrat fellis cystis, hyeme calculis frequentius turgida, nunquam vero illorum vesica eis repleta, qui tum tempore verno esu graminis curantur rursus, quia ex eo in proprio domicilio medelâ inveniunt: quod verò in homine remotiores etiam infestentur partes, secus ut jam de bobus dictum, calculosa concrezione, rectificatioribus, volatilioribusque adscribendum est humoribus & spiritibus. Atq; hinc stat assertio, Biliofos, calculosæ concrezioni admodum esse obnoxios, assentiente *Cl. VVilh. ten Rhyne* qui asserit, se plurimos in isterum pronos, calculo obnoxios, eosque jam ab eodem vel in urinæ aut in fellis vesica infestatos advertisse: atque hæc est calculi genesis,

spirituosus inducta; ab hoc si acidulum & volatilem spiritum destillatione extrahas, & rursus restanti materiæ calculi adhuc formam, non verò firmitatem referenti, reaffundas, pristinum resarcire duritiem *Tacknius* refert.

Hiscæ jam ex causis enatus & concretus calculus, simili indiget solvente, quia solvens cum solvente ejusdem esse debet naturæ, exemplo à gummatibus, resinosis & similibus, etiam ex minerali regno desumpto, ubi nulla contraria contrariis, sed similibus semper solubilia vidimus; Cum itaque hic primarius petrificationis, Author fuerit acido-valatilis, simili iterum volatili acido solvente destruendus erit. Talis est spiritus Nitri volatilis, qui omnem ferè in destruendo calculo absolvet paginam, sicuti jam supra de diureticis pluribus hæc pertractavimus.

Interim sequentia hæctenus laudata fuerunt, quæ sæpius opem tulerunt in leviori nec dum coagulato & fixo malo.

Respiciunt verò in genere Medicamina hæc coaguli resolutionem, & coagulatoris destructionem, vel jam factam, vel in fieri, & vel copia, vel acrimonia membraneum sensibile genus pungendo, rodendo, inflammando
vel

vel irritando & ad continuam excretionem
stimulando, nec tamen quid excernendo.

Si concretio sabulosa sit in fieri, & renes ob
depravatam innibi contrariantium pugnam
infestentur, pungantur, inflammentur serum-
que detineatur à coagulatore, quod nos vul-
go Nephritidem vocare consuevimus, tum
conveniunt diluentia, simul resolventia, de-
mulcentia, dulcificantia & similia, quæ se-
quentibus formulis comprehendimus.

Inter quæ liquida expeditius rem perficiunt,
v. g. fiat tale vel simile Decoctum.

℞. Cicer. rubr. ℥. ij.

sem. violar.

papav. alb.

dauci.

malva ana. ℥. ℞.

baccar. juniperi ℥. j.

fruct. alkekeng. num. vj.

glycyrrhiz. rasa. ℥. ℞.

Coque in f. q. aque petrosel. & fontan. ana. p. q.

Colatura ℔b. ij. adde

syr. de quinque radicibus.

misce, bibat de hoc Decocto æger ter de die,
instillatis semper spirit. nitri volat. dulcis
gutt. vj.

Vel fiat talis mixtura omni in ser-
viens scopo.

℞. Aqua

℞. Aqua petrosel.

fragar.

saxifrag. ana. ℥. j. ℞.

foenicul.

cinamom. ana. ℥. ℞.

spir. alkekeng. ℥. ij.

confect. alkerm. ℥. j.

laud. opiat. gr. v.

syr. de althæa Fernel. ℥. ℞.

spir. nitri volatil. ℥. j. vel salis succini vol. ℥. ij.

misce, de hac mixtura dentur singulis horis 2.
vel 3. cochlearia.

Vel ℞. ol. amygd. d. ℥. ij.

aq. raphan. maj. ℥. iiij.

petrosel.

gener. vini albi ana. ℥. iiij.

spir. salis volat.

thereb. ana. gutt. v.

succilimon. num. v.

misce pro 2. dosibus, si enim prima dosi non
cesset dolor, post tres horas altera dosi exhi-
beatur, & dolorem verissime cessare Lemerii
communicat.

Vel fiant sequentes Aqua, v. g.

℞. Fragor. rec. mens. 4.

baccar. alkekeng. ℥. j. ℞.

rad. raphan. maj. ras. ℥. ij.

semin. Dauci vulgar. ℥. ℞.

succibetula mense Martio collect. ℥. xxiiij.

mixta destillentur per M. B. Hujus aquæ dosi
est

est ab ℥. j. ℥iij. cum syr. de althæa, spir. nitri
dulci &c.

Vel fiat talis D, G, R.

℞. *Fragor. matur.* ℔. i. ij.
Vins Malvatici ℔. ij.
aq. juniperi. ℔. j. ℞.
petrosel. ex radicibus ℔. ij.
Heder. terrestr.
radic. saxifrag. alb. ℥. j.
nuc. persic.
cerasor. contus. ana. ℥. vj.

Stent in infusione vase clauso per mensem,
postea destilla & serva.

Dosis est à cochleari uno ad iij. vel. iij. tem-
pore matutino, tam ad præservationem quam
curationem.

Si fortior inflammatio simul feбри similes
inducat paroxysmos, & sitis excruciet, fiant,
v.g. tales

Emulsiones.

℞. *Sem. 4. frig. Major. rec. ana.* ℥. ij.
papav. ℥. j.
nucleor. persic. ℥. j. ℞.
Decocti hordei cum femine dauci facti ℥. vj.
Aqua petrosel.
liquoris betule destill. ana. ℥. j.

Fiat Emulsio, cui adde

syr. de althea Fernel. ℥. j.
spir. Nitri dulcis gutt. aliquot

mf, pro 2. dosibus.

Vel

Vel ꝑ. Nuc. persic. ℥. j.

sem. violat. purp.

dauci.

saxifrag.

genista ana. ℥. ij.

Aq. petrosel.

saxifrag.

ononid. ana. ℥. iiij.

fiat emulsio, cui adde

syr. violarum.

de alth. Fernel. ana. ℥. vj.

spir. Nitri dulcis volat. ℥. j. β.

misce pro ꝑ. dosibus.

Helmont admodum recommendat liquorem betulæ, extractam è betulâ vulneratâ, mense Martio, circa tempus, quo solet vulnerata vitex plorare novellum liquorem; eum verò colligere jubet ex ramo crassiori, ad semidiametrum vulnerato, indita vulneri lana, quo servetur apertum vulnus, atque ex hoc stillantem succum subacidulum non ingratum excipere, lithiaefos insignis solamen. Meraciorem verò è superioribus ramis, quam propè truncum, effluere testatur.

Huc succum etiam laudat *Cl. F. Hoffm.* unius aut alterius cyathi portione poculo cerevisiæ benè lupulatae associatum, & mane propinatum, ac effectus ad calculi præsertionem adeò optabiles & generosos esse asserit,

rit, ut vix ulli antinephritico palmam cedat, & dysuriis etiam & stranguriis senum medeatur. Calorem item jecoris è bile nimis volatili acri mitiget, ac incantamenta etiam solvat.

Semen Dauci etiam Cerevisiæ incoctum, & pro potu ordinatio bibitum à lithiasi præservare dictus *van Helmont* habet.

Huic & optimè referuntur absorbentia, alcalina, quæ coagulatores in sua actione interturbant, & ita coagulum destruunt: talia sunt sequentia.

℞. Oculor. cancri.

sperm. ceti ana. ℥. ℞.

salis volat. succini gr. v.

misce pro dosi sæpius repetenda.

Vel ℞. Sem. cynosbati. ℥. ℞.

oculor. cancri.

nitri purissimi ana. ℥. j.

misce, Dosis ℥. j.

Vel ℞. Oculor. cancri ℥. j.

salis. volat. succini. gr. vj.

opii laudati gr. j.

mf. pro dosi.

Si enim dolor sit intolerabilis, & bilis acri volatilitate excedat, adde dictis pulveribus unum vel alterum opii laudati granum, quo *Archeus iratus* quiescat.

Vel fiat tale *Malvaticum Nephriticum*,
quod

quod dolores expeditissime solvit, & urinam retentam ciet.

℞. *Opii calcinatione levi correct.* ʒ. ij.

salis tartari ʒ. ij.

optimè tritis superfunde mensuram *Vini Malvatici*, post 2. dies macerata filtrentur, cujus dosis cochlear. j.

Externè ad mitigandam inflammationem sequens conducit

Oleum infrigidans.

℞. *Sperm. ranar.* q. v.

coque cum s. q. *olei olivarum*: expresso oleo infunde.

Flor. violar. martial.

nymphaea.

flor. sambuci.

solani.

hyosciami ana. pro lubitù.

stent per æstatem in Sole. Postea decoque & exprime; & ad usum conserva.

Vel ℞. *Sperm. ranar. sicc.* & *pulv.* ʒ. ij.

axung. serpent. ʒ. j.

olei scorpion. ʒ. ʒ.

sacchari Saturni ʒ. j. ʒ.

camphor ʒ. j.

ol. caryophyll. gutt. viij.

misce pro linimento.

Vel camphoram spiritu acido solutam, & redu-

reductam, cumque axung. humana in lini-
mentum redactam illine.

Interea etiam coagulatoris impetu fracto,
intermediuntur leviter abstergentia & expel-
lencia qualia sunt therebintinata, v. g.

Recipe *therebint. cypria* ad siccitatem inspissat ℥. j.

pulv. radic. ireos flor.

oculor. cancriana: ℥. j. β.

extract. liquirit.

symphyt. ana. ℥. β.

balsami Peruviani ℥. j.

salis volat. succini ℥. j. β.

misce fiant Pillulæ Dosi ℥. j. vel ℥. β. exhibendæ.

Vel therebinthinam cum manna vel oleo
amygd. dulc. propina, & res facta erit sicut
Waleus habet.

Tandem etiam martialia, acidulæque ad-
modum convenient *Heurnio* teste, de quibus
vide Diuretica.

Si *Renes* copioso crudo pituitoso humore
infarciantur, externa etiam conveniunt le-
nientia, ut sunt balnea, cataplasmata, & simi-
lia, calore suo moventia, & torpidum Ar-
cheum vel renum fermentum excitantia: at-
que his sæpius tanta & efficacia, ut per acci-
dens etiam calculos excernant. Tale potest
esse sequens vel simile.

℞. *Radic. alth. ℥. ℥ij.*

Fol. malv.

parietar. ana. m. ℥j.

℞

origan

*origani.**calaminth.**artemis.**petroselin.**rorismarin. ana. m. ff.**sem. lini.**fœnugr. ana. ℥. iij.**furfur. hordei. m. sj.*

Incisa & sacco inclusa coquantur in aquâ
pro Balneo.

Post Balneum oleum therebinth. succini,
vel simile probè infricetur.

Si verò in Vesica hæc calculosa hæreat con-
cretio copiosa, ac urinam præcludat, impona-
tur abdomini simul cataplasma ex allio vel
cæpis cum baccis juniperi rec. contusis.

Vel in hoc casu Recipe *capar. allii num. x.*

*raphani armorac. ℥. ij.**baccar. juniper. ℥. j.*

contusis affunde *Vini Malvatici ℔. j.* stent
per aliquot dies, postea de eo sæpius exhi-
beantur aliquot cochlearia.

Si denique eò malum progrediatur, ut cal-
culus concretus extret, tunc spiritum Nitri vo-
latilem consule, si hiænil solvit, debita & repe-
rita exhibitione propinatus, lithotomia in au-
xilium vocanda. In hoc etenim casu cavend-
um ne pellentibus utaris, quia ea calculum in
ure-

uréterum angustias pellunt, ac ita malum au-
gent, imprimis si tantam jam habet calcu-
lus magnitudinem, ut expelli amplius ne-
queat.

Notetur item, ubi calculosa concretio in
vesica hæret, ut, si topica exhiberi debeant, ea
umbilico applicentur, quia tum ob consen-
sum vasorum umbilicalium optimè stimulas-
se olea destillata urinam, expertum est.

CAPUT XIX.

Arthritica ministrat.

SI in aliquo, certè in hoc corporis actu
maximoperè datur locus quærimoniæ de
varia & depravata mixtione contrarian-
tium activorum, & admirandum sanè na-
turæ arcanum, quæ unico instrumento effi-
cit contrarias, & diversas operationes, solvit
& coagulat, generat & corrumpit, nec solùm
in animali, sed in omni regno.

Idem ventosus sive volatilis spiritus aci-
dus, qui alibi humores solvit, eos hic li-
gat, idem qui in nephritide & conscien-
do calculo vesicæ, reliquarum quodam-

modo partium considerationem habebat, hic eo insolentiæ procedit, ut nec unicæ vix corporis partis respectum habeat, sed hoc simul & illud impugnet. Hinc tanta ejusdem, licet in diversis partibus, cognatio; ex hinc Hypochondriaci, Nephritici, Arthritici, ferè frater-
no semper sodalitia junguntur.

Horum affectuum causam Galenici fabulose, humoribus adscribunt, alii ab Hepate, alii à Liene eam deducunt, alii intra, alii extra venas eam quærunt, alii alia somniant: hinc Podagricorum infelicitas, qui ignorata sui doloris causa & fiendi modo, frustra medelam quærunt. Nos eam brevibus declaramus. Causa principalis est acidum volatile, secretum à suo corpore, figurata sua schesi lædens, & partem quam secretum irruit, dolore & calore vexans, & tandem accedente idonea materia, topfos producens & calculos. Causa secundaria est oleosa alcalina sanguinis pars, vel magis vel minus volatilis, acido occurrens & ei materiam ministrans. Horum ortus in prima digestionem inquirendus, quæ si depravata, cruditates continuas transmittit, dulci mixtionè ineptas, & spirituum subtilium & volatilium confectioni inidoneas, hisce ærumnis pabulum præbet, & conficit.

Nutritius enim succus per mille capillarum

vasorum anfractus ita subtilisari & volatilifari debet, ut ejus salis spiritus omnem conspicuitatem & fugiat & fuget. Si verò in hac sua perficiendi actione turbatur, & vel non perficitur, vel perfectus heterogeneorum accessione secernitur, dulcis subito perit mixtura. Triplicem verò hunc cum *Cl. VIIb. ten Rhyne* concipimus secessum spirituum, & dulcis mixturæ discessum. Primò, cum heterogeneum corpus, propter miscentis spirituosæ absentiam in partes sui integrantes secernitur. Sic si spiritus ex sanguinis massa discedunt, tum vel bilis in lymphæ exurgens pulsatilem incendit inflammationem, vel secedens lymphæ aut transudans serum articularum juncturas lacinat, vel oleosa bilis continuum ardorem per sanguineam spargit massam, &c.

Secunda secretionis species est particularum magis simplicium & subtilium, quando eadem, ex dulcificantium discessu in sui prima conspicua & lædentia; ut si bilis in deflagrans oleum, & adustivum alcali &c. secedunt, & hæc secretio priori similis est. Tertium secretionis membrum his binis contrarium, sanis accidit, & minima concernit spicula, quæ, quo majorem sui patiuntur discessum, eo minus conspicua fiunt, sed subtilisata magis, mixtionem & temperiem inducunt, &

omnis motus causa fiunt. Hæc secretionis species in corpore naturaliter constituto, si interrumpitur, prioribus ansam dat, & mixtionem perficiendam deserit, ut tum cruditatibus inductis spiritus ad secessum disponantur.

Si hæc planè à primo ortu inducta velimus rursari, Ventriculus præsto est, qui primam suppeditat hujus actionis aream: Hic si obruatur sensim nimis quam par est, pro cuiusque ventriculi constitutione & fermenti fortitudine, cibus, vel quanto, vel qualia, peccantibus, tum stomachalis viariatur fermentatio, & si tum stomachus non sufficit digestioni, hujus oneri sublevando inhiant spiritus animales, qui verò tunc ipsi delassantur, & dissipantur, & fit sensim depravatus chylus, & ex hoc sanguis, animalium spirituum elaborationi ineptior, hinc corporis, mentisque segnities inducitur.

Vegetiores enim esse debent spiritus, qui Ventriculi fermentum temperant, ne quod subacescere debet, in Austerum degeneret, & præsentem morbi figat radicem, cujus præambulo, Universalis lassitudo est, & extremorum pondus. Inspissat enim Austerum, quia crassæ ejus particule superficiem lambunt, nec tamen penetrant, quia in iis à circumfe-

rens

rentia ad centrum moveretur subtilis aër sive tenuissimæ particulæ, cujus comes tunc frigidus sensus est, non à frigore tanquam causa ficta, sed à dicto motu inductus, quo relinquuntur externè crudiores particulæ, & subtiliores introrsum migrant.

Austerum hoc, quod ab immaturo prodiit acido, si cum sulfure combinetur, prodit sapor acerbus; Sicuti fit in corpore, si inconcocta crudior bilis, crudo acido, oleum crassum involvit; Et si tunc hæc sanguini miscentur, inde tum tales resultant spiritus, qui in cerebro rabiem, in thorace morsus & anxietatem, in extremis partibus Podagram frigidam, si ita vocare lubet, inducunt. * Vel affectioni Hypochondriacæ cum suis symptomatibus ancillantur, ac tormina, flatusque ventris, strangulationes uteri, faucium & similia contrahunt: Et si tales semper producuntur animales spiritus, quales humores sunt, oritur tandem inordinata effervescentia, internorum sensuum perturbatio, & ex eorundem defectu languor totius, sequente totius Oeconomix quiete & immobilitate, contractura, & morte. Hæc est Podagræ vel Arthritidis fabricatio, à crassioribus inducta particulis, cui non absimilis est altera species, nisi

partium subtilitate, quando bilis copiosa volatilis aliàs sincera, ab acido inquinato volatili in fervorem adigitur, & secessum facere cogitur, ubi tum locus in quo talis instituitur actio conflagrare videtur, & tandem tophis repletur, exsiccata simul sinovia, ex lymphæ in extremis partibus defectu: hac ut plurimum biliosi & vino generoso assueti, notantur, & infestantur Podagrâ; tales semper iracundos observes, nulla etiam datâ causâ, quia jam bilis acredine, ex acido volatili haustâ, & disposita, semper est & manet in motu.

Tales item Nephriticos observavi & calculo notatos simili ex causa semper iracundos: Non enim hi affectus multum differunt nisi lociratione.

Ex præmissis causis inducta Arthritis, Podagra, Nephritis, sequentibus indiget remediis, scil. primo evacuantibus per alvum, postea Diureticis, Diaphoreticis, quæ nobilissimos præstant usus, item aperientia martialia antiacida, absorbentia, dulcificantia & similia.

Ante omnia verò diæta imperanda, ne dicto igneo, spiritali volatili acido pabulum præbeatur, vel crudiores acidi particulæ augmententur, promoveanturque.

Acidi igitur cibi, citra delectum, ac inconsideratè minimè sumantur. Ex omnibus verò
ratio-

ratione potus vina vitentur, præsertim quorum spirituoſa aciditas, qua in acidum tendunt alcali, ſuperat, prævaletque; idem iudicium eſto de cereviſia veteri ſpirituoſa, vel acida aut vinoſa.

Horum loco bibat Podagricus quam ſimplicem ſpiritu Nitri volatili dulci, vel ſucco limonum & paucò ſacchari alteratam ad gratiam. Hæc namque acida plus coagulatoris deſtructioni, quam promotioni apta ſunt, ſecus, quam ea quæ fermentando ſaltem aciditatem promunt, ut ſunt omnes fructus horarii, diverſique cibi, hæc enim naturali labore in acetum tendentia, differunt ab eis quæ jam perfectionis metam attigerunt; nam illud quod in via eſt, & tacite ad aciditatem ſeu finem tendit, loca illa quæ fermentabilis ille acor penetrat, inquinat ac inſicit. Hoc verò perfectum volatile dulce acidum non, ſed hoc ſubtiliſſimis ſuis ſpiculis obſtructiones reſerat, renacem hoſtem incidit, volatile naturale acidum confortat, coagulum dirimit, & putrefactivum acidum deſtruit, quod aliàs longa dierum ſerie naturali cum fermento mutuas conformaſſet ſcheſes.

Jam medicamina conſideraturis primò ſe offert evacuatio, in primis ubi acido - auſteri, æruginofi, acerbi humores malum adduxerunt,

runt, quoniam verò hi purgantibus minimè auscultant humores, acido nondum infracto & debilitato; hinc prius absorbentia, ut sunt oculi cancri, propinentur, horum enim pulvis magnetis instar acre istud æruginosum attrahere. *Cl. Tackenius* refert, quod tunc post horam exhibito vomitorio etiam leni ejectum, ægrum aliquando plane, vel ad tempus saltem liberasse asserit. Hoc enim medio, acidum adulterinum peregrinum, æruginosum, acerbum, vel vario alio modo alteratum & vitiarum liberatur, ut tum facile auscultet vomitorio; hoc præmissis; si attamen dolor Podagricus irruat & excruciet, statim ad compescendos cruciatus animus est applicandus, relictis aliis intensiõibus, donec carnificina cesset, duplici tamen observata intentione, scilicet respectu igneæ biliosæ, vel Frigidioris Podagræ, vel arthritici doloris causæ.

Si enim à crudiori, acerbo, austero acido, dolores hi arthritici, Podagrici, catarrhales convehantur, sequentia conveniunt topica alcalica, absorbentia, dulcificantia, sulfurea, oleosa, & similia quodammodo siccantia & roborantia. Inter quæ primum locum obtinent spiritus volatilia, qualis est, v. g. seq.

Spi.

Spiritus Arthriticus.℞. *Spir. lumbric. terrestr.* ℥. vj.*cochlear.* ℥. iiij.*Formicar.* ℥. ij. ℞.*salis armoniaci.* ℥. ℞.*castorei.* ℥. ℞.*croci. or.* ℥. ℞.*camphor.* ℥. ij.*Opii.* ℥. ℞.misc, digere per aliquot dies, postea filtretur
& servetur.Vel ℞. *Aque Anhaltin.**Spir. lumbric. terrestr. ana.* ℥. vj.*salis armon.* ℥. iiij.*Essent. succini.* ℥. ij.*oastor* ℥. ℞.*pini.* ℥. j. ℞.

misc.

Vel ℞. *Spir. lumbric. terr.* ℥. ij. ℞.*salis armon.* ℥. ij.*cochlear.* ℥. j.*sapon. vener.* ℥. ℞.*camphor.* ℥. iiij.*Opii.* ℥. ℞.*croci* ℥. ℞.mista digere per aliquot dies, postea filtra &
serva.Vel ℞. *salis succini volat.**Spir. salis armon.*

olei macis destill. ana. ℥. j.

spir. vini rectificatiss. ℥. ij.

digesta per aliquot dies serua.

Ulus harum mixturarum insignis admodum est, si probè dolenti infricentur parti.

Sic & sequenti modo acquiritur insignis

Spiritus Antipodagricus.

℞. Salis tartari aceto destill. imprægnati.

calcis viva. ana. ℔. j.

Ab his spiritum vini q. s. aliquoties abstrahere, tunc adde

Silicum cum sale tartari calcinatorum ℔. j.

salis urinae volat. ℥. iiij.

camphora. ℥. iiij.

misc omnia, ut fiat massa sicca, si non sufficiat calx viva, adde tantum silicum pulv. q. s. tum retortæ immissa destilla per gradus, ultimo forti igne, maximo adhibito recipiente, & prodi liquor in dolore Podagrico summæ efficacix.

Conuenit item optimè spir. vini camphoratus, præsertim à rore marino rectificatus & cum spir. salis armoniaci remixtus.

Sic & multi recommendant applicata Vesicatoria, quale est illud *B. Clodii*, quod

℞. Cantharid.

piperis.

caryophyll. ana. q. v.

fermenti acerrimi. q. s.

cum

cum spir. vini fiat pulmentum quod dolenti loco prius spiritu vini humectato impositum, & per tempus relictum, vesicam excitando, attrahit acidam doloris causam.

Si dolor Podagricus igneum felles alcali, & resolutum ejus acidum pro causa habeat, plus temperata alcalica conducunt, qualia sunt sequentia, inter quæ excellit hoc

Sperniolum.

℞. Sperm. ranar. sponiè resoluti & beneficio salis armoniaci asservati. ℥. iij.

sperm. ceti. ℥. iij.

camphor. ℥. j.

thuris.

mastich. ana. ℥. ij.

croci. ℥. ℞.

Mixta servantur in lagenis vitreis loco frigido, hæc externè applicata mitificè igneum ardorem mitigant, & in hæmorrhagiis etiam quibusvis insignes præstant usus.

Aliàs sperma ranarum Luna decrescente & brevi ante novilunium collectum, & ex balneo ad siccitatem destillatum, aquam suppeditate alcali insipidi ditissimam, Cl. Tackenius in suo Hippocr. chym. mechanicè docet. Hancque tepidam cum lineis pannis applicatam, igneæ podagræ optimum esse refrigeriū.

Hoc

Hoc tamen notandum, ne, ut multi suadent, aquæ addatur alumen, quia hoc adstringendo poros cutis claudit, & tum impedita diaphoresi dolorem augmentat, quod etiam *Hil-dannus* confirmat, ubi alumen podagricis inimicum monet: At multo melius podagrigo consules si aquæ prædictæ alcali, ac uaveris urinæ alcali, ea proportione, ut inflammatam dolentemq; partem applicata aqua non pungat, quod lingua explorari potest; hoc modo alcali urinæ, hujus aquæ alcali associatum, & tepide triplicatis linteis fomenti loco applicatum, attrahit aciditatem ebullientem, & dolorem maximè lenit.

Ex hoc fundamento paratur ex tempore aqua absorptiva, absque destillatione, sed simplici saltem salis armoniaci & salis tartari mixture, & aquæ commun. affusione, quantum pro solutione sufficit, quæ tunc molliusculis duplicatis linteis, fomenti modo tepidè applicatur.

Conuenit etiam cataplasma ex lacte cum mica panis similagin. & croco applicatum, quod *Cl. Vedelius* laudat.

Sic & pulvis radicis consolidæ majoris, cum aquâ comm. in pultriculam coctus, & digitâ minimi grossitie dolenti loco applicatus, optimum præbet mitigatiuum in novella podagra,

gra, primaque doloris invasione, post tres vel quatuor horas namque ablatum, odorem præbet ex putri acido, quod argumentum est, acotis extracti.

Dolore immani & febre remissis, si attamen æger nondum ambulare queat, ob remanentes aciculas, juncturas lancinantes, optimo emolumento applicatur seq. ex alcalibus combinatum Emplastrum, quod ita fit.

℞. *Olei rosati* ℥. j. calefacto adde
saponis albi rasi ℥. iiij. liquefacto saponem
 adde
cerussæ.
minii. ana. ℥. iiij.

Coque leni igne, continuo movendo pistillo ligneo, donec emplastro duriores acquirat consistentiam: si enim eò non adducatur, rursus in aëre mollescit, quia saponarium alcali humidum ab aëre rursus attrahit, cui demum ab igne remoto & nonnihil refrigerato adde sub continua agitatione ℥. j. prius spiritu vini in mortariolo ad pultis formam solutæ *camphoræ, & castorei pulver.* ℥. ʒ.

Hoc Emplastrum Tackeniæ ex alcalibus compositum, mirabiliter non solum acidum Podagricum in articulis latens, sed & apostemata, tumores duros, pedum callos, & varios alios

alios dolores ab acido ortos , etiam febriles promptissimè sopit , mitigat, ventilat, adhærens tamdiu, donec poris apertis, acidum morbosum exhalarit, & expirante resoluta lympha coagulata acida, à cute depellatur.

Si Arthritici dolores, vel defluxiones catarhales ex copia humoris resoluti, crudi, acidi, pituitosi, frigidi, ortum ducant, & contracturam adsciscant, convenient præter supra notata volatilia alcalica, sequentia balsamica, oleosa, sulfurea, quæ humorem crudum copia peccantem ablumunt & rectificant, & paralyticum membrum roborant. Tale est

Oleum Galbanetum D. D. Willb.

℞. Galban. el. ℞. β.
 gummi ammon.
     tacamahac.
 myrrha opr.
 mastick. elef.
 storac. calam.
 benzoi.
 ladani.
 olibani.
 N. moschat.
 storac. liquid. ana. ℥. β.
 olei succini.
     spica ana. ℥. j.
     laureni. ℥. ij.
 spir. therebini, ℞. ij.

misce

miscæ & per retortam destilla, & egressum
oleum serva.

Vel fiat Oleum Circulatum hoc.

- ℞. *Therebint.* ℥. ij.
axung. tax.
vulpis ana. ℥. iiij.
olei laurin. ℥. j. β.
lumbricor. ℥. iiij.
spica.
mastich. ana. ℥. β.
rorismarin. ℥. ij.
axung. human. ℥. iiij.
spir. vini. ℥. ij.

miscæ circulentur & oleum à spiritu separetur,
Est antiparalyticum, & anticolicum nobile.

Vel hoc Oleum florum Balsamicum.

- ℞. *Catulor. caninor. num.* ij.
ranarum. num. xij.
lumbricor. terrest. m. iiij.
aqua juniperi absque vino destill. ℥. iiij.

Catelli & ranæ debite exenterentur, lum-
brici laventur & fiat Decoctum ad causam
carnium, colaturæ adde

- Pingued. human.*
muris uont.

- olei scorpion.*
spir. therebint. ana. ℥. j.

Yy

miscæ

miscæ & serventur in vase aperto capaci, his
adde per infusionem successivam,

Summitatum pini lb. j. ß.

gemm. populi lb. iiij.

Flor. prim. veris.

genista.

lilior. convall.

cheiri.

lavendula.

anthos.

salvia.

summit. anethi.

rutha.

thymi.

origani.

puleg.

tanacet.

absynth. ana. m. j.

Flor. lilior. alb.

meliloti.

verbasci.

chamom. rom.

sambuci ana. m. iiij.

Hyperici semine turgentis.

Florum hyperici ana. m. v.

Omnia & singula justo tempore colligan-
tur, à foliis & stipitibus mudentur, & infun-
dantur pro tempore uniuscujusque è terra
prodeuntis & florentis. Per æstatem verò in-
fusa, ex vesica postmodum destillentur, adje-
cta s. q. aqua, actum oleum separatum serve-
tur.

Maxi-

Maximè etiam convenit oleum lumbricorum terrest. quod ita paratur.

Reclpe Lumbricorum purificat. q. v. immitte vitro angusti orificii, quod optime clausum, massæ panis involve grossitie trium digitorum, tum in furno instar panis coque, peracta concoctione exime, & lumbricos in liquorem resolutos conspicias, quo locum affectum inunge, & si odor ingratus displiceat, adde rum olei lavendulæ.

Sic & non infimæ sortis est

Balsamus Arthriticus D.D. Rapp.

℞. *Tartari.*

Ligni Quajaci ana. q. l. v. g. ℞. aliquot, mista.

Destilla per retortam, & prodit oleum quod quater rectificata super caput mortuum, postea ex capite mortuo sal extrahe, tum adde his

Saponis Veneti.

camphora. ʒ. j.

Per aliquot dies cum spiritu vini digesta, per retortam destilla, & oleum egressum rectifica.

Si Arthritis contractura, & similia mala à Veneficiis ortum traxisse hariolamur, sequentia optimo cum effectu exhibita, observarunt Authores, inter quæ primo occurrit

Oleum Hyperici simplex.

℞. Florum Hyperici. m. viiiij.
olei scorpion. simpl. ℥. iiij.

Infusa stent in Sole per tempus, postea eoque in M. B. donec oleum sanguineum acquirit colorem, quod colatum serva.

Ex hoc fit Compositum hoc.

℞. Olei Hyperici simpl. ℥. iiij.
Vinigerosi. ℥. iiij.
Olei therebint.

Philosophor. ana. ℥. ij.

lumbricor. ℥. ij.

axung. human. ℥. iiij.

medulla cruris cervi ℥. v.

Theriac. Androm.

Mithridat. ana. ℥. ℥.

Herb. persicar.

ruta murar.

pyrola ana. m. iiij.

flor. anihyrrin. m. viiiij.

hyperici m. vij.

verbasci m. iiij.

cēnt. mix.

betonic.

consolid. aur.

prunell. vna. m. j.

sem. anihyrrini.

hyperici ana. ℥. ij.

Radic.

Radic. dracunculi maculat.

aristoloch. rot.

symphyc. major. ana. m. ij.

gummi elemi ℥. iij.

Per aliquot temporis spatium infusa coque
in duplici vase, lenissimè, ad consumptionem
vini, tum adde ultimo.

mumia.

mastich.

olibani.

myrrha. ana. ℥. ij.

misce, solve, & serva colatum oleum, cujus
vires magnæ sunt in doloribus mitigandis,
convulsionibus arthriticis & similibus gravis-
simis affectibus sanandis.

Vel fiat hoc Balsamum contra Veneficia
probatissimum ab *Henrico ab Heer*, commu-
nicatum, v. g.

℞. Adipis canis bene liquati & mundi ℥. iij.

ursini. ℥. viij.

caponis. ℥. xxiiij.

Tres truncos visci corylini adhuc virentis.

frustulatim discissos truncos contunde pistil-
lo ligneo, cum ligno foliis & baccis donec hu-
melcant, tum adde axungias, & mista phiolæ-
que inclusa, Soli novem septimanis expone,
tunc extrahes virentem balsamum, quo vene-
ficorum corpora, & loca maximè dolentia
inuncta curari dicitur *Henricus ab Heer*, certis-
simè confirmat.

Sic & hoc Emplastrum foetidum pro exper-
to adstat.

℞. *Asa foetid.* ℥. iij.
granor. anthyrrini num. vij.
fol. quercus. num. iij.
pulv. magnet.
corall. rubr. ana. ℥. j. β.

miscæ & cum oleo hyperici fiat Emplastrum,
quod ad quævis incantamenta est experimen-
tum infallibile super centrum, ubi cruciatus
est, positum.

Interea bibat æger hoc Decoctum.

℞. *Herb. anthyrrini cum semine.*
hyperici cum flor. & semine.
pyrolæ. ana. q. v.

cum vino vel cerevisia fiat Decoctum, de quo
bibat æger, mane & vesperi haustum.

Si tandem membrum paralyticum exarescat,
subtilioribus omnibus spirituosus particulis sub-
actis, & affluxu spirituosioris sanguinis inter-
cepto, tum sequentibus excitetur emortuum
membrum, & fiat sequens

Aqua ad Ariduras.

℞. *Sem. urtic. minor.* ℞. 6.
raphani armorac. ℥. iij.

radic.

radic. aronis.

piperis longi ana. ℥. j.

Affunde vini generosi q. s. digere per 14. dies & noctes, quotidie bis vel ter agitando, tum destilla per alembicum & serua, quâ tum arida membra, ad calorem bis vel ter de die frigentur.

Vel ℞. Castorei.

piperis longi.

baccar. juniperi.

saponis venet. ana. ℥. j.

Coque cum vino ad medietatis consumptionem, tum liquorem remanentem decanta, & adde spir. vini q. s. & misce agitando donec fiat linimentum, quo cum inungantur probè membra contracta, prægressa prius herbarum emollientium fomentatione.

Vel fiat talis Picacissimus.

℞. Picis navalis.

bituminis.

nitri ana. ℥. j. β.

sulfur. vivi ℥. ii j.

piperis.

euphorb. ana. ℥. ij.

sem. thlaspi.

shapsia ana. ℥. j.

Liquefiant & misceantur, quo super lin-
teum extendi queant, & calidè applicentur
loco affecto, & relinquuntur tamdiu, donec
refrigescere inceperint, quo facto subito avel-
lantur, & calefacta vicissim imponantur, & hoc
tam diu reiteretur, donec cutis rubescere inci-
piat, parsque affecta intumescat, tum balsami-
cis roborantibus ulterius opus perficiatur, &
seq. Emplastrum continuo gestetur quod

℞. *Empl. nervini* ℥. vj.

olei lumbric. terr.

nucis moschat. express. ana. ℥. ij.

cera. q. s.

fiat Emplastrum, quod præmissio picacismo, &
inunctis balsamicis supra notatis superligetur
parti emortuæ.

Si efficacius medicamen desideres, fiat se-
quens

Oleum Antiparalyticum.

℞. Olei olivarum recentis ℔. ij. in hoc ex-
tingue reiteratis vicibus ferrum candefactum
tam diu donec non amplius exsiliat, vel regur-
gitet oleum, ea tamen adhibita simul cautela,
ut subito claudatur vas oleum continens, ne
flammam concipiat oleum. Huic ita parato
oleo immisce tantum calcis vivæ ut fiat pasta,
ex quâ soptimè subactâ globulos formatos re-

tor-

tortæ immitte, & ex retorta destilla, ut omne oleum prodeat, quod pro lubito aliquoties adhuc rectificare poteris ut fiat admodum penetrans, ac acido unctuoso orbatum: cui tum adde olei castorei & radic. pyretri ana. q. s. digere per tempus & tum destilla rursus ac habebis incomparabile medicamen in emortuis & aridis membris contractis, quia acido suo crudo unctuoso spoliatum est hoc oleum, mediante ferro & calce viva: plura non addo.

Sic nec hoc Emplastrum est ex infimis ad membra pendula & contracta.

℞. *Empl. diapalma.* ℥. iij.

diachyl. simpl. ℥. j.

pulv. lumbric. terr. ℥. j. β.

calami arom. ℥. β.

galang. ℥. j.

ciner. fagi.

cerussa ana. ℥. β.

cera. q. s. ut fiat Empl. justæ consistentiæ.

Porro datur alia doloris arthritici species sine rubore & inflammatione, qui plerumque scapulis ita infixus hæret ut respirationem non nihil aggravet: hic ex acido dolor, quia non profundus hæret, facillimè ideò mitigatur potentiore acido, quare huic usui optimè convenit spiritus vitrioli, optimus, quippe ab unica hujus unctione sæpè quies sequitur, unctio tamen cum lanei panni frustulo tam diu con-

tinuanda, donec pars dolens pungi sentiatur, tunc cessandum, & locus tepidâ abluendus aqua; ac oleum hypericonis vel simile balsamicum illinendum.

Hæc de paroxysmi Podagræ & ejusdem doloris mitigatione: quomodo jam & quibus mediis ipsa morbi causa debellanda, hic labor hoc opus; sed non mirum, cum ægri hujus mali incunabula occultent, quæ tamen omni studio revelare deberent Medico perito, ne longa mora invaleat malum, & tum ferro medicina quærat. Huic enim hosti in principio occurrendum, ne pedem figat, iam minimâ etiam parte, & tunc totum simul impugnetur & occupetur.

Causa Podagræ principalis, est acidum secretum volatile, spirituale, penetrans, quod tantas excitat turbas, & coagulationes intendit præternaturales, quia secretum, quærit corpus, sive materiam, cui se jungat, quo tunc absumpto & materiæ implicato, atque in tertium quid formato, dolor quiescit, donec nova materia data, paroxysmus interjecta aliqua mora repetat.

Ex hac causa facile liquet quali solvente opus, omne enim coagulatum solvitur simili, & non contrario, hinc podagræ remedium non est quodlibet alcali, sed est volatile fixissimum, &

& determinatum acidum, oberrans tale inobediens & perditum degeneratumque in corpore attrahens, & in ventriculo ejus mineram destruens: tale Solvens suppeditat Mercurius Diaphoreticus Helmontii, qui ex volatili subtilissimo, & Mercurii & Veneris sulfureo acido fixus, magnes est, ad quem in corpore errans acidum præceps accurrit & saturatur, facile tunc levi purganti auscultans.

Si verò topi jam facti sint, volatiles consule spiritus acidus, hi tibi expeditum largientur Solvens.

Et si humor coagulandus deficiat, nec copia peccet alcalina pars, tum optimè alcalia volatilia, rem expedient, & dulcificantia ac absorbentia, quæ secus materiæ coagulandæ sejungunt, & à dicto acido simul coagulantur, quod curiose notandum.

Sed, si malum hoc in fieri judicetur, omnia ea conducunt quæ supra de spleneticis tradita sunt.

CAPUT XX.

Febrilia tractat.

Nobis hæc ruspaturis, maxima sanè occurrunt dubia, cui nam scopo hæc directæ esse debeant, cum vera adhuc febrium essentia intricata admodum sit ac dubia; quod

Cl. Am.

Cl. Ammannus, inde probat, cum (licet *VVillius* & *Sylvius* hanc doctrinam probabiliter tradiderint,) hodierno die, nec nunc, non citius & felicius curentur febres ac olim, ac propterea nondum exactè notum ubi materia febrilis infallibiliter niduletur, licet *Helmont* stomachum palæstram certaminis febrilis crediderit; & quæ anticipationis, & postpositionis, imò durationis paroxysmorum in genere vera causa sit.

Interim cum fermentationis effectus luculenter demonstrat, à contrariantibus paroxysmum induci, non concipimus propterea aliam causam quam acidi resoluti & depravati, cum particulis alcalicis congressum, & præternaturalem motum. Diversæ verò ex hac causa convehuntur febres, vel Intermittentes, vel Frigidæ, vel Ardentes.

Frigidæ semper pituitam comitem habent, hæc etenim cum acido resoluta, extraneo, venis hostili conjuncta, febre correptos summo horrore infestat, sicuti semper fit in febrium intermittantium initio, ubi acidum cum ea dimicans, membra horrore concurrit, secus quam si bilis cum hoc suo adversario resoluta acido decertans fervore exanimat.

In genere igitur acidum vitiosum secretum, febrilis certaminis causa principalis est,
ratio-

ratione advenientis humoris differentem paroxysmum producens. Pituita sive crudi, in-concoctique chyli materia degenerata, mediante eo quotidianas excitare videtur febres, conjuncta verò bilis tertianas, & circa hypochondria vel in ipsa sanguinis massa congestæ particulæ crudiores spirituum animalium elaborationi ineptæ, & stagnantes, quartanas.

Interim ex uno oriri fonte febres intermittentes inde patet, cum sæpius talem ægrum, mox tertianâ, mox quotidianâ, mox quartanâ, tandem iterum tertianâ, &c. prehendi observemus.

Atque hinc gradibus saltem differre hario-lamur, *Helmonte* teste, qui febrium continuarum ac intermittentium sedes non differre affirmat, sed solum solius materiæ occasionalis ergo.

Ex hac etiam causâ non dubitavit exclamare, indignum esse nomine Medici, qui intra quatrimum febrem non sanaverit, sed rigore admodum hæc *Helmont* dictavit, quia reticuit media per quæ effici hæc cita sanatio debeat, Mercurium enim suum Diaphoreticum occultavit, quem febres unicâ potione sanare prædicat. Interim tamen Diaphoretica sola appropriata & specifica esse febrium remedia asse-

asserit, quippe sedato archeo mox ipsam cessare febrem, utpote qui efficienter omnem excuscitet febrem, causas verò occasionales occasionaliter, quæ tamen omnes unica falce amputentur, scil. remedio sudorifero quod incidit, solvit, liquat, abstergitque causam occasionalem ubicunque locorum ea extiterit. Atque propterea inculcat, probo Medico non esse magni momenti diversitates febrium juxta materiæ proprietates & loca curiose indagasse, sed sufficere illi invenisse remedia, apud quæ omnes febres ejusdem sint pretii & ponderis, talia verò esse Mercurium Diaphoreticum & arcanum corallinum confirmat: quæ verò cum obtineant pauci, hinc eis recommendat remedia particularia, ex cephalicis, ut roremarino, rutha, majorana, & similibus parata salia, cum hæc non sint fixa alcalia cinerum, sed volatilia, quæ totam contineant crasin, ac propterea insignia Diaphoretica nonnihil temperata: Quæ si debitè, nimirum jejuno stomacho & ante paroxysmum intermittentium, vel quovis tempore continuatam, potentur in vino vel alceto, ac sudor proficiatur, nunquam medentem fidelem ludibrio exponant.

Vomitória & purgantia per accidens sæpe sanare asserit, dum nimirum ad stimulationem
nem

nem unius, alterum pronum ac vinum, unâ
exturbent-

Præmissis sequentes superstruimus reme-
diorum formulas, v.g.

Recipe *Ocul. cancri* ℥. j.

salis succini. vol. gr. viij.

olei cinam. gutt. j.

misce fiat pulvis pro dosi cum aceto sumen-
dus.

Vel ℞. *Q. diaphor.*

nitri preparat. ana. ℥. j.

camphor. gr. vj.

misce.

Vel ℞. *salis ruthæ. volat. ℥. β.*

ocul. cancri. preparat. ℥. j.

laud. op. gr. j.

misce pro dosi sæpius repetenda.

Si hæc nil efficiant, Anglici Medici me-
thodum sequere, à Blengi communicatam,
v.g.

℞. *Semin. urtic. ℥. ij.*

flor. cent. min. ℥. β.

salis cent. min. ℥. ij.

vini albi ℔. j.

Infunde 12. horis in cineribus calidis, eo-
demque tempore etiam seorsim infunde per
12. horas.

china de china pulv. ℥. iiij.

crystall. mineral. ℥. ij.

spir. vini ℥. iiij.

Post

Postea confunde solutiones, & adhuc simul confusa infundantur per 6. horas, tunc filtra & pro unâ dosi exhibe ζ . ij. primo sex horis ante paroxysmum, secundo alteram dosin cum horror incipit, tertiam dosin cum paroxysmus remittit: Intermediis diebus detur mane & vesperi dosis. Sed cum dies ordinarius repetit, exhibeatur ut primò dictum. Interim tamen si copiosa videtur adesse materia febrilis, aliquoties propinetur commodum purgans.

In specierum febrilium familia non rarò particularia universalis remedii apicem attingere dictus *van Helmont* refert, ac ex hoc fundamento Emplastrum sibi esse paucis resolventibus & abstergentibus compositum, quo centenas quartanas tutò sanasse absque recidiva, etiam autumnales asserit, nisi quod in obesioribus tardiora quodammodo fuerint ejus obsequia.

Ego hoc proficuum expertus addo, cataplasmatibus loco adhibitum.

Rx. Fuligin. camin. splend. ℥. j.

telar. aranear. ℥. ij.

bursa pastoris m. j.

theriac. ℥. j.

misce.

Alii laudant bufonem aceto immaceratum

aridum, linteolo involutum, ac cordis regioni applicatum incipiente paroxysmo, quo cessante & transgresso, bufonem in terram defodunt, ac hoc repetunt tertia vice in tertianis, in quartanis verò quarta vice, & in quotidianis uno saltem bufone.

Ratione diætæ *Helmont* à carnosis abstinere jubet, quia caro, ova, pisces, & juscula, facile cadaverentur, ac materiam feбри suppeditent.

Et qui modicè utantur vino, facilius convalescere, viresque conservare, ut in pristinum ocus restituantur asserit, quam qui abstineant, hinc cerevisiam tenuem optimè vino commisceri, addito pane, prius separatim in aqua cocto in mucilaginem vel collam: de quo potu febrientes pro siti bibant frigidè, ne si febris sit calida & siticulosa, cruor depopuletur, & solidarum partium alimenta cum viribus pereant: nunquam propterea sitim tolerandam, ne quidem subter sudorem, sed tum potus calidus esto, injungit.

Febris Maligna.

Fit, ubi spiritus peculiari malignitate infecti ferocientes sibi ipsis viam aperiunt, sanguinem furenti turbine concutiunt, ut dulcificantibus

Zz

tibus

ribus subactis, , vel feceffis, præftò fit cruoris concretio.

Caufam aliquando *Helmont* in convex. ventriculi latere refidere exiftimat atque tanto pejores inducere malignitates, cum raro, nifi extraordinaria arcana illuc pertingant: ac tales effe ferè omnes caftrenfes, quia citra fitim infeftent sæpe, ac de foris saltim contaminent, ac ultimum ftomachi nutrimentum afficiant, cum totum corpus quamdiu vivit, perfpirabile fit.

Peftem effe atrociffimam febrem & celeriffimam, ac ita folum gradibus à reliquis febribus malignis differre indicat, nifi quod hæ sæpius, fordes febriles conjunctas habeant, ubi peftilens venenum etiam abfq̃ue materia, folum fpiritum vitalem afficiat.

In omnibus ergò his requiruntur fudorifera, alexipharmaca, ubi è contra in benignis Diaphoretica, incidentia, abftergentia, rem abfolvunt.

Inter illa excellunt quæ adftrictione condensant, qualia funt acida fudorifica fimul quæ lympham vel à bile corroforivam diaphorefi expellunt, quod in fuperficie natet; vel energem lympham roborant, ut efferatæ bili refiftere queat; tum dulcificantes partes percutiunt

riunt intrò, ut quæ salia acria sunt, soluta cum sero protrudantur foras. Sic & adstringentia pariter & aromatica, alexipharmica furibundos sopiunt spiritus, aculeata hebetant, toxica exterminant, poros & corporis & humorum post noxii eradicationem obserant, ut utiles non exulent spiritus, & quod bilem non incendant intensius, ac alvi profluvium, tabem & lethum non cieant, talia supra de alexipharmacis tradimus, inter quæ Tinctura Bezoardica non infimum tenet locum, cum Tinctura lapid. hæmatit. sociata.

Curatio in genere, citra & venæsectiones, & laxationes, aut alias ceremonias roboratorias, aut alteratorias, sicuti *Cl. Ludovici* habet, felicissimè absolvetur, si cæteris paribus, malum primò per tincturam bezoardicam vel solam, aut in vomitu Symptomatico aut simili, guttis aliquot tincturæ anodynæ fortificatam, aut per similia volatilia, infringatur, residuum verò una vel altera dosi pulveris bezoardici ex *C. C. philosophici* partibus ij. & *terre sigillate* selectioris, ac *unicornu fossilis* ana parte unâ subigatur; ac tandem circa statum corallinis, cancrisve quasi absorbeat, interpositis pro circumstantiarum ratione

contra sitim julapiis, vel spiritu nitri dulci, vel etiam in ipso nitro acuat.

In mitiorum verò malignarum initiis dictus pulvis bezoardicus, vel per se, vel diversimodè exaltatus rem absolvet, citra volatiliū adhibitionem.

In hunc finem sequentes fabricamus formulas.

Rx. Aquacard. bened.

scordii ana. ℥. j. ℞.

theriacal. ℥. ij.

tinctur. bezoard. gutt. 60.

syr. acetos. citri. ℥. ij.

misce pro dosi sæpius reiteranda.

Vel Rx. Ag. card. bened.

sambuci.

nymph. ana. ℥. j.

acet. bezoard. ℥. ℞.

diascord. Fracast. ℥. j.

syr. acetos. citri. ℥. ij.

ms. pro dosi.

Vel fiat tale Decoctum.

Rx. Radic. Angelic.

valerian.

zomentill. ana. ℥. j.

herb. galega.

card. bened. ana. m. j.

sem angelic.

citri ana. ℥. ij.

Coque in s. q. aquæ comm. colaturæ unciis
decem adde

conserv. scordii.

acetos. citri ana. ℥. j.

Stent per noctem, mane ebulliant & colentur
pro tribus dosibus, singulæ dosi addendo tin-
cturæ bezoard. ℥. ℞.

Vel ℞. Radic. scorzoner.

caryophyllat. ana. ℥. j.

conserv. pomor. citri. ℥. ℞. ℥. ij.

Aquæ scordii.

acetos.

card. bened.

nucum immatur. ana. ℥. v.

Bulliant in diplomate vel alembico cœco,
ad tertiæ partis consumptionem, colaturæ un-
ciis decem adde

aqua tenellor. C. C. ℥. ij.

cordial. temper. ℥. j.

tinctur. bezoard. ℥. ij.

confect. alker. ℥. j.

syr. rabi idai. ℥. j.

misce pro tribus dosibus.

Vel fiat talis Aqua Destillata.

℞. Rasura tenellor. C. C.

Limon. cum toto ana. ℔. ℞.

Aqua scordii.

card. bened.

*meliss.**aceos. ana. ℥. ij.*

peractā infusione Destilla, & aquam prole-
ctam serva, aliis miscendam vehiculi in mo-
dum,

Hæc malignitati dicata sunt, quæ si mayo-
rem partem intracta, sequentibus vel simili-
bus ulterius subigatur, v. g.

*℞. Bezoard. mineralis ℥. ℞.**terra sigillat. opt. ℥. j.**cinnabar. natv. gr. v.*

misce pro dosi.

*Vel ℞. C. C. sine igne preparat.**terra sigillat.**oculor. caneri ana. ℥. ℞.**margarit. preparat. gr. viij.*

misce fiat pulvis pro dosi.

*Vel ℞. Oculor. cancri.**terra sigillat.**margarit. preparat.**salis C. C. volat. ana. ℥. ℞.*

misce pro dosi.

Pro simplici absorbente, oculi caneri soli
sæpius exhibitum in pulvere, vel cum margaritis
remixti, rem absolvunt.

Pro fiti sedanda optimè convenient Julepā
seqq.

*℞. Aqua fontan. ℥. j.**acaciar.**borrag. ana. ℥. ℞.**℞.*

Syr. granator.

rubi idai.

citri ana q. s. pro grato dulcore : tum

spir. nitri dulcis q. s. acidulanda.

Vel conducit etiam in extremis quandoque aceti rosacei haustus, quem plurimos ferè exanimis revocasse *Cl. Cardilucius* asserit, nec absque ratione.

Si potus nimia quantitate veniat molestus, fallatur sitis sequentibus, quales sunt pomi citri concisi & saccharo aspersi, vel

R. Vinigranat. acid. ℥. iij.

Syr. rub. idai.

Succi citri ana. ℥. ij.

confect. alkerm. ℥. j.

misce, cochleatim assumendum.

Denique etiam Epithemata ad pulsus, tempora & cor applicata, admodum alterant, nisi petechiæ appareant, ubi tunc caute procedendum ne retrocedant.

Sic & dolores capitis optimè iis demulcentur, v. g.

R. Aceti rutacei vel bezoardici.

olei rosacei.

album ovi ana. q. l.

misce pro oxyrrhodino.

Vel R. Nucleor. persic.

sem. papav. alb. ana. ℥. j.

Aqua sambuci.

nymph.

verben.

aceti bezoard.

rutac. ana. ℥. j.

opii. ℥. j.

misce, pro epithemate ad tempora & frontem, vel pulsus, si camphoram ferat æger, adde ℥. ℞.

Vel ℞. Aqua rosar.

borrag.

fl. namphe ana. ℥. j.

carfuncul. ℥. iiij.

aceti bezoard. ℥. ℞. confect. alkerim. ℥. j. ℞.

misce, hac mixturâ sequentes sacculi ad pulsum humectentur.

℞. flor. rosar. rubr. ℥. ij.

cinamomi pulv.

N. moschat. ana. ℥. ℞.

cortic. citri ℥. j.

herb. ruta ℥. ij. ℞.

camphor. ℥. j.

misce, fiat pulvis sacculis includendus, & pulsibus superligandus, ac superiori aquâ humectandus.

Ad plantas pedum optime item applicatur hoc cataplasma, quod

℞. Fermenti acris.

saponis nigri ana. ℥. j. ℞.

sinapi. ℥. ij.

lapid.

lapid. prunell. ℥. j.

aceti bezoard. q. i. misce, fiat cataplasma.

Si deliria & convulsiones ægrum excruciant, ac simul exteriora frigeant, & interiora urantur, conducent vesicatoria brachiis & eruribus applicata, quæ malignitati viam struunt, ut exhalet, vel ad exteriora trahatur.

Si vigilix sint molestæ, vide quæ de anodynis supra tradimus.

Pro linguæ & faucium ariditate florem lactis cum nitri tantillo inunge.

Si verò Angina collum occupet, & ibi sanguis concrefcens stagnare incipiat,

℞. Theriac. ℥. ij.

mellis. cochl. iij.

alumin. ℥. j.

spir. salis armon. ℥. ij.

aqua veronic. ℔. j.

decoque ad tertiæ partis consumptionem, & pro gargarismate applica.

Vel ℞. Aqua simpl.

prunell. ana. ℔. ℞.

nitri antimoniat. ℥. ℞.

syr. diamoron. ℥. j.

misce pro gargarismate.

Vel ℞. canceror. fluviatil. num. v.

semperuv. major. m. ℞.

nitri preparat. ℥. j.

aceti rosacei ℔. j.

Zz s

con

contufa exprime, & gargarifmatis loco applica expreflum fuccum, quem Poppius recommendat.

Externè applicari poteft feq.

℞. Radic. alth.

lilior. alb. ana. ℥. ʒ.

caricar. ping. num. iij.

farin. foenugraci.

melilot. ana. ℥. j.

croci. ℥. ʒ.

contufa & mixta humectato cum elixire balsamico & applica.

Vel ℞. Nidi hirundini. m. j.

ciner. ftamin. fabar. ℥. j.

lupuli. m. j.

contufa coque cum lacte vaccino, & applicetur calidè, vel Elixire balsamico folum humectato, quod omnem abfolvet rem.

CAPUT XXI.

Vterina continet.

VTerum generationis officinam, alii cum aulica comparabunt vita, ac fi nullibi majora virtutum & vitiorum occurrant certamina quam in hifce & Macrocosmi, & Mi-

cro-

crocismi Aulis. Quemadmodum enim utero plurimum est virtutis, ita & plurimum vitii in hoc viscerò subesse volunt, adeò ut matrix jure nominetur centrum quasi omnium affectuum muliebrium, ac receptaculum ac sentina variorum excrementorum.

Sed vitia quæ ab eis Utero adscribuntur, plus justò pravis adnumerarentur incolis, quam ipsi aulæ, sicuti Aulica vita non ab Aula, sed à pravis aulicis redditur depravata.

Cum itaque sanguis variis, & bonis & depravatis particulis, huic aulæ vel generationis officinæ famuletur, vitia potius huic, quam Utero adscribenda erunt.

Quas non ineptas absurditates hinc inde non solum à vetulis, sed & Medicis, Utero affictas legimus & audimus, at cum admodum bellè hæc notarit *Cl. Henricus Cellarius* in suo Germanico tractatulo *die vermeinte Mutter-Beschwerung* / vocato, hinc sufficiat nobis de medicaminibus huc pertinentibus pauca saltem addere.

Hæc verò in genere respiciunt sanguinem variè alteratum & depravatum, & vel abundantem vel deficientem vel stagnantem & concretentem, ob varias acidi depravas

vatas particulas, vel deficientibus eis suo nexu facile vel exorbitantem vel nimium folubilem.

Principaliores ergò affectus uterum folum respicientes, & magis huic, quam aliis corporis partibus communes, in fœminino sexu funt fanguinis menftrui vel ftagnatio & fupprefio vel nimius fluxus: reliqui, ut fuffocatio vulgò uterina, & varii capitis & aliarum partium dolores vulgò utero adfcripti, aliarum partium vitiis orti, malè utero tribuuntur, Lieni, vel inde vitiato fanguini, & animalium fpirituum ruditati, adfcribendi.

Huc jam dirigenda media, quæ fi Lunaris deficiat fanguinis motus, pro ratione caufarum optimè menfuranda. *Cum enim fanguis variè conftitutus, vel austeris, acidis, figentibus particulis præditus, & jam pituita vifcida repletus, exiftat*, hinc exhibenda quæ dulcificant, volatilifant, glutinofitatem fanguinis exfolvunt, & acidum depravatam corrigunt.

Imò fpectant huc ipfa purgantia & vomitoria, quæ fæpe eodem die, quo affumuntur, menfium fluxum proritant, quæ tamen fi fanguis peccet vifcedine, plus liquida quam folidâ formâ conducunt, ac in tali cafu parantur optimè talia vina medicata, quale hoc eft:

R. Ra-

℞. Radie filicis.
     enula.
     bryon. ana. ℥. ℞.
 Fol. puleg.
     meliss. ana. m. j.
 flor. anthos.
     hyperici ana. p. ij.
 baccar. lauri ℥. ℞.
 sem. pastinac. sativ. ℥. ij.
 Fol. fenn. elect. ℥. j. ℞.
 jalapp. resinof. ℥. ℞.
 troch. alband. ℥. j.
 cinamomi.
 croci. ana. ℥. ℞.

Incisa & contusa infundantur in duobus vi-
 ni mensuris, & de hoc vino bibatur quotidie
 haustus, instillatis spir. salis arm. vel liquoris C.
 C. succinati guttulis xxx.

Si adsit nimia lymphæ depravatæ copia, loco
 vini medicati exhibeatur sequens vel simile
 aperiens.

℞. Fol. fenn. el. ℥. ij.
     pulpa colocynt. ℥. ℞.
     salis armoniaci. ℥. j.

hisce superfunde aquæ pulegii ferventis ℞. ℞.
 stent per 24. horas, tunc colaturam inspissa ad
 consistentiam syrupi: cui adde

cinamomi pulv. ℥. j.
 croci Martis alcalisati aperitivi ℥. j.

misce coquendo, donec non amplius adhæ-
 reat,

reat, sed in pastillos formari queat & pulveri-
fari, de hoc exhibe quotidie bis ʒ. ij. unam do-
sin mane, alteram verò ʒ. horis post prandium,
incipiendo quatuordecim dies ante eruptio-
nis consuetæ tempus, continuando donec ju-
stè cedant, & donec progressi menses fluxus
terminum absolverint. Hoc Blegni pro abso-
luto commendat.

Vel fiant tales Pillulæ Hystericæ,

ʒ. Radic. angelic.

zedoar. ana. ʒ. j.

Herb. asari cum toto.

card. bened. ana. m. ij.

myrrha ʒ. ʒ.

cassia lign.

castor. ana. ʒ. iij.

croci ʒ. j.

pulp. colocynt. ʒ. ij.

Extrahe cum spiritu vini & dat f. a. Extra-
ctum, cui in mellis formam redacto, redde

resin. jalapp. ʒ. jʒ.

croci Mariis aperit. alcalisat. ʒ. j.

misce, fiat Massa Pillular. Dosis est à ʒ. j.
ad ʒ. ʒ.

Si particula sanguinis depravata, nimium
sint austera & constringentes, nec hinc purgan-
tibus auscultare velint, præmittantur dulci-
fican-

ficantia, aromatica, absorbentia, qualis est sequens

Pulvis Chalybeatus.

℞. Spec. diaturb. C. rhabarb. ℥. j.
fol. lauri.

sabina. ana. ℥. j.

spec. aromat. ros. ℥. ij.

borracis.

macis.

croci or. ana. ℥. j.

croci Martis aperitiv. alcalisat. ℥. j.

sacchar. canar. alb. ℥. j. ℞.

misce, fiat pulvis, cujus Dosis ℥. ℞. vel ℥. j.

Vel. ℞. Oculor. cancri pulv. ℥. j.

cinnab. nativ.

salis succini vol. ana. gr. v.

misce, fiat pulvis pro dosi sæpius repetenda.

Vel fiat Elixir Uterinum hoc.

℞. Radic. Imperator.

Angelic. ana. ℥. j.

croci ℥. ij.

puleg. sicc. m. v.

cinamomi ℥. j.

Superfunde spiritus sequentis Uterini q. s.
ad eminentiam digere per tempus & filtra:
cui adde

salis

*Salis succini volat. ℥. β.**olei succini ℥. iij.**cinam. ℥. i.*

miscē, digere ut uniantur.

*Spiritus Uterinus.**℞. Radic. Angelic.**Zodoar. ana ℥. ij.**herb. mel. ss. rec. m. vj.**puleg.**levistic. ana. m. v.*Incisain tunde cum *vini generos. mensur. iij.*
tum destilla & pro lubitu rectifica.Plura dulcificantia, resolventia, carminati-
va, diuretica, diaphoretica, sanguinem aci-
dum, austerum, coagulationi & concretioni
aptum corrigentia, vide supra, inter quæ elige
Tincturam bezoard. Elixir Balsamicum, & si-
milia aromaticis, volatilibus particulis combi-
nata medicamina, humectantibus remixta,
quia absque his aperientia vix optatum præ-
stant effectum.Circa menses pellentianotari volunt alii,
ne in dubio casu meretriculis, conceptum sup-
pressionē mensium simulantibus, temerè
menses cientia fortiora, vel vomitoria, aut alia
fortia purgantia suppeditemus, ne incauti fœ-
tum expellamus: sed hanc cautelam inanem
esse

esse *Henricus ab Heer* notavit, qui propterea firmissimè credit agerrimè posse occidi & abigfœtum, nisi simul enecetur mater, atque hoc inquit credo omnes bonos & doctos Medicos affirmaturos, cum videamus cum quanto periculo fœtus mortuos secundinasque expellamus. Interea tamen cum huic *Henrici ab Heer* observationi contraria dentur experimenta, caute agere Medico conscientioso consultius erit.

Si nimius fluxus infestet, propter abundantiam seri acrioris, biliosi, convenient incrassantia, dulcificantia, narcotica adstringentia & similia, excedentem fermentationem inhibentia, & si æstus simul concurrat, sensum frigidum simul contrahentia, ubi tum optimè conducunt Emulsiones simul humectando incrassantes, v. g.

R. Sem. 4. frig. maj. ana. ℥. ij.

papav. alb. ℥. ℔.

amygd. d. ℥. iij.

Aqua acetosa.

plantag.

Decocti hord. ana. ℔. j.

aq. sperm. ranar. ℔. ℔.

edulcoretur manus Chr. perlat. q. s.

& detur pro usu repetendo.

Vel detur sæpius syrupus corallorum de cor-

A a a

rallis

rallis doctus. Plura vide de dysentericis tradita interna.

Præter externa quæ supra de hæmorrhagiis tradita sunt, hæc sequentia nec sunt contemnenda, v. g.

℞. Vitrioli Hungarici ad albed. calcinat. q. v. redige in cataplasmatibus formam cum spermate ranarum.

Hocque linteis cannabinis inclusum dorso & lumbis circumcirca ad umbilicum usque frigidè applicetur, ac sanguinis fluxus miraculose cohibetur, estque experimentum certissimum in contumacissimo affectu, reliquis nil iuvantibus, & ubi periculum vitæ instat.

Vel ℞. *Musci cranii humani*, vel ab aliis ossibus collecti.

busonum pulverisat.

Sperniola ex oculis nigris spermatis ranarum, cum propria mucilagine aquatica, per creberrimam imbibitionem præparatæ, ana. p. æq.

Pulverisata misce cum mucilagine tragacanthi per aquam sperm. ranat. facti, & fiat massa, ex quâ formentur amuleta, vel poma manibus tractanda, donec incallescant.

Vires admirandæ sunt in omni hæmorrhagia

gia tam narium quam uteri, hæmorrhoidum
& vulnerum.

Si armillæ, corallia ex eis formantur, pos-
sunt optimè gestari pro præservatione ab eis,
qui huic malo admodum obnoxii sunt.

CAPUT XXII.

*Luem Veneream & ei dicata Medi-
camina exhibet.*

HORrendum hoc morbi monstrum epide-
miæ Hippocrates testatur, cujus con-
tagionis symptomata libr. III. Epidemior.
sect. III. tradit. Illic menti inquit, capitisque
glabrities, carnum, nervorum, & ossium
elapsus, voces vitiatæ, ora ulcere fervido af-
fecta, in pudendis tubercula, eadem circa
fauces, linguæ inflammationes, abscessus cir-
ca dentes, tubercula foris, intus, circa inguina,
fluxiones circa pudenda, multæ ulcerationes,
lippitudines humidæ, longæ, diurnæ, cum
doloribus, eruptiones palpebrarum foris,
intus, multorum oculos corrumpentes,
quos ficus vocant. Ecce, hoc hodiernorum
scortatorum morbi genus Hippocrati cog-
nitum fuisse hinc constat, licet tunc aliis

ex caufis; nam in australi temporum conftitutione hoc malum irruiffe teftatur, atque fuæ regioni Epidemiale, quemadmodum Elephantiafis Ægyptios, Græcos lepra primò invafit. Hodierno die morbus hic, horrendus adhuc magis quam depravatus non amplius Gallicus, fed toti jam terrarum ferè orbi communis, Fernelio dignum fcortatorum flagellum audit.

Caufa hujus mali essentialis eft acidum, qualibus fingulariter venenatum, & corruptum, ac humorum vel venenata vilcofitate, vel volatilitate, corpori humano infeftum.

Ex hâc causâ fæpiſſimè Scorbuti fymptomata cum gallicis certant, & faciem præftant dubiam, ac fi ex eodem fonte pronata, nec alia interfit differentia, quam quod illius fymptomata circalienem, hujus verò in teftibus & vafis fpermaticeis ftabulari confueverint.

Sed hujus mali producta horrendè multò, humanum corpus excruciant, quippe bilem fermentantes & nimium acuentes particulæ acidæ peculiariter venenatæ, nervos membranasque rodentes, dolores intolerabiles inducunt: eadem fi partes feminis elaborationi dicatas adoriuntur, fperma corrumpunt, & continuum ejus putridi liquaminis effluxum moliantur: & fi jam pravis acidi corrupti fuc-

cis corpus petfusum copioſe exiſtat, illi harum concurſu exaggerantur ut cuti ſcabiem, ulcera, pilorum deſluxum, & oſſibus cariem adſciſcant ac ita vel hanc aut aliam corporis partem, ſingulari ſymptomate ſtigmatizatam no- tent, non ſecus ac Mercurius nociva ſua vi, & ſecretis acidi ſpiculis carnes nodis & tophis, deſœdat, & innumera mala advehit.

Cauſa per accidens quæ priori ortum miniſtrat, eſt coitus impurus cum jam infectâ hac lue perſona, à quâ per contactum alteri communicatur perſonæ, in ipſo enim attritionis, ac inſequenti incaleſcentiæ actu, particulæ venenatæ fermentantes, poros jam hiantes pervadunt ſe ſanguini ſanæ perſonæ aſſociantes, non minimùm juvante cupidine, animam aſſiciente, & magneticè quaſi ſimul attrahente venereum virus.

Oritur quandoque ſponte hæc lues, ſi ſani homines immoderatam & beſtialem venere- rem exercent, quando ſpiritus diſſipantur ni- mium, & relictæ redduntur acriores, inprimis ubi corpus jam pravæ ſuccis repletum exiſtit.

Quod verò venereum virus propagari poſ- ſit per oſcula, bibitiones cum infecto, impuræ cloacæ inſeſſum, &c. hoc illorum ratione in- ventum eſſe credo, quibus honorem manere volumus.

Differt tamen hæc Lues ratione qualium venenatorum quantitatis ratione consideratorum, quando scil. vel quædam saltem, vel omnes corporis partes inficiuntur, & symptomata vel iunt mitiora, vel pessima.

Et ex hac causa Luis incipientis signa certa haud dantur, utpote cum aliorum morborum signis decertantia.

Quibusdam enim, solo amplexu vel basiis contagium labia ulcusculis notat, quod & aliis nunquam impuritate venerea affectis accidit.

Sic dantur quibus post impurum coitum gonorrhæa accidit, & excernitur cum ardore semen putridum, sicuti & aliis accidit non infectis. Atque ita incipientis Luis signa, nisi patientis accedat confessio, de impuro coitu non habentur certa.

Interea tamen Fernelius constituit quatuor gradus; Levissimam, & primam luis speciem, per pilorum defluxum indicari vult.

Secundam, per maculas scædas, vel subflavas, aut subrubras, gonorrhæa simul sæpè commixta.

Tertiam, per pustulas, per universam cutem disseminatas, inprimis circa frontem, tempora & aures, cum ulceribus pudendorum & gonorrhæa virulenta.

Quartam luis speciem, dolores intensiores noctur-

nocturno imprimis tempore excruciantes, & ossa rodentes, ac in lecto saltem afficientes, constituere perhibet.

Hæc verò est & incipientis & progredientis Luis methodus : Si homo contagium hausit, primis diebus sentit lassitudinem, & totius corporis torporem, ingruente vago artuum, vel capitis aut alterius partis, dolore, ac tum faciei mutatur color, labia pallent, oculi circulo livido notantur, virginum menstruarum instar; facies inflatur, manus & pedes ad tactum, etiam hyemis tempore plus solito calent : Somnolentia etiam, & tamen inquietæ noctes, infestant, cum segnitie, mœrore & tristitia, absque prægressa evidenti causa, non ut melancholicos, sed ut torpidos, lassos, ac si his accedit defluvium pilorum, stranguria & gonorrhæa virulenta, præter omnem expectationem de contagio luis hausto certus esse poteris : cujus veram confirmationem notes, si accedunt pustulæ, cum, vel sine sanie in barba, capite, & vel cum vel sine crusta, oriuntur ulcera circa pudenda & anum, sequuntur tubercula & exulceratio palati & œsophagi, unde raucedo, tandem gingivæ foetent, & gummata circa manus & pedes infestant, cum tumoribus, callis, & tophis, & ossa sponte fragilia fiunt, atque ita, ni efficaciter

occurratur, sensim perditur homo horrendo spectaculo.

Quia Prognostica exspectat, sciat, sanos & robustos huic malo minus obnoxios esse debilioribus, sicuti minus illi quibus hæmorrhoides & menses legitimè fluunt, quam quibus emanent, minus etiam illi qui præputium retractum, & glandem denudatam habent.

Et si caries penis, vel stranguria, vel gonorrhæa brevi à coitu sit orta, indicium est in pene adhuc dum esse virus, nec hinc ægrum in vehementi gradu excrucians, atque tum purgatione præmissa, therebintinata sufficiunt.

Sed si longè demum à coitu oriatur lues, & symptomatibus gravioribus infestet, fortiora requiruntur remedia, & vera luis antidota.

Facilius tamen faucium, gutturis, & narium, penisque curantur ulcera, quam ani.

Sed si asthma denique accedat, malum ferè deploratum est, sicuti & ubi ab utero, & hæreditariè lues ingruit.

Difficiliter etiam curantur illi qui recidivam patiuntur, & quibus accessit hydrops, ac quibus alvi profluvium putridum, saniosum accidit.

Ratione diætæ notetur, ne cibus variis, contrariantibus, malo suppeditemus pabulum.

Indi-

Indicatio curativa eò dirigatur, ut acidum variè corruptum, & vel fixum vel volatile nimium, per appropriata alcalina corrigatur.

Causæ tamen procatarticiæ removeantur prius, per abstinentiam à coitu, aerque corrigatur. Venetiis enim propter aërem marinum, putredini resistentem, symptomata videmus mitiora. Aer itaque palustris maximè fugiendus.

Postea causæ foventes tollantur, & si adsit plethora, pro circumstantiarum ratione, venæsectione ea minuatur vel acredo humoris corrigatur per absorbentia, & dulcificantia.

Si verò cacochymia, & crudi succi copia corpus repletum existat, fiat initium à purgantibus cum ratione adhibitis, qualia de purgantibus tradita fuere in hunc modum, v. g.

℞. *Extracti helleb. nigri* ℥. β. *vel* ℥. j.

Mercurii dulcis gr. xv. *vel* x.

resin. jalapp. gr. v.

cum *syr. de cichor. cum rhabarb.* fiant pillulæ, pro dosi, aliquoties repetenda, si prima vice rem haud absolvisse videantur.

Corpore jam copiosis cruditatibus liberato, & purgato, ad specifica fiat transgressio, inter hæc excellunt sudorifera specificis particulis suis alcalinis, acidum corruptū corrigentia, qualia suppeditant longo usu comprobata,

primò lignorum Decocta, quorum confectio
& usus est sequens.

*R. Ligni Quajaci raspari lb. j.
liquirit. ras. ℥. j.
Aqua fontan mensuras 4.*

Stent per noctem infusa, mane primò leniter
coquantur per 6. horas, vel donec tertia aquæ
pars decocta, vase tamen clauso.

De hoc decocto detur ægro mane & vespe-
ri hora quartâ haustus sive ℥. vj. pro dosi, calide
tamen pro tolerantia, ac in lecto probè muni-
tus sudet, primo die per dimidium horæ spa-
tium, altero die per tres horæ partes, ac ita
semper ascendendo ad duas horas, pro tole-
rantia ægri & virium ratione: non enim neces-
sario sudor exprimendus, sed naturæ locus, &
operatio committatur.

Peracto sudore linteis calidis abstergatur
æger, & detur confortans, aerque liberior
concedatur paulo, in primis à meridie.

Circa sudoris actum notetur, Laconica opti-
mi esse usus vel lecti ad hoc opus parati & fe-
nestrati, quo igniti carbones submitti queant.

Ratione constitutionis ægri observa, ne ex-
succa corpora ad sudorem cogas, nec Deco-
ctum calidioribus particulis sive qualibus præ-
ditum exhibeas, in primis etiam ubi accedit
febris vel nimia sitis: In hoc casu, non ni-
mium propinetur, Decoctum Quajaci sed De-
coctum

coctum chynæ cum passulis, vel sassafras cum Decocto carnis vitulinæ aut similibus. Vel etiam ratione febris, per unum aut alterum diem abstinenceatur à Decocto, aut semel saltem de die sudent. Interea verò repetatur purgatio & si adsit constipatio alvi propter febriculam detur aliquot dies prisana laxativa vel simile.

Decoctum verò exhibeatur tam diu, donec omnia symptomata sint remota, & facies colorem naturalem repetat, quod tamen in hoc citius, in alio tardius fieri solet. Nonnullis decoctum exhiberi oportet per 30. vel 40. aliis etiam & ubi malum pertinax, per 60. dies, si semel saltem de die sudant, hinc, quoniam tam diu homines haud retinemus, bis exhibendum de die decoctum, actum si malum est recens, aliquando intra 15. dies absolvitur cura.

Ratione decocti conficiendi & exhibendi, & ingredientia, & Dosis mensurentur, respiciendum enim ad venenata qualia, quando vel pertinacius malum infestat, & symptomata vel benigniora vel depravata excruciant, sic vires, ætas & sexus consideranda.

Sic ubi hæc Lues calidâ dispositione notatum & biliosumprehendit, adde sarsaparillam, chynam, cichoreum & similia, ne noceat Quajacum subtilitate, & si Hepar vel
Lien

Lien vel renes simul infestentur, addi possunt appropriata : ratione amaritudinis addimus passulas, anisum, fœniculum &c. v. g.

℞. Quajaci ℔. ℥. ℥.
 cortic. quajaci.
 sarsaparill. ana. ℥. ij.
 sassafras ℥. j.
 radic. cichor. ℥. ij.
 fl. borrag. m. ij.
 Aqua fontan. ℔. xv.

Infusa per noctem coquantur ad tertias, de quo exhibe mane ℥. vj. vesperi ℥. iij. vel v.

Vel ℞. sarsaparill. ℥. vj.
 rad. chyna. ℥. ij.
 Aq. font. ℔. xv.

Infusa ut prius coque.

Si Decoctum cum jure carniū parandum, adde sarsaparillæ in mortario contusæ carnis vitulinæ minus pinguioris ℔. iij. sem. coriandri, fantali citrini ana. ℥. iij. coque ad remanentiam librarum quinque, in fine adde cinamomi ℥. iij. ac tum fiat expressio fortis, cujus Dosis mane ℥. vj. vesperi. ℥. iij. vel v.

Si Hæctica adsit, adde hordei decorticati ℥. iij.

Alii decoctum parant cum vino, sed melius usus tempore additur & hoc locum habet in asuetis, & ventriculo debili præditis.

Æstivo tamen tempore dimidia Decocti
 pars

panis pro una vice conficienda, quo recens maneat & gratius ægro.

Pro potu ordinario fiat Decoctum tale.

℞. Remanentiam Decocti unius vel alterius prioris, coque cum aquæ fontan. ℥. xv. additis passulis majoribus & minoribus ana. ℥. ij. sem. anisi, cinam. ana. ℥. ij.

Si verò patiens vino asuetus abstinere haud possit, quolibet pastu concedatur haustus vini veteris, debilioris, vel panis frustum tragæa stomachali conspersum & vino imprægnatum.

Ante utrumque tamen pastum patiens parum circumambulet, vel alio modo sibi motionem procuret.

Somnus meridianus vitetur, alyusque servetur aperta.

Verum cum non quævis natura per sudorem malignitates venereas expellat, sed sæpe per urinam has eicere soleat, hinc adjuvanda diuretica vis, quo facilitetur naturæ motus & promoveatur: &

Si jam docta luis curandæ methodus per Decocta nimium videtur tædiosa, in usum veniant acidum corruptum venenatum corrigentia, dulcificantia, alcalia volatilia absorbentia & similia, ut sunt salia volatilia, C. C. viperar. Cran. humani, succini, Essentia C. C.

suc-

succinata, Essentiæ item sarsæparillæ, fassafas &c.

Sic *Poterius* admodum laudat extractum hoc Antivenereum, v. g.

℞. Cortic. ligni sancti parum contusi ℥. vj.
 rasura ejusdem ligni ℔. iij.
 chyna chyna in taleolos rect.
 sarsaparill. minutim incis. ana. ℔. ij.
 baccar. junipero ℔. β.
 sem. card. bened.
 carvi ana. ℥. iij.
 Fol. succisa.
 scabiose ana. m. iij.
 radic. cyperi.
 vincetox. ana. ℥. ij.

Infunde omnia parum contusa in ℥. q. vini albi generosi, & fiat ℥. a. Extractum, cui ex remanentia, paratum sal, & oleum, ab empyreumate, repetitis cum aqua simplici cohobationibus, liberatum, adde, vel addito spirit. volatili alcalino, aut sale volatili in elixir volatile redige.

Maximè alii commendant curam per mercurialia, & hinc excitatam salivationem institutam, sed curiosa hic opus est cautelâ, ne biliosis, & copiosis resolutis & acrioribus humoribus repletis corporibus, eam adhibeamus curam, quia in his malum augetur.

Hinc concedatur saltem in eis, ubi visciditas

ras humorum aliis debilioribus vel lenioribus prædictis, præmissis, solvi minimè potest, sed subtilioribus Mercurii acidis particulis resolutioni aptis, sola cura absolvi posse, putamus.

Obseruetur tamen præterea, ne in debilioribus hanc instituamus curam, nec in eis, qui ulceribus oris sunt vel fuerunt obnoxii, vel angina infestantur, item qui paralyfi, tremore, macie vel Hectica prehensi, aut admodum senilis ætatis vel puerilis existunt.

Inunctio instituatur in loco calido, fortius in inveteratis ac robustis, sed per triduum primò inungatur tarsus & quidem membra circa articulos primo circulariter, postea deorsum.

Si salivatio succedit, ore contineantur armillæ vel nummus aureus sæpè mutandus, & igne purgandus.

Si evacuatio mediocris facta fuerit, laventur & foveantur artus vino malvatico, rore marino & castoreo infuso, vel utantur Balneo, & postea inungantur artus oleo castorei, succini &c. cum vino malvatico, vel simili nervino.

Si patiens secunda inunctione exspuere incipiat, addatur tertia & sufficiet: instituenda verò inunctio 4. horis ante prandium. Præmissis si opus est clystere, æger se ipsum inungat, ne alius inungendo sibi ipsi salivationem adsciscat.

Fini.

Finitur hæc cura ut plurimum per se intra 10. vel 15. dies, intra quod tempus patiens cibandus ovis forbilibus, jusculis carniū, gallinatū, caponū, optimæ nutritionis.

Pro potu præter Decoctum lignorum secundarium; concedatur in prandio & cœna haustus vini generosioris.

Quando verò finita salivatione & dentium vacillatione, & ulceribus oris sanatis, ita ut cibi duriores reassumi queant, symptomata tamen nondum cessent, inunctio instituenda de novo, & procedendum ut prius donec symptomata cessent.

Si verò salivatio non succedat, per alia evacuandum ne maneat in corpore Mercurius.

Notandum verò, Mercurium sæpissimè vires suas exerere non per salivationem, sed per insensibilem transpirationem, aut sudorem, vel per urinam: quorum tamen effectuum uno vel altero viso, adhuc unâ vice inungatur patiens & sufficiet.

Notandum verò optimè, ne vel in excessu, vel defectu peccetur, ne illo æger perdat, hoc verò malum protrahatur.

Intra hoc curationis tempus nec lectum nec indusium mutetur, ac purgatio & V.S. vitentur.

Incipere verò solet salivatio quarto vel quin-

quinto, sæpè etiam decimo, vel decimo quarto die, ubi malum est pertinax & tenacitas humorum prævalet.

Sæverò salivatio nimis cito finitur, inunctio repetatur per dies aliquot.

Jam si salivatorii remedii formulam velis,

℞. Mercurii vivi saliva extincti ℥. vj.

axang. suilla ℥. viij. vel ung. pomati.

misce, optimè terendo per integram horam, tunc adde

Olei lauri.

juniperi ana. ℥. j.

quibus iterum mixtis adde

castorei pulv. ℥. β.

croci ℥. j.

cera. ℥. β.

misce, ut fiat unguentum, & si lubet adde Moschi Zibethi pro lubitu.

De hoc unguento inungantur quotidie pro dosi ℥. ij vel ℥. β. linteo prius fricatis locis inungendis, scil. juncturis artuum omnibus, plantis item pedum.

Fit vero inunctio semel in die, vel mane hora una post ovum sorbibile, vel jusculum, vel vespere aliquot horis ante cœnam.

Si inunctio non arrideat, potest excitari salivatio per assumpta præcipitata, ita ut primo die exhibeantur unius vel alterius gr. v. cras,

Bbb

gr. x.

gr. x. sequenti die grana xij. & ita insequenter donec salivatio incipiat.

Quoniam verò hanc curam molestissimam sæpissimè sequi solet dentium casus & vacillatio, hinc huc respiciendum suaderetur, quo tuentur dentes, ne humores affluentes eos perdant. Non verò adstringendum, sed detergendum, ac primò colluatur os lacte calido, postea verò misceatur Decoctum Quajaci moderatè cum aquâ rosarum & succo plantaginis, ac vino austero rubro, eoque os eluatur.

Vel ꝛ. Radic. bistort.

fol. salv.

flor. balaust.

nuc. cypress.

cortic. mediast. prunor. sylvestr.

mastich. ana. ʒ. ʒ.

Coque cum vino austero, & adde mellis squillitici pro lubitu, cumque hoc fiat oris collutio.

Vel, in usum veniat *Tinctura terra catechu*, cum *tinctura lacca* remixta, de quibus vide plura supra inter odontalgica.

Jam symptomata consideranda veniunt, quæ hanc lueti ut umbra corpus sequuntur, non verò omnia simul infestant, sed mox hæc illum, mox alia alium afficiunt, pro constitutionum & particularum diversitate, & peccantibus materiæ sive humoris dispositione.

Sive-

Si venereum virus in glandulis inguinibus coagulationem instituat, & Tumoribus vel

Bubone

inguina notet, præter curam per sudorifera institutam externa non negligantur, ubi tamen abstinendum à repellentibus, & aperiencia quo citius, eo melius in usum veniunt, non tamen planè crudi, sed semi-maturi aperiuntur, vel causticis, quæ tumorem acido indutum crudiori, penetrantius calefaciunt & perterebrant; vel Ferro.

Imponatur ideoque ab initio seq. Emplastrum, quod singulis sex horis renovetur, quo optimè emolliatur bubo, ut tum cauterio vel lancetta referari queat, v. g.

℞. Gummi ammon.

galbani ana. ℥. iij.

solve aceto, exprime & coagula, adde

therebint. ℥. j. ℞.

Bals. sulf. Rulandi ℥. j.

Empl. diachyl. simpl.

de meliloto ana. ℥. ij. ℞.

cera ℥. ij.

mf. fiat Empl.

Bbb 2

Emol-

Emollito & aperto ulceri imponatur the-
rebintina lota ex decocto quajaci, cum melle
ad brunitatem cocto, & ultimo per Empla-
strum Oppodeldoch ad sanationem perdu-
catur.

Si verò dolor simul concurrat & excruciet,
imponatur cataplasma mitigativum, cum De-
cocto quajaci confectum, v. g.

R. Fol. malv. m. j.

farin. alb.

foenugrac. ana. ℥. ij.

axung. anat.

olei anethi ana. ℥. j.

Coque cum decocto quajaci in formam cata-
plasmatis.

Si tumores glandularum inguinalium vel
bubones statim post coitum impurum orian-
tur, cucurbitulæ, vel alia attrahentia applicen-
tur, quo virus gallicum extrahatur, ne regre-
diatur & sanguini communicetur, ac totum
corpus afficiatur lue.

Si tandem venereum acidum eò invaleat,
ut circa brachia & frontem, lympham gypsea
duritie coagulet, ut orientur exinde tumefa-
cti tuberculi.

Gummatum vel Tophi

nomine insigniti, veluti gummi arboribus
innati & indurati, concurrente sæpe medul-
loso

loso ossium nutrimento, hi raro curantur, nisi ferro. Si tamen trophi non admodum sint indurati, tum si quid efficiendum restat medicaminibus, id efficiet sequens vel simile, v. g.

Rx. Sem. sinapi.

rad. symphyti major.

bryon. a. ra. ℥. ij.

cum urina fiat cataplasma, quod calidè sæpius imponatur.

Et si Melicerides sive tumores molliores gallici præcedant, qui discernuntur à vulgaribus duritiè, (nam ad trophi duritiè hi plerumque veniunt,) & dolore noctu plusquam interdiu excruciante; Tum primo tentetur discussio per purgantia, & post per Empl. Diaphoretica, vel Cataplasmata, Emollientia, si verò hisce nil efficitur, ad aperturam confugiendum.

Inter emplastra Diaphoretica laudatur sequens.

Rx. Empl. diaphoret.

meliloe. ana. ℥. ℞.

vigonis cum duplo Mercurii. ℥. j. ℞.

misce cum oleo circulato de arthriticis notato, & fiat Empl. quod applicetur.

Vel Rx. Succ. semperviv.

hyosciami ana. ℥. ℞.

axung. human. ℥. iij.

Bbb 3

ol.

*ol. lihor. alb.**chamomill. ana. ℥. ij.*

eoque ad consumptionem succi, tum adde

*Japonis Veneti ℥. ij.**Mercurii sublimati ℥. iij.**antimon. crudi. ℥. iiii.**Opii.**mumia ana. ℥. j.**lad. n. & cere ana. q. s.*

fiat s. a. Emplastrum.

Verrucæ.

Sæpè oriuntur innumeræ, quædam sessiles, quædam non, duræ tamen ut cornu. Sessiles removentur spiritu nitri aliquoties tacti, vel sequenti Emplastro.

*Re. Gummi ammoniaci aceto soluti ℥. j. ℞.**virid. aris ℥. j.*

leni igne ad spissitudinem cocto adde

*crani humani calcinati ℥. j. ℞.**pulv. aristoloch. rotund. ℥. ℞.*

misce, fiat Empl.

Si pendulæ sint verrucæ, possunt ligari pilo equino vel filo serico, quo tandem denegato nutrimento exarescant & decidant.

Si Pustula cutem descendant vel cum vel sine crusta, in variis corporis partibus, tum partis habeatur ratio, v. g.

Si in

Si in faucibus erumpant, tum fiat *Decoctum scabiose cum lactis sero & pauco alumine*, vel *Decocto quajaci adde aquæ plantaginis pro lubitu*, & cum aqua aluminosa Fallopii acuatum applica pro repetita oris collutione.

Reliquæ corporis & cutis pustulæ curantur cingulo Mercuriali, vel unguento Mercuriali leviter adhibito, & juncturis inuncto.

Si venereum virus inducat

Cariem Penis,

ejusdemque inflammationem, vel pustulas aut ulcuscula : tum Universalibus præmissis deveniendum ad alexipharmaca hujus luis, sed mitissima propter partis mollitiem.

Et si caries sit levis, rem expediet aqua calcis vivæ, v.g.

℞. *Aque calcis vivæ* ℥. vj.
plantag.
solani ana. ℥. j.

misce.

Et si inflammatio adest conjuncta, adde

sacchari Saturni ℥. j. vel. ℥. ij.

Vel Elixir Balsamicum applicetur.

Bbb 4

Sive.

Si verò caries introrsum protendatur, & caruncula oriri velle videantur, tum in tempore occurrendum sequentibus candelis cereis inunctis & urethræ immixtis, bis vel ter de die renovatis, donec ulcuscula, vel excrecentes carunculae sint ablatae, v. g.

℞. *lythargyr. aurei.*
flor. sulfur. ana. ℥. iiij.
rhutia. preparat. ℥. ij.
minii. ℥. ℞.
unguent. Egyptiaci ℥. j.
mellis rosati. q. s. misce, fiat unguentum

pro inungendis candelis.

Si verò carunculae sunt absumptae, tum consolidatio absolvatur Saturni & Mercurii amalgamate, pulverisato & ungu. diapompholigos remixto, & cum dicta cerea candela urethræ immisso.

Si ulcera sint in sinu muliebri, confert unguentum diapompholigos, vel unguentum rosatum cum Mercurio dulci, aut injectiones ex Decocto Quajaci cum aloe, vel Elixire balsamico, & si dolor simul concurrat, possunt addi mucilagines radic. althææ, sem. lini, psyllii, cydonior, &c.

Postea ad consolidationem optimè convenit unguentum de minio cum amalgamate Saturni & Mercurii commixtum.

Si na-

Si nares ulcere notantur, (hisce enim sæpè hæc lues infesta est, ut dentibus scorbutus) tum conducit optimè Elixir balsamicum, quod & rhagadibus & fissuris, manuum, oris, pedum, medetur.

Quibus verò necessario exeundum, eis pro plantarum fissuris paramus soleas ex gummi ammon. galbano, mastiche, cerussa cum oleo circulato, & corio inducto, ac calceis immisso.

Si Gonorrhœa gallica

oriatur, conducunt therebintinata, Decocto quajaci combinata: (Si verò virulentia accedat, non nisi integrâ institutâ cedit curâ,) vel mercurialia, inter quæ multi comendant præcipitatum viridem, cum therebintina & ovo sorbili aliquoties exhibitum, à quo tamen fluxus primo augeri, mox tameneducta purulenta materia perfectè cessare perhibetur.

Si internè exulceretur virga, injiciatur mucilago radic. alth. sem. lini, cydonior. cum aqua rosarum portulac. solani ana. facta, addito modico Elixire balsamico.

Si verò carunculæ oriantur, ut supra doctum,

Bbb s

pro.

procede, vel tales candelas immittendas parabis.

℞. *Cera alb. p. iij.*
eruginis.
Mercur. precip. ana. p. j.
thereb. p. ij.

misce, & fiant s. a. candelæ, sed saltem eo in loco hac mixturâ obducantur, ubi carunculis applicari posse putantur, diligenter enim observandum, ut solum tangatur caruncula, ne sana pars lædatur.

Alias si gonorrhæa sit simplex, nec Gallico contagio inducta, Blegni seq. commendat pro absoluto, v. g.

℞. *Aq. rosar.*
plantag. ana. ℞. j.

In his solve *sacchari candi. ℞. j.*
aluminis ℥. ij.
camphor. ℥. j.

adde his *Energassen 600.*

misce & destilla, ac de hac aqua exhibe mane & vesperi hora quarta ℥. iij. continuando donec optatus emergat affectus.

Vel ℞. *Decocti C. C.*
Quajaciana ℞. j.

amygd. d. excort.
pinear. recent. ana. ℥. ij.
sem. melon. ℥. ℞.

misce & sæpius exhibe.

Tandem si Lue inveteratâ, omnia alia medicamina irrita videntur, consule Mercurium Helmontis Diaphoreticum, hic tibi dabit expeditam curam, non in hoc solùm horrendo malo, sed aliis maximis corporis affectibus, præstat enim id, quod Medicus optare modò velit, quia morbis dulcem imperat quietem, & sanitatem jucundam reddit pro fine.

SECTIO II.

Puerilium affectuum Observatio-
nes promulgat.

CAPUT I.

Ea, quæ primis puerperii diebus & horis, vel quæ postea tam circa diætam, quam educationem reliquam consideranda sunt, tradit.

Pa.